

**UNIVERZITA PARDUBICE  
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

**DIPLOMOVÁ PRÁCE**

**2020**

**Bc. Kristina Chaloupková**

**Univerzita Pardubice**  
**Fakulta filozofická**

**Jarmila Hašková (1887 – 1931),**  
**spisovatelka a novinářka**

**Bc. Kristina Chaloupková**

**Diplomová práce**

**2020**

Prohlašuji, že tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice

V Pardubicích dne 15. 6. 2020

Bc. Kristina Chaloupková

## **Poděkování**

Poděkování patří zejména prof. PhDr. Mileně Lenderové, CSc. za odborné vedení této práce. Můj dík náleží i Mgr. Zuzaně Serbouti za textové korektury, Ing. Anně Medlíkové za pomoc s překonáním jazykové bariéry a panu Jiřímu Bendovi za pomoc při práci s archivním materiálem. Velké poděkování patří také panu Richardu Haškovi za poskytnuté materiály a cenné informace. V neposlední řadě děkuji také i všem blízkým, kteří mi byli při tvorbě práce morální podporou, především panu Janu Výtvarovi.

## **Anotace**

Tato práce se zaměřuje na životní osudy a dílo spisovatelky a novinářky Jarmily Haškové, rozené Mayerové. Přibližuje její život v letech 1887 – 1931. Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol. První seznamuje čtenáře s dobovým postavením žen ve společnosti, dále se práce věnuje samotné Jarmila Haškové. Popisuje její dětství a rodinu, kde vyrůstala, školní léta, život s Jaroslavem Haškem, návrat k rodičům a problémy, které vyvstaly po smrti Haška. Závěrečná kapitola shrnuje její literární činnost. Celá práce je podložena především archivními materiály. Dále je čerpáno z dobového tisku.

**Klíčová slova:** Jarmila Hašková, spisovatelka, povídky, Praha, Jaroslav Hašek

## **Annotation**

This thesis belonging to historical biographies focuses on life destinies and work of writer and journalist Jarmila Hašková (born Mayerová). It reflects her life between years 1887 and 1931 and it is researched throughout this period in social and cultural context. This diploma thesis is divided into six chapters. First it introduces the position of women in society in Jarmila Hašková's period and then life of herself. It also describes her childhood and family, where she was growing up, her schooltime, life with her husband Jaroslav Hašek, return to her parent and finally problems after her husband's death. Last chapter is summary of her literary work. This whole thesis is based mainly on archival materials and period prints.

**Keywords:** Jarmila Hašková, writer, short stories, Prague, Jaroslav Hašek

## Obsah

Úvod.....	1
1. Postavení žen od přelomu 19. a 20. století až do 30. let 20. století.....	6
1. 1. Manželství a rodina .....	6
1. 2. Vzdělávání dívek .....	8
1. 3. Profesní uplatnění žen .....	12
1. 4. Ženské spolky .....	14
1. 5. Ženy a politika .....	15
2. Dětství a školní léta Jarmily Mayerové .....	18
2. 1. Rodina.....	19
2. 2. Školní léta .....	26
2. 3. Studium na obchodní škole ženského výrobního spolku.....	28
3. Životní láska Jaroslav Hašek.....	32
3. 1. Jaroslav Hašek .....	32
3. 2. Nesnadná cesta k sňatku .....	34
3. 3. Šťastně až do smrti?.....	43
4. Návrat k Mayerovým a Haškova poslední léta .....	51
4. 1. Život bez Jaroslava Haška .....	51
4. 1. Období první světové války.....	53
4. 2. Život Jarmily Haškové po první světové válce a návrat Jaroslava Haška z Ruska .....	58
4. 3. Soudní spory o pozůstalost Jaroslava Haška .....	69
5. Poslední kapitola života Jarmily Haškové .....	75
5. 1. Po Haškově smrti.....	75
5. 2. „ <i>Jarmila Hašková zemřela</i> “ .....	82
5. 3. Richard Hašek.....	85
6. Literárně činná Jarmila Hašková.....	86
6. 1. Literární začátky, převážně básnické.....	86
6. 2. Nejplodnější literární období .....	88
6. 3. Posmrtně vydané práce .....	94
Závěr.....	97
Seznam použitých zdrojů .....	99
Seznam pramenů.....	99
Literární dílo Jarmily Haškové .....	99

Literární dílo Jaroslava a Richarda Haška .....	99
Dobový tisk.....	99
Editované prameny (paměti) .....	100
Dobová odborná literatura .....	100
Seznam literatury .....	100
Seznam internetových zdrojů .....	103
Resumé .....	105
Seznam příloh.....	107
Přílohy .....	108

## Úvod

„*Jarmila Hašková? Ona má něco společného s Jaroslavem Haškem? Ta Ruska?*“ Takové a další otázky jsem slýchávala, když jsem zmínila téma své diplomové práce. Proto jsem se rozhodla blíže přiblížit tuto, pro mě zajímavou ženu. Budu se snažit ukázat, že i ona si zaslouží pozornost jako její mnohem slavnější manžel. Cílem předkládané práce je tak především rekonstrukce života nejen manželky Haška ale i již téměř zapomenuté spisovatelky. Soustředila jsem se na období mezi roky 1887 až 1931. Pokusila jsem se tedy zachytit více než 40 let života Jarmily Haškové. Ráda bych ji představila jako matku, ale také uznávanou spisovatelku, autorku humoristických povídek, románů a knih pro děti a mládež, která sama nechtěla, aby její tvorba byla spojována se slavnějším manželem. Takto literární věhlas získat nechtěla. Zachycena je také doba, v níž žila, v kontextu postavení žen.

Ucelená biografie Jarmily Haškové prozatím chybí. Mezi prvními, kdo se o její život zajímali, byl literární historik Jiří Rambousek ve svém příspěvku *O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky*. Svou práci publikoval ve sborníku Státního okresního archivu Česká Lípa s názvem *Českolipsko literární*. Jiří Rambousek byl literárním historikem, proto ho oslovilo spíše spisovatelčino dílo. Podrobněji její život zaznamenala pouze Markéta Blehová ve své diplomové práci.<sup>1</sup> I zde ale převažují informace o tvorbě Jarmily Haškové. Oproti dílu Markéty Blehové je tato práce mnohem více a hlouběji zaměřena na životní osudy Jarmily Haškové. Podařilo se mi také objevit více materiálů (knižních i archivních). Mohu říci, že v této práci se Markéta Blehová dopustila několika faktografických chyb. Zmýlila se například v počtu sourozenců. Blehová ve své práci uvádí, že Hašková měla pět sourozenců, ve skutečnosti jich bylo osm.

Nelze opomenout ani dílo Radko Pytlíka. Ten je životopiscem Jaroslava Haška a zmínil tak ve svých knihách i jeho ženu. O Jarmile Haškové píše pouze ve spojitosti s jejím manželem. O jejím dětství, mládí a období po smrti Haška (vyjma soudních sporů ohledně jeho pozůstalosti) se v Pytlíkových knihách nedočteme. Ze svého pohledu spatřuji problém v tom, že Radko Pytlík neuváděl původní prameny (kromě knihy *Lidský profil Jaroslava Haška*). Některé jeho domněnky ohledně Jarmily Haškové jsou mylné. Na toto upozorňuji např. ve třetí kapitole této práce. Ve knize *Lidský profil Jaroslava Haška*<sup>2</sup> se mimo jiné zmiňuje o deníku Jarmily Haškové, který se však v jejím fondu nenachází a nevlastní ho ani rodina Richarda

---

<sup>1</sup> BLEHOVÁ, Markéta. *Jarmila Hašková – doba, život, dílo*. Praha, Univerzita Karlova, 2019.

<sup>2</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979.



Haška, syna manželů Haškových. Z tohoto deníku čerpá pouze jednu informaci. Kde tedy deník nalezl, mi je záhadou. I přesto byly knihy Radko Pytlíka pro mě velmi přínosné.

Zmínky o Jarmile nalezneme i v jeho nejnovější publikaci *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*.<sup>3</sup> Pytlík zde pomocí dobových pramenů a dokumentů, které blíže neuvádí, rekonstruuje život Jaroslava Haška. Jako v jedné z mála knih jsou zde uvedeny také informace o Alexandře Lvové a jejím sňatku s Haškem.

V rekonstrukci života Jarmily Haškové hrají stěžejní úlohu archivní prameny. Tuto práci by nebylo možné sepsat především bez dvou archivních fondů s názvem Hašková Jarmila a Hašek Jaroslav, které spravuje Literární archiv Památníku národního písemnictví. Časové vymezení fondu Hašková Jarmila se pohybuje mezi lety 1893 - 1931 (1953). Tento fond tvoří sedmnáct kartónů. Ty obsahují převážně rukopisy, dále také prameny osobního i úředního charakteru. Vztahují se k osobě Jarmily Haškové, ale i k její rodině, nejčastěji k synovi Richardu Haškovi. Tento osobní fond je nejbohatším zdrojem materiálů, z nichž čerpám pro svoji práci. Fond Hašek Jaroslav je méně obsáhlý, čítá „pouze“ sedm kartónů s vymezením let 1900 – 1983. Práci s tímto archivním fondem ulehčuje jeho digitalizace.

Velkým přínosem pro mě bylo také setkání s Richardem Haškem st., vnukem spisovatelky. I když se primárně zajímá o svého dědečka Jaroslava Haška, řadu zajímavých informací mi prozradil i o své babičce. V soukromém vlastnictví rodiny Haškových je řada dokumentů, často originálů, které se týkají Jarmily a Jaroslava Haškových. Ty v archivech nenalezneme, a bez nich by byla má práce neúplná. Díky Richardu Haškovi jsem se mimo jiné dozvěděla, že rodina Mayerova vlastní rodinou kroniku, kterou sepsal Vladimír Mayer (Jarmilin bratr) roku 1924. Rodinu se mi bohužel nepodařilo zkontaktovat, mohla jsem si ale prohlédnout kopie celkem čtyř stran, které pan Hašek st. vlastní.

Přínosná je také memoárová kniha Vilmy Warausové *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Jak název napovídá, autorka zde vzpomíná na manžele Haškovy, především však na Jarmilu, se kterou byly přítelkyně od dob studií na obchodní škole. Knihou jsem se inspirovala v celé své práci.

Samotná práce je rozdělena do šesti kapitol. První část je věnována dobovému postavení žen v soukromé i veřejné sféře od přelomu 19. a 20. století až do 30. let 20. století. Vybrány jsou oblasti, kde byly ženy tradičně znevýhodňovány, a které byly díky emancipačním snahám ve své době značně kontroverzní. Vymezené období přineslo množství změn, které ovlivnilo postavení žen a dotklo se tak i života samotné Jarmily Haškové. V jednotlivých částech

---

<sup>3</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013.

se zaměřuji na vzdělávání dívek, manželství a rodinu, profesní uplatnění žen, ženy v politice a poslední část je věnována ženským spolkům.

V současné době se studium žen těší velkému zájmu historiků. Jmenujme tedy alespoň několik titulů: *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*<sup>4</sup> Mileny Lenderové, *Iluze spásy: české feministické myšlení*<sup>5</sup> Marie Bahenské, Dany Musilové a Libuše Heczkové, *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*<sup>6</sup> Gilles Lipovetsky či *Z ženského pohledu: poslankyně a senátorky Národního shromáždění Československé republiky 1918-1939*<sup>7</sup> Dany Musilové. Uniknout pozornosti by také neměly knihy *Dějiny žen aneb Evropská žena od středověku do 20. století v zasetí historiografie*<sup>8</sup> a *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*.<sup>9</sup>

Druhá část práce patří samotné Jarmile Haškové, jejímu dětství, které strávila především v Praze na Královských Vinohradech, rodině, ve které vyrůstala a školním létům. Řadu podnětů jsem našla v jejím románu s autobiografickými prvky *Vinohradské dětičky*.<sup>10</sup> Autorka zde vzpomíná na své dětství a dává tak čtenáři možnost nahlédnout do života rodiny Mayerových. Informace o krátkém období (necelém roce) stráveném v Žizníkově přináší další román *Haniččino jaro*.<sup>11</sup>

Třetí část pojednává o seznámení Jarmily s Jaroslavem Haškem, jejich svatbě, manželství, ale také následných problémech, které začaly narůstat po narození jejich syna Richarda. Manželé si vyměnili značné množství dopisů a pohlednic. Nejvíce se dochovalo těch odeslaných Haškem. Korespondence adresovaná Jarmile tvoří jádro knihy Radko Pytlíka *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*.<sup>12</sup> Tu doplnil editor dobovými dokumenty, vzpomínkami současníků, vlastním komentářem a vysvětlivkami.

Ve čtvrté kapitole je líčen život spisovatelky od rozchodu s Jaroslavem Haškem až po jeho smrt a následné vleklé soudní spory o jeho pozůstalost. Spisovatelka si po rozchodu s manželem našla stálé zaměstnání v Obchodní a živnostenské komoře v Praze, kde pracovala až do konce

---

<sup>4</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>5</sup> BAHENSKÁ, Marie – MUSILOVÁ, Dana – HECZKOVÁ, Libuše. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice, 2011. ISBN 978-80-86829-79-1.

<sup>6</sup> LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7260-171-4.

<sup>7</sup> MUSILOVÁ, Dana. *Z ženského pohledu: poslankyně a senátorky Národního shromáždění Československé republiky 1918-1939*. České Budějovice, 2007. ISBN 978-80-86829-31-9.

<sup>8</sup> ČADKOVÁ, Kateřina – LENDEROVÁ, Milena – STRÁNÍKOVÁ, Jana. *Dějiny žen, aneb, Evropská žena od středověku do poloviny 20. století v zasetí historiografie: (sborník příspěvků z IV. pardubického bienále, 27. - 28. dubna 2006)*. Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-920-5.

<sup>9</sup> LENDEROVÁ, Milena (et.) al. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7106-988-1.

<sup>10</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946.

<sup>11</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Haniččino jaro: [Výsek ze života děvčete]*. Praha, 1923.

<sup>12</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979.

svého života. Snažila jsem se proto hledat informace ve fondu Obchodní a živnostenské komory, který je uložen ve Státním oblastním archivu v Praze. K mému zklamání jsem zde žádné podklady nenašla.

Zmíněným soudním sporům je věnována celá podkapitola. Toto téma je však tak obsáhlé, že by mu mohla být věnována samostatná práce, proto jsem nezacházela do větších podrobností. Pátou kapitolu věnuji sklonku života Jarmily Haškové.

Veškeré citace z dobových textů (dopisů, pohlednic, atd.) jsou zanechány v původní podobě i s gramatickými chybami a překlepy.

V poslední části jsem stručně shrnula spisovatelskou dráhu od humoristických črt a povídek, přes romány, až po knihy pro děti a mládež. Zmiňuji se zde o důležitých knihách. Jelikož nejsem literární historičkou a nikdy jsem se tímto oborem ani nezabývala, nezacházím do velkých podrobností, ale snažím se vnímat literární tvorbu Haškové jako součást jejího života, snahu o seberealizaci, snad i snahu o lepší hmotné zabezpečení sebe i svého syna. Literární činností Jarmily Haškové se zabývaly již výše zmíněné práce Markéty Blehové a Jiřího Rambouska. Přínosem mé práce má být především biografický přehled života, z mého pohledu, opomíjené spisovatelky.

V této práci je použita biografická metoda i metoda orální historie. Obě se řadí k metodám používaným v oblasti kvalitativního výzkumu, který se zaměřuje na nevelkou skupinu informantů (archivních pramenů, narátorů) a usiluje o porozumění jednotlivcům nebo skupinám, případně nějakému fenoménu. Podle slov autora publikace *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* Jana Hendla neexistuje jediný obecně uznávaný způsob, jak vymezit nebo dělat kvalitativní výzkum, jelikož je problém v příliš širokém označení pro rozdílné přístupy v rámci výzkumu.<sup>13</sup>

Na první pohled se jedná o tutéž metodu, proto je nutné hledat rozdíly, aby nedošlo k záměně. Každá z metod klade důraz na jiný primární zdroj dat. V případě metody orální historie se informace získané z rozhovorů často doplňují i dalším materiálem. Mohou to být deníky, korespondence či fotografie. Orální historie používá jako primární zdroj informace získané rozhovorem, což je ostatně patrné již ze samotného názvu metody, těžiště metody tak leží ve vyprávění osobního příběhu.<sup>14</sup> Orální historie by měla klást co nejmenší množství otázek a nechat tak narátorovi prostor pro rozvoj vzpomínek, které ho mnohdy mohou zavést do jiné oblasti.

---

<sup>13</sup> HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha, 2016, s. 45 – 46. ISBN 978-80-262-0982-9.

<sup>14</sup> Tamtéž, s. 132 – 133.

Biografie, stejně jako metoda orální historie, se zaměřuje na životní osudy jedné osoby nebo malého počtu osob. Pro přístup k datům využívá mimo jiné rozhovory.<sup>15</sup> Biografická metoda však pracuje zejména s archivními prameny, jako jsou dopisy, deníky nebo zápisníky. Biografický výzkum pracuje na stejné úrovni s několika typy materiálů.<sup>16</sup>

Biografie jsou obecně oblíbeným žánrem krásné i odborné literatury. Podle francouzského literárního historika Daniela Madélenata lze v dějinách biografii rozlišit tři epochy. První epocha zahrnuje biografie od antického starověku do 18. století, druhá, období tzv. „romantických biografii“, které vycházejí v době od konce 18. století po začátek 19. století. Poslední epochou jsou moderní biografie zrozené z relativismu. Opírají se o poznatky sociologie a psychoanalýzy. Počátky odborných biografii mají své kořeny v biografických slovnících, kde jsou krátké životopisy vycházející z ověřených údajů. Biografické slovníky se objevují již v 17. století, jejich rozkvět však spadá až do 19. století.<sup>17</sup>

Smyslem biografické metody je víc než jen rekonstrukce života zkoumané osoby nebo skupiny osob. Každá osobnost se v průběhu svého života formovala, získávala zkušenosti a působila na své okolí a naopak. Osoba vybraná jako téma biografického bádání je také sondou do života společnosti v daném období. Biografická metoda zohledňuje jak objektivní faktory statistického rázu (rodinné a majetkové poměry, vzdělání atd.), tak i faktory subjektivní (náhledy, emoce atd.).<sup>18</sup>

---

<sup>15</sup> NOSKOVÁ, Jana. *Biografická metoda a metoda orální historie: na příkladu výzkumu každodenního života v socialismu*. Brno, 2014, s. 15 – 18. ISBN 978-80-87112-84-7.

<sup>16</sup> HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha, 2016, s. 132 – 133. ISBN 978-80-262-0982-9.

<sup>17</sup> DOSSE, François. *Le pari biographique*. Paříž, 1984. cit. dle LENDEROVÁ, Milena. *Dcera národa?: tři životy Zdeňky Havlíčkové*. Praha, 2013, s. 6 – 7. ISBN 978-80-7432-349-2.

<sup>18</sup> VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. Místo biografie v sociálních dějinách. In *Studie k sociálním dějinám* 8, 2001. cit. dle Tamtéž, s. 10 – 12.

# 1. Postavení žen od přelomu 19. a 20. století až do 30. let 20. století

Dříve se začnu zabývat stěžejním tématem této práce, čímž jsou osudy Jarmily Haškové, je nutné nastínit postavení žen ve vymezeném období. V jednotlivých částech se zaměřím především na vzdělávání dívek, manželství a rodinu, profesní uplatnění žen, ženské spolky a v neposlední řadě také působení něžného pohlaví v drsném politickém prostředí. Zmíněné oblasti jsou místem, kde byly ženy znevýhodňovány. Nutno ale říci, že jejich postavení díky emancipačním snahám zaznamenalo v tehdejší společnosti značný pokrok.

## 1. 1. Manželství a rodina

Od každé ženy se očekávalo, že se vdá a bude mít děti. Manželství bylo považováno za povinnost, radost i čest. V neposlední řadě bylo manželství ekonomickou záležitostí. Neprovdané ženy představovaly pro svou rodinu finanční zátěž. Toto tvrzení dokládají i slova anglické spisovatelky románů Jane Austenové: „*Vskutku pádným argumentem ve prospěch manželství je skutečnost, že neprovdané ženy jsou strašlivě náchylné k chudobě.*“<sup>19</sup> Až do začátku druhé světové války vstupovala do manželství většina žen.

Mladé slečny byly od dětství připravovány na roli manželky a matky. Na tuto roli měla dívky připravit nejen jejich matka, která byla odpovědná za jejich výchovu, ale i dětské hry i hračky, jež měly napodobovat činnosti dospělé ženy. Nelze, ale tvrdit, že se omezovaly pouze na tyto činnosti. Holčičkám byly určeny hlavně panenky.<sup>20</sup> K výchově dívek také velkou měrou přispívala tzv. ženská preskriptivní literatura. Do jazykově českého prostředí tento literární žánr dorazil oproti západní Evropě s jistým zpožděním. Průkopnicí se zde stala Magdalena Dobromila Rettigová se svou příručkou *Mladá hospodyňka v domácnosti, jak sobě počínati má, aby své i manželovy spokojenosti došla* z roku 1840. Jako další autorky této literatury lze jmenovat Věnceslavu Lužickou a její *Svatební dar: listy dobré babičky k provdané vnučce* (1900), Růženu Jesenskou a *Jarní píseň* (1902), Olgu Fastrovou s knihou *Co se sluší a nesluší* (1926) nebo Josefínu Hrdinou a její *Nauku o společenském styku. Pro odborné školy ženských povolání* (1935).<sup>21</sup> Dle mého názoru lze do tohoto žánru částečně zařadit i knihu Jarmily Haškové *Haniččino jaro* (1923).

---

<sup>19</sup> Citáty slavných osobností [cit. 09-19-2019]. URL: < <https://citaty.net/citaty/274092-jane-austen-vskutku-padnym-argumentem-ve-prospech-manzelstvi-j/>>.

<sup>20</sup> LENDEROVÁ, Milena – RÝDL, Karel. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. Praha, 2006, s. 206 - 208. ISBN 80-7185-647-9.

<sup>21</sup> Tamtéž, s. 252 – 253.

Podobu sňatku stanovil pro katolíky již Tridenstský koncil z 11. listopadu 1563. Manželství je svazkem mezi mužem a ženou, svátostí, je monogamní a nerozdělitelné. I přes změny, které přinesl občanský zákoník z roku 1811 nebo zákony z roku 1868, stále rodinné a manželské vztahy upravovalo hlavně kanonické právo a to až do roku 1949. Prvním krokem byl výběr budoucího manžela nebo manželky. O výběru rozhodovaly ekonomické, politické zájmy, sociální postavení, náboženství, rodiče i cit, který se postupně stával nejdůležitějším faktorem. Poté následovaly zasnuby. Ty měly svou ritualizovanou podobu, která byla závazná. Při první návštěvě fary byl sepsán snubní protokol a byla provedena zkouška ze znalostí katolického katechismu. Během zasnub se měly obě strany dohodnout na výši věna a na datu svatby.<sup>22</sup> Doba zasnoubení nebyla pevně stanovena.<sup>23</sup> Další krokem byly ohlášky sňatku. Už od čtvrtého lateránského koncilu z roku 1215 byla stanovena povinnost trojích ohlášek. Ale i u ohlášek byl zaznamenán jakýsi pokrok patrný nejvíce na frekvenci a časovém rozpětí. Církev byla nucena odpouštět snoubencům dvě ohlášky, prohlašovali tak snoubence „jednou za třikrát“. Snoubenci museli složit písemnou přísahu dokládající, že jim není známa žádná překážka, která by bránila sňatku. Následně obdrželi biskupskou dispenzi. V tomto období byly ohlášky již vnímány spíše jako formalita. Pokud toto snoubenci úspěšně zvládli, závěrečným krokem byl samotný svatební obřad, po kterém zpravidla následovala svatební cesta.<sup>24</sup> Od roku 1868 byla v Čechách zavedena i možnost uzavřít sňatek civilní. Jedním z prvních, kdo tuto možnost využil, byl Vojtěch Náprstek.

Vrcholem života snad každé ženy bylo mateřství. Pokud žena nemohla otěhotnět, byla vina vždy přisuzována jí. Objevovaly se však snahy neplodnost léčit. Způsobů léčby bylo hned několik, od magie až po účast na poutích spojených s modlitbami. V 19. a 20. století se objevuje i lázeňská léčba. Hojně byly využívány rakouské lázně v Ischlu, v Belgii nebo Františkovy Lázně, které se této problematice věnují i v současnosti.<sup>25</sup> Na konci 19. století porodnost postupně začala klesat, nevíce je to patrné ve šlechtickém a měšťanském prostředí. Na venkově a v průmyslových částech Evropy porodnost klesala pomaleji.<sup>26</sup> Důvodů, proč tato změna nastala, je hned několik. Církev, která až do začátku 20. století velmi ovlivňovala intimní život

---

<sup>22</sup> STOKLASOVÁ, Hana. Proměny katolických přechodových rituálů v sekularizující se městské společnosti v 2. polovině 19. století. In *Studia historica Brunensia* 61, 2014, č. 2, s. 62 – 66. ISSN 1803-7429.

<sup>23</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 90 - 91. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>24</sup> STOKLASOVÁ, Hana. Proměny katolických přechodových rituálů v sekularizující se městské společnosti v 2. polovině 19. století. In *Studia historica Brunensia* 61, 2014, č. 2, s. 62 – 66. ISSN 1803-7429.

<sup>25</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 78, 106 - 107. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>26</sup> ABRAMS, Lynn – LAJKEPOVÁ, Eva. *Zrození moderní ženy: Evropa 1789-1918*. Brno, 2005, s. 102 - 111. ISBN 80-7325-060-8.

svých věřících, začala svůj nesmlouvavý postoj postupně uvolňovat. Bylo například povoleno využívat metody neplodných dní. Nezanedbatelný vliv měl také prezervativ, který postupně začal pronikat do obecného povědomí. Zcela novou metodou se stala ženská antikoncepce v podobě pesaru, ten byl však využíván opravdu velmi málo.<sup>27</sup>

Po první světové válce se do zorného pole dostávají děti a jejich zdraví. Matka a dítě jsou vnímány jako součást jednoho celku, neboť závisí jeden na druhém.<sup>28</sup> Rodina měla hned několik funkcí. Vedle již popsané funkce reprodukční, která byla jistě tou nejdůležitější, i funkci výchovnou, ekonomickou, ochranou a lze sem zařadit i funkci výrobní. Díky průmyslové revoluci na sebe výchovnou funkci z části přebíral stát, a to ve chvíli, kdy byla nařízena všeobecná vzdělávací povinnost. I ochranná funkce se změnila. V době vzniku moderního státu ji nově zajišťuje police, četnictvo a justice.

Místem, kde se žena v 19. století mohla realizovat a částečně i vládnout byl domov. Právě ženy byly tím, kdo domov a zároveň i svůj vlastní prostor utvářely. Žena se musela starat o rodinu, ta zahrnovala i sloužící, tovaryše a další personál. Vedle veškeré té starosti o dům a chod domácnosti se žena musela vyznat také v řemesle svého manžela. Pokud by ovdověla, bylo třeba, aby dokázala vést živnost nebo usedlost sama.<sup>29</sup> Vycházela řada knih, příruček a časopisů, které měly ženě poradit jak správně pečovat o svou domácnost, děti a manžela. Byla to tzv. preskriptivní literatura, kterou jsem zmínila již na začátku kapitoly. Vedení domácnosti bylo totiž vnímáno jako kvalifikovaná práce, která nesla nemalou zodpovědnost.

Velké změny přinesla první světová válka, kdy ženy musely v mnoha oblastech zastoupit muže. Po jejím skončení se objevovaly snahy, aby se ženy vrátily zpět do tzv. soukromé sféry. Proces, který nastal, však již nešel zvrátit a ženy se tak stále více prosazovaly i ve sféře veřejné i přes nelibost mužů. Tento proces je nejvíce patrný v oblasti vzdělávání, práce a politiky.

## 1. 2. Vzdělávání dívek

Důležitou životní etapou každé dospívající dívky je a bylo vzdělávání. V Evropě až do začátku 19. století byla vzdělanost spíše mužskou záležitostí. Tím nechci tvrdit, že v předchozích dobách nebylo chytrých a vzdělaných žen, ale určitě neměly tolik příležitostí jako muži. Žena měla být především poslušnou a zbožnou manželkou, milující matkou a dobrou hospodyní. Její

---

<sup>27</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 111 - 113. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>28</sup> ABRAMS, Lynn – LAJKEPOVÁ, Eva. *Zrození moderní ženy: Evropa 1789-1918*. Brno, 2005, s. 125 - 126. ISBN 80-7325-060-8.

<sup>29</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 122 - 124. ISBN 978-80-246-3540-8.

místo, jak již bylo řečeno, náleželo v tzv. soukromé sféře, kde se cenily především praktické dovednosti. Doménou mužů pak byla sféra veřejná. Oni rodinu měli finančně zabezpečit a prezentovat ji navenek. Vzdělané ženy mohly být pro muže i nepříjemnou konkurencí na trhu práce. Pokud bylo vzdělání dívkám dopřáno, jeho úroveň se lišila podle společenských vrstev. Studium výrazně ovlivňovaly také finanční možnosti a rozhodnutí rodičů. Chudé dívky, pokud jim bylo umožněno, navštěvovaly školy veřejné.<sup>30</sup> Podle slov Jeana-Jacques Rousseau: „*Výchova ženy je odlišná od výchovy muže, protože je určena k tomu, aby měla děti, vytvářela rodinnou pohodu a starala se o manželovo štěstí; protože má být také krásná a zdravá, důležitá je u ní výchova tělesná a mravní; je svému muži podřízena, myslí jeho myšlenkami a mluví jeho slovy*“.<sup>31</sup> Pomalu, ale jistě začínal tento názor pozbývat platnosti.

Druhá polovina 19. století přinášela mnoho novinek ve školském systému ve prospěch dívek. Ale i přes tyto jistě pokrokové změny stále přetrvávaly rozdíly mezi školami chlapeckými a dívčími, a to hlavně v oblasti vyučovacích předmětů. V 60. letech bylo dívčí vzdělávání částečně přeneseno ze sféry soukromé do státní nebo samosprávy. Školy zřizované městy byly často svěřovány do péče některého ženského církevního řádu. Asi nejdůležitější změna tohoto období přišla v roce 1869, kdy byl vydán druhý školský zákon, účinný od školního roku 1870/1871. Tento zákon je známý pod názvem Hasnerova reforma. Ta zahrnovala úpravu širokého spektra vzdělání, od škol mateřských a po školy střední, výjimkou bylo univerzitní vzdělání. Tímto zákonem se prodloužila vzdělávací povinnost o dva roky, nově tedy měla povinná školní docházka trvat až do čtrnácti let žáka. Dále byly zřizovány obecné školy a školy měšťanské, které se alespoň po jedné měly nacházet v každém politickém okrese. 20. srpna 1870 vznikl nový školní a vyučovací řád, díky němu změnou prošly také školní osnovy, které byly jednotné. Nedělaly tedy rozdíly mezi chlapci a dívkami. Za zmínku jistě stojí, že díky těmto změnám byl například tělocvik určen pro obě pohlaví, ale pro nemalý odpor veřejnosti mohl být pro dívky předmětem nepovinným. Pokud tedy rodiče písemně požádali o uvolnění, jejich dcera se těchto hodin neúčastnila. Postupně vzrostla síť primárních škol a byly zakázány fyzické tresty, což nebylo vždy respektováno.<sup>32</sup>

K dalším výrazným změnám v dívčím vzdělávání zásadně přispělo české národní hnutí. Byly zakládány vyšší dívčí školy, české ale i německé. Nejstarší česká vyšší dívčí škola se datuje do roku 1860 a byla založena v Písku. Další vyšší dívčí škola byla otevřena roku 1863 v Praze.

---

<sup>30</sup> BAHENSKÁ, Marie – MUSILOVÁ, Dana – HECZKOVÁ, Libuše. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice, 2011, s. 121 - 128. ISBN 978-80-86829-79-1.

<sup>31</sup> ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil, čili, O vychování*. Olomouc, 1926.

<sup>32</sup> LENDEROVÁ, Milena – RÝDL, Karel. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. Praha, 2006, s. 193 - 201. ISBN 80-7185-647-9



Správou byla pověřena pražská obec. Docházka do této školy byla velmi nákladná, a tak mezeru ve vzdělání dívek příliš nezaplnila. O tři roky později byla zřízena vyšší dívčí škola Vesna v Brně a pozadu nezůstaly ani další města, jako například Chrudim, Hradec Králové nebo Plzeň. Tyto školy poskytovaly dívkám široké a komplexní vědomosti v takovém rozsahu, který byl až do druhé poloviny 19. století vyhrazen pouze chlapcům. Bohužel absolvováním tohoto typu školy nezískaly dívky žádnou kvalifikaci. Nejčastěji působily jako soukromé učitelky či vychovatelky.<sup>33</sup>

Jednou z možností, jak mohly dívky dosáhnout vyššího vzdělání, bylo otevření dívčího pedagogia v Praze roku 1870. Jednalo se prozatím o jedinou dívčí státní střední školu zakončenou maturitní zkouškou. Ženy tak získaly úplnou kvalifikaci a mohly samostatně vykonávat povolání učitelky. Nejprve jako podučitelky a po získání praxe se z nich staly učitelky řádné. Aby mohly být zájemkyně ke studiu přijaty, musely nejprve složit přijímací zkoušky, zároveň jim muselo být alespoň patnáct let a mít dokončené základní vzdělání.<sup>34</sup>

Už v květnu roku 1883 přišla nová školská novela, která zmírnila dopad Hasnerovy reformy. Ta opět umožnila ukončení školní docházky ve dvanácti letech a sociálně slabé rodiny mohl vzít svého potomka ze školy po ukončení šestileté docházky do školy. V době žní a jiných polních prací mohlo být uvolněno ze školy dokonce i šestileté dítě. Zmíněné úlevy odstranila až nově vzniklá Československá republika malým školským zákonem z roku 1922.<sup>35</sup>

V 60. - 80. letech 19. století změny v dívčím vzdělání souvisí s činností ženských spolků. Nepopíratelnou zásluhu na rozvoji dívčího vzdělání přinášely přednášky Amerického klubu dam, založeného Vojtou Náprstkem, s jeho bohatou knihovnou.<sup>36</sup> Ale asi největší zásluhu na zakládání dívčích škol měl Ženský výrobní spolek v Praze<sup>37</sup>, který provozoval vlastní dívčí obchodní a průmyslovou školu, dále organizoval i kursy pro vychovatelky a ošetřovatelky, a spolek Vesna v Brně. Za zmínku stojí i Městská dívčí průmyslová škola otevřená roku 1884. Dívky se zde učily ručním pracím, hlavně šití. Vznikaly i další školy s podobným zaměřením v Brně, Lounech, Stěžerách, atd. Takovéto školy byly později označovány jako hospodyňská škola.<sup>38</sup>

---

<sup>33</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 64 - 66. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>34</sup> LENDEROVÁ, Milena (et.) al. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Praha, 2009, s. 429. ISBN 978-80-7106-988-1.

<sup>35</sup> LENDEROVÁ, Milena. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století*. 2. díl, Život všední i sváteční. Pardubice, 2005, s. 43. ISBN 80-7194-756-3.

<sup>36</sup> BAHENSKÁ, Marie – MUSILOVÁ, Dana – HECZKOVÁ, Libuše. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice, 2011, s. 126 – 127. ISBN 978-80-86829-79-1.

<sup>37</sup> Ženský výrobní spolek český založila roku 1871 Karolina Světlá.

<sup>38</sup> BAHENSKÁ, Marie – MUSILOVÁ, Dana – HECZKOVÁ, Libuše. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice, 2011, s. 135. ISBN 978-80-86829-79-1.

Dle mého názoru zaznamenalo dívčí vzdělání nejvýznamnější úspěch v 90. letech. Roku 1890 vzniklo dívčí gymnázium Minerva provozované stejnojmenným spolkem. Za zrodem tohoto nejstaršího dívčího gymnázia v Rakousku – Uhersku stojí Eliška Krásnohorská. Samotný vznik gymnázia se neobešel bez potíží. Eliška Krásnohorská se řadu let zasazovala o vznik tohoto gymnázia. Svou ideu bránila proti předsudkům a zaostalým názorům. V její práci jí svým veřejným souhlasem pomohly i další vzdělané ženy, například dr. Anna Bayerová, Bohuslava Kecková, Karolína Světlá, Renáta Tyršová, atd.<sup>39</sup> Pouze Marie Riegrová a její dcera Marie Červinková - Riegrová Krásnohorskou nepodpořily a svůj souhlas jí odepřely.<sup>40</sup> Gymnázium Minerva bylo školou soukromou, nemělo tak právo zakončit studium maturitní zkouškou. Její absolventky musely skládat maturitní zkoušky na státním chlapeckém gymnáziu. Právo maturity získala Minerva až roku 1907.<sup>41</sup>

Pomyslnou poslední metou v dívčím vzdělávání byla už jen možnost univerzitního studia. Této mety bylo dosaženo až roku 1897, kdy na pražskou filozofickou fakultu nastoupily první řádné studentky. Od roku 1900 nalezneme studentky i na lékařské a farmaceutické fakultě.<sup>42</sup> Roku 1918 se profesorský sbor Univerzity Karlovy usnesl, že se ženy mohou stát řádnými posluchačkami právnické fakulty této univerzity.<sup>43</sup> Faktem ale zůstává, že drtivá část veřejnosti ještě dlouho považovala dívčí středoškolské a vysokoškolské vzdělání za zbytečný přepych.

Nově vzniklá samostatná Československá republika převzala školský systém z doby Rakousko-Uherska, avšak s několika postupnými dílčími změnami. Byl např. zrušen celibát učitelek (1919), omezení výuky náboženství a vlivu církve na školy nebo rozšíření výuky mateřského jazyka. Nejvyšším orgánem, který měl na starost veškeré otázky týkající se vzdělávání, bylo Ministerstvo školství a národní osvěty. Jeho kompetence byly určeny zákonem č. 292/1920 Sb.

Důležité bylo sjednocení školského systému na území celé republiky. Z tohoto důvodu byl v roce 1919 vydán zákon, který rozšiřoval platnost většiny směrnic pro střední školy z českých zemí i na Slovensko. K definitivnímu sjednocení celé školské soustavy však došlo až o tři později, v roce 1922, kdy byl vydán tzv. Malý školský zákon. Ten sjednotil školství na nižším

---

<sup>39</sup> První české lékařky, které vystudovaly v zahraničí.

<sup>40</sup> BUREŠOVÁ, Jana. *Proměny společenského postavení českých žen v první polovině 20. století*. Olomouc, 2001, s. 52 – 56. ISBN 80-244-0248-3.

<sup>41</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hřichu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 69 - 70. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>42</sup> BAHENSKÁ, Marie – MUSILOVÁ, Dana – HECZKOVÁ, Libuše. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice, 2011, s. 144 – 145. ISBN 978-80-86829-79-1.

<sup>43</sup> SVOREŇOVÁ– KIRÁLYOVÁ, Blanka. *Žena 20. století ve světě práce: pohled na zaměstnanou ženu v moderním světě*. Praha, 1968, s. 19 – 20.

stupni. Roku 1921 bylo povoleno studium dívek na středních školách bez omezení. Důsledkem toho byla zrušena dívčí lycea.<sup>44</sup>

Po celou dobu trvání první republiky zůstal již školský systém jako takový beze změn. Docházelo pouze ke změnám v osnovách jednotlivých škol. Měnily se počty hodin věnovaných jednotlivým předmětům apod. Změnou prošel také počet škol jednotlivých typů, např. gymnázia se ve velké míře měnila na reálná gymnázia. Pokusy o reformu stávajícího systému se sice objevovaly, avšak nebyly realizovány.<sup>45</sup>

### 1. 3. Profesní uplatnění žen

Tím, že si ženy vydobily možnost studovat, se otevřela i otázka ženské práce a jejich uplatnění na trhu práce. Nelze říci, že by ženy do té doby nepracovaly, do pracovního procesu se zapojovaly vždy, ale ženské práce byly zaměřeny na určité činnosti vztahující se k rodinným a reprodukčním povinnostem. Tato práce byla ale vždy oceňována mnohem méně než práce mužů. Pokud už vdaná žena opravdu pracovala, bylo to chápáno jako dočasná aktivita z důvodu obtížné finanční situace. Mnoho žen obhajovalo, proč vlastně pracují. Veřejnost vnímala pracující vdanou ženu za ponižující důkaz toho, že muž není schopen rodinu uživit sám. Důvody však byly často zcela jiné. Práce byla možností, jak utéct z domova od běžných domácích prací a rodinného života a jak se stát alespoň částečně ekonomicky nezávislou. Pomocí pracovních aktivit ženy hledaly a upevňovaly vlastní identitu.<sup>46</sup>

Koncem 19. století k posunu na trhu práce přispěly změny v hospodářství, hlavně v sektoru služeb, tzv. terciálním sektoru. Vznikly nové pracovní pozice, které byly fyzicky méně náročné a pro ženy tak byly vhodnější. Mezi taková zaměstnání patřily úřednické, obchodní, zdravotnické a výchovné pozice.<sup>47</sup> Pro ženský pracovní trh bylo charakteristické, že vdovy nebo neprovdané ženy pracovaly spíše jako placené pracovní síly. Mladé neprovdané ženy nacházely uplatnění především v průmyslu a ve službách.<sup>48</sup>

Řadu pracovních příležitostí přinesla první světová válka. Muži odešli do války a ženy tak musely zastávat do té doby výlučně mužské profese. Válka vyhnala ženy ze sféry soukromé do té doby výlučně mužské, veřejné. Po skončení války musely ženy většinou tyto pozice

---

<sup>44</sup> VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha, 1988, s. 74 – 88.

<sup>45</sup> Tamtéž, s. 99 – 102.

<sup>46</sup> SVOREŇOVÁ-KIRÁLYOVÁ, Blanka. *Žena 20. století ve světě práce: pohled na zaměstnanou ženu v moderním světě*. Praha, 1968, s. 174 – 175.

<sup>47</sup> LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. Praha, 2007, s. 238 – 246. ISBN 978-80-7260-171-4.

<sup>48</sup> ABRAMS, Lynn – LAJKEPOVÁ, Eva. *Zrození moderní ženy: Evropa 1789-1918*. Brno, 2005, s. 178 - 180. ISBN 80-7325-060-8.

opustit a uvolnit místo vojákům, kteří se z války vrátili. Rychlý nárůst žen na pracovním trhu, ale už nebylo možné zvrátit.<sup>49</sup>

Jednou z prvních oblastí, díky které se ženy mohly stát alespoň částečně ekonomicky nezávislými, byla vedle obchodu a živností pedagogika. Od poloviny 19. století bylo možné, aby dívky starší sedmnácti let mohly navštěvovat kurzy pro učitelky ručních prací, podmínkou kromě věku bylo také ukončené základní vzdělání. O deset let později už byly zakládány první učitelké ústavy, kde bylo vzdělání zakončené maturitní zkouškou. V roce 1866 vznikl v Praze dvouletý ústav při škole chudých sester školských u sv. Anny. Už v roce 1870 přešel tento ústav pod státní správu a od školního roku 1873 – 1874 byl rozšířen na čtyřletý. Oficiálním názvem této školy bylo C. k. český ústav ku vzdělání učitelek, známější je ale spíše neoficiální název pedagogium. Roku 1897 otevřela své brány učitelkám i pražská filozofická fakulta, díky které mohly zvýšit své kvalifikační předpoklady.<sup>50</sup> O studium na pedagogiu byl velký zájem, mnoho uchazeček však nebylo přijato z důvodu přísných přijímacích kritérií. Povolání učitelky bylo vnímáno jako poslání a celoživotní úkol, i proto musely učitelky žít v celibátu, který platil až do roku 1919. Prosazoval se názor, že při takto zodpovědné práci není možné starat se o vlastní rodinu.<sup>51</sup> Stále ale převládalo mínění, že ženy do školství nepatří.

Jedinou oblastí, kde společnost tolerovala výdělečnou činnost ženy mimo soukromou sféru, byla oblast umění. Mezi jednotlivými obory umění panovaly značné rozdíly. První herečky a zpěvačky bývaly marginalizovány. Zcela jinak byly vnímány malířky, které se těšily úctě, a jejich výtvořby byly dobře oceňovány. Některé ženy spisovatelky byly opěvovány, jiné naopak zavrhovány.<sup>52</sup>

I přesto, že se ženy začaly více uplatňovat na pracovním trhu, jejich pracovní pozice byly špatně placené, o společenské prestiži nemluvě. Praxe navíc ukázala, že ani získané středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání nepřinášelo adekvátní uplatnění tak jako mužům.<sup>53</sup> Například první ženy dokončily právnickou fakultu již ve 20. letech 20. století, avšak první

---

<sup>49</sup> BOCK, Gisela. *Ženy v evropských dějinách: od středověku do současnosti*. Praha, 2007, s. 229 – 231. ISBN 978-80-7106-494-7.

<sup>50</sup> BAHENSKÁ, Marie – MUSILOVÁ, Dana – HECZKOVÁ, Libuše. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice, 2011, s. 158 - 161. ISBN 978-80-86829-79-1.

<sup>51</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 256 - 261. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>52</sup> Tamtéž, s. 190 – 193.

<sup>53</sup> VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. Kvalifikace, profesionalizace a tzv. ženská povolání v českých zemích. In *Dějiny žen, aneb, Evropská žena od středověku do poloviny 20. století v zajetí historiografie: (sborník příspěvků z IV. pardubického bienále, 27. - 28. dubna 2006)*, Pardubice, 2006, s. 360 - 361. ISBN 80-7194-920-5.

právníčky byly přijímány do soudní praxe až od roku 1930, avšak jen jako smluvní zaměstnankyně se závazkem, že odsloužená doba jim bude započítána při definitivním přijetí.<sup>54</sup>

#### 1. 4. Ženské spolky

Nejsnazším způsobem jak se zapojit do veřejného dění byla práce ve spolcích. Spolčovací právo představovalo vždy jednu z nejdůležitějších forem veřejného života. Jedním z prvních možných způsobů, jak se ženy mohly zapojit do veřejného života, se nabízela filantropie. Té se zprvu věnovaly výhradně panovnice a šlechtičny. Později se této bohubilé činnosti začaly věnovat i ženy z nižších společenských vrstev. Od 19. století se filantropie, a především různá spolková činnosti staly neodmyslitelnou součástí ženského hnutí. Nově založené spolky 19. století měly zpočátku ráz charitativní a velmi byly ovlivněny vlasteneckými myšlenkami.

Ženské spolky se svou strukturou a fungováním často podobaly těm mužským, zřetelně se ale lišily svou programovou náplní. Fungování spolků, mužských i ženských, ovlivnil říšský zákon č. 134/1867 ř. z., o právě spolčovacím z 15. listopadu 1867. Tento zákon platil pouze pro Předlitavsko a stanovil zákaz jakékoliv politické činnosti ženských spolků.<sup>55</sup> Založení nového spolku bylo nutné ohlásit na příslušném zemském politickém úřadě. Ten měl právo spolek zakázat, pokud se prokázalo, že by byl nebezpečný zákonu, právu nebo státu. Na činnost spolků dohlížela okresní hejtmanství.

Jak již bylo naznačeno v kapitole o vzdělávání, od 60. let se ženské spolky začaly věnovat oblasti vzdělávání žen a dívek. Často byly organizovány různé kursy, přednášky nebo se zakládaly vlastní školy.<sup>56</sup> Spolky byly schopné flexibilně reagovat na rozšiřující se spektrum oborů. Významně takto působil např. již zmíněný Ženský výrobní spolek český Karolíny Světlé<sup>57</sup> či Ženský vzdělávací a výrobní spolek Vesna.<sup>58</sup> V letech 1874 – 1914 byly zakládány spolky učitelek obecných, vyšších a odborných škol, v Praze jich vzniklo devět. Objevil se i jeden spolek, kde se sdružovaly učitelky mateřských škol.<sup>59</sup>

Nelze opomenout ani osvětové spolky. Tím nejvýznamnějším byl asi Americký klub dam, který vznikl v lednu 1865 díky Vojtovi Náprstkovi. Jednalo se o volné sdružení, kam mohla

---

<sup>54</sup> SVOREŇOVÁ-KIRÁLYOVÁ, Blanka. *Žena 20. století ve světě práce: pohled na zaměstnanou ženu v moderním světě*. Praha, 1968, s. 20.

<sup>55</sup> BAHENSKÁ, Marie – MUSILOVÁ, Dana – HECZKOVÁ, Libuše. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice, 2011, s. 179. ISBN 978-80-86829-79-1.

<sup>56</sup> BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*. Praha, 2005, s. 35. ISBN 80-7277-241-4.

<sup>57</sup> Bývá označován též jako Výrobní spolek.

<sup>58</sup> MALÍNSKÁ, Jana. *My byly, jsme a budeme: české ženské hnutí 1860-1914 a idea českého národa*. Praha, 2013, s. 15 – 21. ISBN 978-80-7422-219-1.

<sup>59</sup> Tamtéž, s. 31.

vstoupit pouze Češka starší šestnácti let a navíc musela být doporučena jinou členkou klubu. V tomto klubu byly členkami snad všechna zvučná jména té doby: Renáta Tyršová, Karolina Světlá, Eliška Krásnohorská, Žofie Podlipská, Marie Riegrová-Červinková, atd.<sup>60</sup> Mezi osvětový spolek lze zařadit i Tělocvičný spolek paní a dívek pražských a ženský Sokol. Propagátor tělesné výchovy Miroslav Tyrš se ženským tělocvikem zabýval od první poloviny 60. let.<sup>61</sup>

V roce 1923 byla v Praze založena senátorkou Františkou Plamínkovou Ženská národní rada. Ta sdružovala všechny ženské spolky a bojovala za zákonnou rovnoprávnost žen. O rok dříve vzniklo z iniciativy Anděly Kozákové-Jírové (první ženy, která získala akademický titul doktorky práv, a stala se také první notářkou v Evropě) Sdružení vysokoškolsky vzdělaných žen v Československu, které mělo na poli ženského hnutí též významnou úlohu.<sup>62</sup>

### 1. 5. Ženy a politika

„Obecně soudí se mimo jiné, že nesluší ženám míchat se do politiky. Co jest politika? Věda. A podle doznávání pokročilé doby není rozumným odlučovati ženu vědám, jako umní a jako všemu ovšem, k čemu schopnosti její sahají. Tedy i politika je vědou, před níž netřeba ženám prchatí jako před nákazou.“<sup>63</sup> Takovýto ironický názor o působení žen v politice představila Irma Geisslová ve svém článku *Sluší – li ženám míchat se do politiky*, ve kterém jako jednom z prvních vůbec hovoří o politickém působení žen. Většinová společnost 19. a začátku 20. století zastávala názor, že ženy kvůli svým mateřským povinnostem nejsou schopny politického rozhodování. Naštěstí díky několika vlivům, které budou dále popsány, byly tyto argumenty změněny.

Vstup žen do politického prostředí otevřel téma rovného volebního práva, které bylo jednou z důležitých otázek ženského emancipačního hnutí. Nutno podotknout, že různá ženská hnutí v jednotlivých evropských zemích nebyla v této otázce jednotná. V českých zemích nabyla tato otázka důležitosti hlavně na přelomu 19. a 20. století.<sup>64</sup>

---

<sup>60</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 246 – 247. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>61</sup> MALÍNSKÁ, Jana. *My byly, jsme a budeme: české ženské hnutí 1860-1914 a idea českého národa*. Praha, 2013, s. 44 – 45. ISBN 978-80-7422-219-1.

<sup>62</sup> SVOREŇOVÁ-KIRÁLYOVÁ, Blanka. *Žena 20. století ve světě práce: pohled na zaměstnanou ženu v moderním světě*. Praha, 1968, s. 19.

<sup>63</sup> BAHENSKÁ, Marie – HECZKOVÁ, Libuše – MUSILOVÁ, Dana. *Ženy na stráž!: české feministické myšlení 19. a 20. století*. Geisslová Irma. *Sluší-li ženám míchat se do politiky*. Praha, 2010, s. 89. ISBN 978-80-86495-70-5.

<sup>64</sup> MUSILOVÁ, Dana. *Z ženského pohledu: poslankyně a senátorky Národního shromáždění Československé republiky 1918-1939*. České Budějovice, 2007, s. 9 – 10. ISBN 978-80-86829-31-9.

V Čechách jako první s požadavkem volebního práva pro ženy nepřišla, jak by mnozí čekali, žena, ale Vojta Náprstek a to 28. února 1887. Svůj názor vyslovil na schůzi pražské městské rady, kde se projednával nový volební systém. Jeho projev tak zaujal pouze malou částí radních a návrh byl tak zamítnut.<sup>65</sup>

Jedna z prvních stran, která začala přijímat ženy do svých řad, byla strana sociální demokracie v 90. letech 19. století. Roku 1901 učinila významný posun v této problematice rakouská sociální demokracie. Ve svém programu výslovně odmítli výsadu pohlaví, mimo jiné požadovali i zákaz noční práce žen a mladistvých. V této době vstoupilo do politických stran mnoho aktivistek, například Františka Plamínková, Františka Zeminová či Anna Malá. Jmenované ženy dosáhly až senátorského mandátu, což se neobešlo bez kritiky ostatních aktivistek.

V boji o volební právo nacházely ženy podporu u poslanců říšské rady a politiků, mezi něž patřil i T. G. Masaryk, Václav Choc či Bohuslav Franta. První české političky se o přiznání tohoto práva zasazovaly přímo v politických stranách. Důležitým mezníkem byl rok 1905, kdy Františka Plamínková založila Výbor pro volební právo žen. Díky tomuto výboru se snažila získat mezinárodní podporu v Mezinárodní alianci pro volební právo žen i podporu českých politiků.<sup>66</sup> První ženská schůze na podporu volebního práva žen se uskutečnila roku 1904 v nově založeném Ženském klubu českém za účasti zástupkyň různého politického spektra, v čele s Terézou Novákovou, Fráňou Zemínovou či Karlou Máchovou a zástupců rozličných politických stran. I přes tyto snahy většina politických stran před první světovou válkou rovné volební právo odmítala. Nalezla se ale i strana, která podporovala volební právo žen, a to pokroková strana.<sup>67</sup>

Roku 1918 ženy zasedaly v obecních, okresních a zemských zastupitelstvech a v obou komorách parlamentu. O mandáty bojovaly již ve volbách do obecních zastupitelstev, které se konaly v polovině června roku 1919. Političky většiny politických proudů však usilovaly v první řadě o vstup do parlamentu, kde chtěly hájit zájmy žen. Československý parlament byl již od samého začátku strukturován tak, aby v něm zasedali společně muži i ženy. Ženy se účastnily i zasedání Revolučního národního shromáždění (dále RNS). Jako první sem vkročily sociální demokratky Františka Zeminová a Louisa Landová-Štychová, zástupkyně

---

<sup>65</sup> LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016, s. 277 – 280. ISBN 978-80-246-3540-8.

<sup>66</sup> MUSILOVÁ, Dana. *Z ženského pohledu: poslankyně a senátorky Národního shromáždění Československé republiky 1918-1939*. České Budějovice, 2007, s. 19 – 31. ISBN 978-80-86829-31-9.

<sup>67</sup> BAHENSKÁ, Marie – HECZKOVÁ, Libuše – MUSILOVÁ, Dana. *Ženy na stráž!: české feministické myšlení 19. a 20. století*. Ženský svět. Provolání 1904. Praha, 2010, s. 146. ISBN 978-80-86495-70-5.

agrární strany Anna Chlebounová a Ludmila Zatloukalová-Coufalová, sociální demokratky Božena Ecksteinová a Františka Kolaříková, národní demokratka Božena Víková-Kunětická a členka Slovenského klubu Alice Masaryková. Muži zasedající v RNS přítomnost žen nejprve nebrali na vědomí a oslovovali je v mužském rodě. Jen si obtížně zvykali. Již během prvních týdnů existence RNS se ženy zapojily do legislativních činností. Nejaktivnější byla Františka Zeminová a Louisa Landová-Štychová.<sup>68</sup>

RNS ukončilo svou činnost v dubnu roku 1920. Tentýž rok byla v první československé ústavě zakotvena rovná politická práva mužů a žen. Ženy získaly nejen aktivní ale i pasivní volební právo. Nově nabytého práva využívaly i některé politické strany, které tak dosahovaly svých politických záměrů a cílů, sem patří například Agrární strana.

Ale ani po vydání nové ústavy nezmizely negativní názory, které požadovaly vyloučení žen z politického života. Přetrvával argument, že politika je záležitostí mužů a ženy do ní nepatří.<sup>69</sup> Politicky tak neustále pociťovaly nutnost obhajoby svého smyslu a cílů v politice. Pro většinu političek zůstávala parlamentní činnost hlavně posláním, díky níž mohly prosazovat zkvalitnění vzdělávacích možností, zvýšit sociální ochranu matek a dětí atd. V parlamentu představovala ženská komunita jen malou část. Navíc byly rozptýleny do několika poslaneckých a senátorských klubů a byly svázané povinností hlasovat v souladu s jejich stanoviskem. Mandáty žen měly nižší prestiž než mandáty poslanců a senátorů.<sup>70</sup>

---

<sup>68</sup> LENDEROVÁ, Milena (ed.) et al. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Praha, 2009, s. 464 – 465. ISBN 978-80-7106-988-1.

<sup>69</sup> MUSILOVÁ, Dana. Politčka: poslání nebo profese. In *Dějiny žen, aneb, Evropská žena od středověku do poloviny 20. století v zasetí historiografie: (sborník příspěvků z IV. pardubického bienále, 27. - 28. dubna 2006)*, Pardubice, 2006, s. 378 – 382. ISBN 80-7194-920-5.

<sup>70</sup> Tamtéž, s. 392 – 405.



## 2. Dětství a školní léta Jarmily Mayerové

28. červen 1887 znamenal pro rodinu Mayerovu šťastný den, narodila se další dcera, která dostala jméno Jarmila. Byla v pořadí již pátým dítětem Josefa a Josefy Mayerových. K porodu byla přivolána porodní bába Terezie Kulhánková z Prahy II. Celá rodina i s dědečkem Martinem<sup>71</sup> bydlela na Královských Vinohradech v pavlačovém domě v čísle popisném 276.<sup>72</sup>

Josef a Josefa Mayerovi vyznávali katolickou víru, a tak nemohli dopustit, aby jejich nově narozené dítě nebylo pokřtěno. Proto se dvanáct dní po narození Jarmily, 10. července konal slavnostní křest v katolickém kostele sv. Ludmily na Královských Vinohradech. Obřad vykonal děkan Václav Hampep. Rodiče Mayerovi pro svou dcerku vybrali dva kmotry. Prvním byl strýc Jarmily, vrchní číšník z Malé Strany Antonín Mayer. Kmotrou pak Anna Mayerová, matka Josefa, a tedy babička malé Jarmily. Děvčátko tak prošlo svým prvním důležitým mezníkem v životě a získalo jméno Jarmila Anna Mayerová.<sup>73</sup> Dalším klíčovým okamžikem každého křesťana bylo první svaté přijímání. To Jarmilino se uskutečnilo 23. dubna 1898 v kostele sv. Ludmily. Z této události obdržela Jarmila památný list.<sup>74</sup>

Celé své dětství a školní léta Jarmila prožila především v pavlačovém domě na Královských Vinohradech. V 19. století byly Královské Vinohrady třetím, později dokonce čtvrtým, největším městem v Čechách. Sousedily s Prahou, Žižkovem, Vršovicemi a Nuslemi. Vinohrady byly od svého povýšení na město 26. září 1879 svobodné a samostatné. K Praze byly připojeny až v roce 1922, kdy vznikla tzv. Velká Praha. V té době však již rodina Mayerova na Vinohradech nebydlela. Královské Vinohrady se vůči Praze celkem výrazně vyhraňovaly. Ať v oblasti školství či kvality bydlení. Vždy bylo patřičně zdůrazňováno, že takovou úroveň, jakou tato odvětví na Vinohradech dosahují, by mohla i Praha závidět.

Vinohrady se poměrně rychle rozrůstaly, v roce 1857 bychom zde našli devadesát tři domů, ale už o dvanáct let později jich zde stálo dvě stě pět. K dalšímu rozvoji Vinohrad pomohlo zboření pražských hradeb. S větší výstavbou samozřejmě souvisel i vzrůstající počet obyvatel. Královské Vinohrady se rozšiřovaly takovou rychlostí, že to lze údajně srovnávat pouze s rozvojem měst amerických.

---

<sup>71</sup> Otec Josefa Mayera.

<sup>72</sup> Archiv hlavního města Prahy, Sbirka matrik, sign. VIN N2, s. 285, Kniha narozených – kostel sv. Ludmily (Vinohrady), 1885–1887. (Dále citováno jako AHMP)

<sup>73</sup> Literární archiv Památníku národního písemnictví, Hašková Jarmila, os. doklady: křestní list, č. inv. 312, 11. 9. 1893. (Dále citováno jako LA PNP)

<sup>74</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Památka na první svaté přijímání, č. inv. 3.

Jarmila Mayerová vídávala při svých toulkách po rodném městě městský pivovar, továrnu na výrobu orientálních cukrovinek a čokolády, která byla největší v Rakousku-Uhersku, novou budovu radnice dokončenou roku 1878, městské divadlo, veřejné městské sady, kostel sv. Ludmily a řadu dalších staveb. V době, kdy byla Jarmila dítětem, zastával funkci starosty Josef Víšek (až do roku 1911).<sup>75</sup> Město Královské Vinohrady bylo moderním a jistě i krásným městem, které Jarmilu okouzlo do té míry, že ho později neopomněla zahrnout do svých literárních prací.

## 2. 1. Rodina

Otec Jarmily Josef Mayer se narodil 27. května roku 1855 v Praze Martinu Mayerovi a Anně, rozené Vaníčkové.<sup>76</sup> Rodina byla početná, z osmi dětí byl Josef třetím synem. Bohužel tři děti Martina a Anny Mayerových se nedožily dospělosti (dvě zemřely na neštovice).

Jednou z nejobávanějších nemocí vedle spály nebo tyfu byly právě neštovice. Tato nemoc postihovala chudé i bohaté v jakémkoliv věku. Ještě v první polovině 19. století si medicína s neštovicemi nedovedla poradit. Existovaly dvě teorie původu nemoci – teorie miazmat (starší) a teorie nákazy. Postupně se stále více prosazovala teorie nákazy a s ní spojená vakcinace. Na začátku 19. století se zdálo, že neštovice ustupují. Bohužel to bylo pouze zdání. Roku 1806 se tato nemoc stále podílela na obrovské úmrtnosti. Další vlna epidemie neštovic zachvátila Prahu v letech 1820 – 1821 nebo 1852 – 1853 i v 80. letech.<sup>77</sup> Postupný pokles nemoci je patrný až na konci 19. století. Byl způsoben nejen očkováním a přeočkováním, ale i obecným zlepšením hygienických podmínek.<sup>78</sup>

Matka Josefa chtěla, aby Josef pokračoval v řemesle svého otce, tedy v mlynářství. Tomu se ale Martin Mayer velmi bránil. Nechtěl, aby jeho syn vykonával tak fyzicky náročnou práci. Jeho přáním bylo, aby se vyučil lépe placenému řemeslu. Proto bylo rozhodnuto, že se Josef, stejně jako jeho starší bratři, vyučí číšníkem. Josefovi se však zdálo, že být číšníkem, je to samé, jako být sluhou.<sup>79</sup> Otcovo přání nesplnil a v letech 1870 – 1873 nastoupil do učení k řezbáři Jindřichu Votočkovi v Praze. Od roku 1873 – 1876 pracoval jako asistent u akademického

---

<sup>75</sup> *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 26. díl, U - Vusín. Praha, 1907, s. 732 – 736.

<sup>76</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Kronika rodiny Mayerů, Praha, nečíslováno, duben, 2019.

<sup>77</sup> Ještě v roce 1882 se v Praze neštovicemi nakazilo 364 lidí.

<sup>78</sup> LENDEROVÁ, Milena – TINKOVÁ, Daniela – HANULÍK, Vladan. *Tělo mezi medicínou a disciplínou: proměny lékařského obrazu a ideálu lidského těla a tělesnosti v dlouhém 19. století*. Praha, 2014, s. 269 - 273. ISBN 978-80-7422-313-6.

<sup>79</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Martin Mayer: životopis proletáře*. Praha, 1922, s. 54 – 94.

sochaře Antonína Poppa v Praze, se kterým se seznámil během studia na umělecko-průmyslové škole. Josef se tak naučil řemeslu, které mu otevřelo pomyslné dveře k lépe placené práci.<sup>80</sup>

Už od roku 1876 začal Josef Mayer pracovat u Antonína Riedla na Královských Vinohradech<sup>81</sup> a stal se jeho společníkem a spolumajitelem firmy pro dekorační plastiku a štukatérství Mayer – Riedl. Zde tak mohl plně zužitkovat nově nabyté zkušenosti.

Díky zrušení cechovního zřízení roku 1859 se štukatérství stalo volnou živností, která byla přístupná každému, kdo se chtěl tomuto řemeslu věnovat. Zájem o štukatérství se stále zvyšoval a vznikaly tak nové firmy. Řada učňů odcházela za vzděláním do Vídně, kde v 70. letech 19. století započala nová velká výstavba. Tato tradice se udržela velmi dlouho. Novorenesance a secese s sebou přinesly nové technologické postupy a větší důraz na štukatérskou výzdobu průčelí. Postupně stoupaly nároky na kvalitu řemesla a tím i na odbornou přípravu řemeslníků. Důležitost a náročnost řemesla propagovali i někteří přední sochaři, často vyučení štukatéři, jako například Celestina (Celdu) Kloučka, Vilém Amorta nebo již zmínění Antonín Popp. Zásadou těchto faktorů se štukatérství roku 1905 stalo opět řádnou řemeslnou živností.<sup>82</sup>

Později se k Josefu Mayerovi a Antonínu Riedlovi přidal profesor Antonín Popp mladší a firma se obohatila o nové jméno Mayer – Popp – Riedl. Po smrti Antonína Poppa přesídlila firma na Prahu 7 do ulice Korunovačnická. Domy, které firma vlastnila na Královských Vinohradech, prodala. Firmě Mayer – Riedl se zřejmě dobře dařilo, jelikož roku 1911 si Josef Mayer mohl dovolit dostavět dům v Dejvicích,<sup>83</sup> kam se se svou rodinou přestěhoval. O dva roky později ukončil Josef spolupráci s Antonínem Riedlem a v domě v Dejvicích začal vyrábět železo-betonové vany. Toto podnikání ukončila první světová válka.

V pozdějších letech byli Mayerovi nuceni dům v Dejvicích prodat a opět se přestěhovali na Královské Vinohrady, kde si Josef otevřel drogerii společně s Františkem Malinou. Dům v Dejvicích rodina pravděpodobně zakoupila zpět, protože zde 15. ledna roku 1923 v šedesáti osmi letech Josef Mayer zemřel.<sup>84</sup>

Matka Jarmily Josefa, rozená Ejnödová po sobě bohužel mnoho informací nezanechala. Byla o pět let mladší než její manžel. Narodila se 9. srpna roku 1860 do rodiny obuvníka Josefa Ejnödera a Terezy, rozené Stanislavové z Prahy II. Matka Josefy původně pocházela z Hradce Králové.<sup>85</sup> 28. srpna 1878 se Josefa provdala za Josefa Mayera v kostele sv. Štěpána

---

<sup>80</sup> Na umělecko-průmyslové škole Josef Mayer studoval během let 1873 – 1876.

<sup>81</sup> Ulice Komenského čp. 276 a ulice Perunova.

<sup>82</sup> LOSOS, Ludvík – GAVENDA, Miloš. *Štukatérství*. Praha, 2010, s. 41 – 42. ISBN 978-80-247-2175-0.

<sup>83</sup> Čp. 291.

<sup>84</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Kronika rodiny Mayerů, Praha, nečíslováno, duben, 2019.

<sup>85</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. VIN N2, s. 285, Kniha narozených – kostel sv. Ludmily (Vinohrady), 1885–1887.

na Královských Vinohradech. O devět měsíců později se novomanželům narodila první dcera Zdeňka. Podle přítelkyně Jarmily Mayerové Vilmy Warausové byla Josefa vážná, střízlivá, měla tmavé oči, vlnité vlasy a znamenitě vedla domácnost.<sup>86</sup>

Paní Mayerová přežila jak svého manžela, tak svou dcera Jarmilu, zemřela 25. června 1956.<sup>87</sup>

Nelze opomenout dědečka Jarmily pana Martina Mayera. S ním si byla Jarmila velmi blízká, což ukazuje kniha *Vinohradské dětičky*. Například když byla Jarmila nemocná, bděl dědeček u její postele, chodíval s dětmi na procházky a každou neděli jim dával šesták.<sup>88</sup> Martin Mayer roku 1906 zemřel a Jarmila si nad jeho rakví slíbila, že o něm napíše knihu.<sup>89</sup> Svůj slib také dodržela a v roce 1922 byl příběh Jarmily dědečka nazvaný *Martin Mayer, životopis proletáře* vydáván na pokračování v časopise Čas.<sup>90</sup>

O něco později se tento příběh dočkal i knižního vydání. Sama Jarmila tuto knihu označovala, jako nejlepší věc, kterou kdy napsala.<sup>91</sup> Nejedná se o klasický román, autorka prostě chronologicky vypravuje to, co jí dědeček sdělil o svém životě. Jarmila si v této knize výslovně odmítá domýšlet různé události, takže tu lze nalézt části, kde podobnosti prostě chybí.<sup>92</sup>

Martin Mayer se narodil roku 1819 v malé vesničce Slavošovice u Klatov. I přes to, že byl syn učitele, do školy nikdy nechodil. Podle jeho otce vzdělání v budoucnu potřebovat nebude, a tak Martin chodíval místo školy pást dobytek. Základy psaní a počtů naučil Martina údajně až jeho kamarád Josef na pastvě. Později nastoupil Martin do služby k sedlákovu jako čeledín. Zde ale do smrti zůstat nechtěl, a tak uprosil otce, aby mohl do učení jinam. Jelikož byl Martin statný chlapec, bylo pro něj vybráno řemeslo mlynářské.<sup>93</sup>

Mlynářští učňové, někdy nazývaní práškové, nastupovali do učení okolo čtrnácti let. Učební doba trvala dva až tři roky a byla zakončena zkouškou u zkušebního mistra v jiném mlýně před mlynářským cechem nebo zkušební komisí společenstva, na jejímž základě obdržel učeň výuční list.<sup>94</sup>

---

<sup>86</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 26.

<sup>87</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Kronika rodiny Mayerů, Praha, nečíslováno, duben, 2019.

<sup>88</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946.

<sup>89</sup> V této době bylo Jarmile devatenáct let.

<sup>90</sup> Časopis Čas založil Jan Herben. První číslo vyšlo 20. prosince 1886, s periodicitou dvakrát měsíčně. Od roku 1889 vycházel Čas jako týdeník a v letech 1894–1906 jej Herben vydával sám. V letech 1901–1915 vycházel jako deník, než byl úředně zastaven. Začátkem první světové války, přinášel Čas články, zejména o bojích, postupu a ústupu Rusů. Po zahájení Masarykova odboje a zahraniční akce byl Čas úředně zastaven. Opět začal vycházet v době první republiky 1921–1935. – Neznámý. Čas: 20. prosince 1886. In *Čas*, 30. září 1900, s. 1.

<sup>91</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Curriculum vitae, č. inv. 312.

<sup>92</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 37.

<sup>93</sup> Tamtéž, s. 7 – 13.

<sup>94</sup> ŠTĚPÁN, Luděk – KRIVANOVÁ, Magda. *Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách*. Praha, 2000, s. 181. ISBN 80-7203-254-2.

Po vyučení, jako většina jeho kolegů, odešel Martin do „světa“ na zkušenou, kde pracoval postupně v několika mlýnech na západě Čech a v okolí Prahy. Později se díky svým zkušenostem dostal až do Prahy, kde byl zaměstnán ve Štítkových mlýnech. Během prvních let pobytu v Štítkových mlýnech se Martin seznámil také se svojí ženou a babičkou Jamily Annou Vaníčkovou. Ani Anna nebyla příliš vzdělaná, údajně neuměla číst ani psát, do školy chodila pouhý jeden rok. Žila sama se svou sestrou Marií a matkou (vdovou), která se živila jako prادلena. Svatba Martina a Anny se konala roku 1849 a novomanželé se přestěhovali do malého bytu na Bělohradě. Děti na sebe nenechaly dlouho čekat. Celkem jich Anna přivedla na svět osm a přišly poměrně brzo po sobě. Do malého bytu na Bělohradě se rodina s dětmi již nevešla, a tak se přestěhovali do pavlačového domu U Trávníčků.<sup>95</sup> Žili skromně, ale vycházeli. Tu a tam poslal ještě Martin nějakou zlatku domů do Slavošovic a nějakou uložili pro horší časy.<sup>96</sup>

Rodina Martina Mayera sice v bídě nežila, ale i přesto Martin občas chodil pracovat do jednoho mlýna v Praze, kde se dalo více vydělat. Sem docházel hlavně v době, kdy měla rodina nějaké nečekané výdaje. Aby ještě zvýšil své příjmy, odešel po nějakém čase Martin ze Štítkových mlýnů a začal podnikat v pekařském řemesle a otevřel si své vlastní pekařství. Toto podnikání dlouho nevydrželo, protože dával lidem pečivo na dluh a sám se příliš zadlužil. Proto se Martin vrátil zpět k mlynářskému řemeslu do Štítkových mlýnů, ty ale shořely, a tak začal Martin pracovat na staroměstských mlýnech u Formánků. Zde pracoval až do druhé poloviny 60. let 19. století, kdy se situace v těchto mlýnech zhoršila, bylo málo práce a mlynáři začali dostávat malou výplatu, proto Martin odešel pracovat do mlýna na Smíchově.

V době, kdy již byla na světě Jarmila, se Martin Mayer přestěhoval k svému synovi Josefovi. Martin s manželkou Annou po dlouhých hádkách spolu již nedokázali žít. Tak Anna odešla k druhému synovi Antonovi, který vlastnil restauraci a potřeboval v ní pomoci. Martin Mayer dožil v rodině svého syna Josefa se svými vnoučaty. Zemřel v březnu roku 1906.<sup>97</sup>

I rodina Josefa Mayera byla početná. Manželé Mayerovi zplodili celkem devět dětí. Všechny děti, mimo posledního, porodila Josefa v intervalu dvou let. První dcera Zdeňka se manželům Mayerovým narodila již devět měsíců po svatbě, 24. května 1879. její proběhl 1. června v kostele sv. Štěpána. Obřad vykonal kaplan František Benda.<sup>98</sup> Bohužel Zdeňka zemřela necelý rok po svém narození.

---

<sup>95</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Martin Mayer: životopis proletáře*. Praha, 1922, s. 29 – 54.

<sup>96</sup> Tamtéž, s. 55.

<sup>97</sup> Tamtéž, s. 56 – 118.

<sup>98</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. ŠT N32, s. 29, Kniha narozených – Kostel sv. Štěpána (Nové město II.), 1879–1882.

Další dítě na sebe nenechalo dlouho čekat a již o rok později 10. dubna 1881 se narodil první syn Josef. Ten pokračoval ve stopách svého otce a studoval na umělecko-průmyslové škole, později se stal architektem.<sup>99</sup>

Druhá dcera Milena se manželům Mayerovým narodila 5. ledna roku 1883.<sup>100</sup> S ní měla Jarmila velmi dobrý vztah. V době, kdy byly sestry obě vdané, si pravidelně posílaly pohledy a jistě i dopisy, ty se bohužel nedochovaly. Milena Mayerová, provdaná Janišová trávila s Jarmilou a jejím synem Richardem mnoho času. Například roku 1928 spolu všichni tři odcestovali do Berlína na premiéru dramatisace Švejka.<sup>101</sup> Po smrti svého manžela se Milena starala o schovanku Marii Mimrovou. Pro ni se obětovala Milena tak do krajnosti, že všichni říkali, že musí sklidit nevděk. Ale Milena dokázala víc než mnohá matka.<sup>102</sup> Dvacet devět let po smrti Jarmily napsala Milena na popud svých přátel vzpomínkové vyprávění o své sestře. I to dokládá, jak si sestry byly blízké.<sup>103</sup>

Ve fondu Jarmily Haškové se dochovalo výroční vysvědčení Mileny z druhé třídy měšťanské školy. Milena zameškala pouhých pět hodin a celkově prospěla s výslednou známkou *dobře*. Byla tak způsobilá k postupu do třetí třídy. Z tohoto dokumentu se také dozvídáme, že Milena navštěvovala čtyři nepovinné předměty, tělocvik, německý a francouzský jazyk a hru na housle. Starší sestra Jarmilu přežila o třicet dva let.<sup>104</sup>

26. června 1885 se narodil Mayerovým opět syn Vratislav. Byl pokřtěn 12. července v kostele sv. Ludmily, stejně jako po něm všechny ostatní děti manželů Mayerových. Na svět jemu stejně jako sourozencům pomáhala při porodu porodní bába Terezie Kulhánková. Ve stejném kostele se Vratislav 12. září 1921 oženil s Karolínou Hendrichovou.<sup>105</sup> I on šel v uměleckých stopách svého otce, stal se akademickým malířem. Později byl autorem některých ilustrací v knihách své sestry Jarmily.

Jak již bylo řečeno, pátým dítětem v pořadí byla hrdinka této práce Jarmila. Po Jarmile se 14. září 1889 přišel na svět syn Jaroslav. Jemu na svět pomáhala již jiná porodní bába,

---

<sup>99</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 174.

<sup>100</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Kronika rodiny Mayerů, Praha, nečíslováno, duben, 2019.

<sup>101</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 34.

<sup>102</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 174.

<sup>103</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 1, duben, 2019.

<sup>104</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Výroční vysvědčení Mileny Mayerové, č. inv. 312.

<sup>105</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. VIN N1, s. 121. Kniha narozených – kostel sv. Ludmily (Vinohrady), 1884–1885.

a to Marie Votrubová z Vinohrad. Křest proběhl 28. září.<sup>106</sup> Stejně jako jeho bratr Josef i Jaroslav se živil coby architekt.<sup>107</sup>

Následoval opět syn, tentokrát Jan. Jan při narození 29. srpna 1891 bohužel zemřel. Byl tedy nutný křest z nouze, který provedla sama porodní bába Marie Votrubová.<sup>108</sup>

V pořadí sedmým dítětem byl Vladimír, autor kroniky rodiny Mayerů. Ten přišel na svět 18. října 1893. Jeho narozením začíná kniha Jarmily *Vinohradské dětičky*. Ani při porodu Vladimíra nechyběla porodní bába, v jeho případě jí byla Josefa Burdová.<sup>109</sup> I křest Vladimíra byl jiný než u jeho sourozenců. Z knihy *Vinohradské dětičky* se o křtu dozvídáme toto: „*U Nováků se snad zbláznili, ani mi to nejde na rozum. Kdyby to bylo první dítě, nedivila bych se – ale šesté (ve skutečnosti osmé) – a to jim už přece asi dvě umřely, tohle je vlastně již osmé. – Tam se vám toho peče...*“<sup>110</sup> Obřad provedl katecheta Vavřinec Hojsa. Jako jediný měl Vladimír tři kmotry a tři jména: Vladimír Josef Barbora.<sup>111</sup> Z Vladimíra se stal bursovní jednatel.<sup>112</sup>

Poslední dítě manželů Mayerových přišlo na svět 22. června 1896. Josefa porodila dceru Marii i ta bohužel po třech letech zemřela na „*vyšílení*“.<sup>113</sup>

Problémem informací uvedených v matrikách je ten, že příčiny úmrtí jsou zachyceny velmi schematicky. Matriky mohou sloužit pouze jako přibližný a nedokonalý ukazatel skutečné příčiny úmrtí. Což ukazuje i úmrtí malé Marie. Důvodem je především tehdejší velmi nízký stupeň znalostí o fyziologii a patologii dětského organismu. Problematická diagnóza se dělala teprve až na základě výrazných symptomů nemoci.<sup>114</sup>

O Marii napsala její setra Jarmila báseň *Píseň o sestřičce*:

*Spi Mařenko roztomilá,  
rakvička Tě pohltila!  
Jdi na hřbitov andělíčků,  
tam polib spící sestřičku!*

---

<sup>106</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. VIN N3, s. 350, Kniha narozených – kostel sv. Ludmily (Vinohrady), 1887–1889.

<sup>107</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 174.

<sup>108</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. VIN N4, s. 276 Kniha narozených – kostel sv. Ludmily (Vinohrady), 1890–1892.

<sup>109</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Kronika rodiny Mayerů, Praha, nečíslováno, duben, 2019.

<sup>110</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 10.

<sup>111</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. VIN N5, s. 240, Kniha narozených – kostel sv. Ludmily (Vinohrady), 1892–1894.

<sup>112</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 174.

<sup>113</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. VIN Z3, s. 330, Kniha zemřelých – kostel sv. Ludmily (Vinohrady), 1893–1900.

<sup>114</sup> ŠUBRTOVÁ, Alena. Kojenecká úmrtnost v Praze v letech 1785 – 1815 na základě matrik. In *Historická demografie* 2, 1968, s. 48 – 49. ISSN 0323-0937.

*Spi Maruško spi,  
sladce, sladce spi.  
Na hřbitově sladce dřímej,  
v nebi Bohu písňě zpívej!  
Oplakává Tě sestřička,  
libá tě tatiček, matička.  
Spi Maruško spi,  
sladce, sladce spi!*<sup>115</sup>

Všem dětem Mayerovým, mimo Vladimíra a Marie, šla za kmotru jejich babička Anna Mayerová a za kmotra jejich strýc Antonín Mayer.

Ke křtu přinášela nemluvně v doprovodu ostatních kmotra či porodní bába. Matka byla považována až do vykonání obřadného úvodu za nečistou a měla tak vstup do kostela zakázán. Během obřadu spočívalo dítě na rukou „hlavního“ kmotra, kterým byl až na ojedinělé výjimky vždy chlapec muž a dívka žena.

Přesnou charakteristiku kmotra stanovila již na počátku 17. století pražská synoda, která vycházela ze závěrů tridentského koncilu. Kmotr měl být především dobrým křesťanem, k čemuž vedl i svého svěřence. Nemohly se jimi stát osoby nevěřící, kacíři, exkomunikovaní, pod kletbou, ale ani děti mladší 14 let, které dosud nepřijaly svátost oltářní. Mnichům, jeptiškám, opatům a abatyším žijícím podle náboženských zásad byla tato role také zapovězena. Kněžím, především klerikům vyššího svěcení se kmotrovství nezapovídalo, ale této službě se neměli ochotně propůjčovat.<sup>116</sup>

S dětmi měli Mayerovi poměrně velké starosti. Z dnešního pohledu by se dalo říct, že jejich děti byly rozmazlené. Chlapci vyváděli neustále všelijaké lumpárny. O těch hojně vypráví Jarmila ve své knize *Vinohradské dětičky*. Děti dobře rostly a s nimi rostly dobré i zlé vlastnosti.<sup>117</sup> Byly ale také velmi často nemocné. Nejvíce nemocí potkalo samotnou Jarmilu. Prodělala zánět mozkových blan, kvůli němuž se jí zhoršil zrak – trpěla krátkozrakostí a musela nosit brýle. Později prodělala záškrt a po něm se přidal tik. Jarmila házela hlavou, celkově byla hubená, bledá s horečnými očima a trhala rameny.<sup>118</sup> Tikem trpěl i mladší bratr Jarmily

---

<sup>115</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, 2 básnické zápisníky, č. inv. 542 – 543.

<sup>116</sup> MELKESOVÁ Miroslava. ADHIBERI SOLENT, QUI COMPATRES VOCANTUR. Kmotrovství ve venkovském prostředí raného novověku na základě výzkumu chýnovské farnosti. In *Historická demografie* 27, 2003, s. 71 – 74. ISSN 0323-0937.

<sup>117</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 79.

<sup>118</sup> Tamtéž, s. 110 – 111.



Jaroslav, který i na krátkou dobu ochrnl. V rodině Mayerových se objevila i spála, tou onemocněl nejmladší bratr Vladimír před Vánoci roku 1901.<sup>119</sup>

Josef Mayer dbal na to, aby jeho děti byly pilné a vzdělané. A jelikož on sám pocházel z chudých poměrů, chtěl, aby si jeho děti vážily peněz, které si samy vydělají. Děti nikdy nedostávaly od rodičů zbytečně mnoho peněz.<sup>120</sup> K Mayerovým denně docházel učitel, který s nimi opakoval učivo. Tomuto učiteli a zároveň studentovi reálné školy bylo šestnáct let, když k Mayerovým začal chodit a byl synem chudého ševce. Podle Jarmily byl ale nejsvědomitějším učitelem, kterého měly. Celkem sourozence Mayerovy doučoval devět let.<sup>121</sup>

Vilma Warausová označila Mayerovy za bohatou rodinu. Velmi na ni udělala dojem její první návštěva u Mayerových, kdy jí oslnila veliká jídelna s upraveným nábytkem, který budil dojem zámožnosti.<sup>122</sup> Opravdu rodina patřila k těm zámožnějším. Jejich děti ale byly vedeny přísně. Josef Mayer vlastnil na Vinohradech v Komenského ulici třípatrový dům se štukatérskou dílnou.<sup>123</sup> Mayerovi měly také chůvu, již zmíněného domácího učitele a služku Marii, která v rodině sloužila dlouho a byla na děti přísnější než matka Josefa.<sup>124</sup> Jarmila dostávala od rodičů dva zlaté měsíčně na drobná vydání. Za tyto peníze si pořizovala mimo jiné i drobnou parádu, kterou pořizovala ve slevách, o kterých měla vždy přehled. Zde se zřejmě projevila výchova jejího otce. Podle kamarádky V. Warausové byla Jarmila velmi praktická, střízlivá, rozumná.<sup>125</sup>

## 2. 2. Školní léta

Stejně jako sestra Milena, tak i Jarmila chodila do dívčí obecné a měšťanské školy na Vinohradech. Z obou byla tou pilnější a svědomitější Milena.<sup>126</sup> Podle vlastních slov docházela Jarmila do školy pozdě.<sup>127</sup> Ve své knize *Haniččino jaro* tvrdí, že přinesla ze třetí třídy měšťanské školy pěkné vysvědčení. V té době bylo Jarmile čtrnáct let.<sup>128</sup>

Již bylo zmíněno, že Jarmila od útlého dětství trpěla různými nemocemi. V době, kdy dokončila třetí třídu měšťanské školy, byla velmi slabá a chudokrevná. Proto po radě lékaře

---

<sup>119</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Haniččino jaro*: [Výsek ze života děvčete]. Praha, 1923, s. 31.

<sup>120</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 46.

<sup>121</sup> Tamtéž, s. 17.

<sup>122</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 20, 26.

<sup>123</sup> Tamtéž, s. 19.

<sup>124</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 8.

<sup>125</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 20.

<sup>126</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946, s. 48.

<sup>127</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Curriculum vitae, č. inv. 312.

<sup>128</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Haniččino jaro*: [Výsek ze života děvčete]. Praha, 1923, s. 3.

Josef a Josefa Mayerovi rozhodli, že svou dceru pošlou na rok do venkovské školy. Vybrali malou obec Žizníkov v severních Čechách u České Lípy, kde na německé škole působil jako řídící učitel Josef Toms, příbuzný Josefy Mayerové. Díky tomuto pobytu se Jarmila velice dobře naučila němčině.<sup>129</sup>

Tento pobyt se stal podkladem pro první knihu Jarmily Haškové *Haniččino jaro*.<sup>130</sup> Strávila v Žizníkově část léta roku 1901 a necelý školní rok 1901 – 1902 (ze Žizníkova odjela čtrnáct dní před koncem školního roku). Myšlenka na malou jednotřídní školu na venkově se dívce z Prahy příliš nezamlouvala. Strýček, jak Jarmila svého příbuzného nazývala, ji ale vřele přijal do své domácnosti. Společnost ji dělala také teta a pět sestřenic, nejstarší z nich Delchen se stala Jarmilinou dobrou přítelkyní. „Škola, kde byl strýček učitelem, stála na vršku pod lesem, borovice rozpínaly větve až do školní zahrady a dole pod školou byl březový háječek. Celé vesnice byla roztroušena v lese, ...“<sup>131</sup>

Josef Toms byl původem Čech, ale studoval na německém gymnáziu, protože v kraji, kde žil české nebylo. V češtině se zdokonaloval jen soukromě. Učitelský abiturientský kurz absolvoval na českém učitelském ústavu v Praze, avšak závěrečnou zkoušku z češtiny neudělal. Toms pocházel z pohraničí a měl známost s německou dívkou, proto zkusil udělat bez kurzu tutéž zkoušku na německém učitelském ústavu. To se mu již podařilo a stal se učitelem na německých školách v českolipském okrese.<sup>132</sup>

Během pobytu u Tomsů Jarmila hodně četla a podle Josefa Tomsa byl odraz četby vidět i v jejích slohových úkolech. Zde také údajně vznikaly její první literární a básnické pokusy. Mimo četby se Jarmila ráda věnovala i ručním pracím.

Zde si Jarmila také usmyslela, že se stane herečkou. Milena Mayerová vzpomíná, že v bytě se učila mimice a v zahradě deklamovala. Její hlas deklamující Cyrana a jiné hrdiny divadelních her rozléhal se zvučně po zahradě, lese až i na silnici pod školou.<sup>133</sup>

V Žizníkově mladá dívka zažila zlomový okamžik v životě, z dítěte se stala ženou. Ve svých čtrnácti letech poprvé dostala menstruaci. Jarmilu ale nikdo nepoučil a těchto ženských problémech, a proto se domnívala, že onemocněla a umírá. „*Hanička (Jarmila) věděla již leccos. Ale toho, čeho by byla měla vědět, nevěděla. Když poznala, že krvácí, pojal ji strach,*

---

<sup>129</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 1, duben, 2019.

<sup>130</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Curriculum vitae, č. inv. 312.

<sup>131</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Haniččino jaro*: [Výsek ze života děvčete]. Praha, 1923, s. 4.

<sup>132</sup> Tamtéž, s. 87.

<sup>133</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 1, duben, 2019.

*úžas a zmatek.*“<sup>134</sup> Po skončení cyklu přišel problém, kam se zakrváceným prádlem. Po radě s Delchen obě dívky nenapadlo nic lepšího, než prádlo zakopat na zahradě. Po prádle se ale sháněla tetička Tomsová, a tak Jarmila řekla pravdu. Paní Tomsová obě dívky poučila o nejnужnějších pravidlech ženské hygieny.<sup>135</sup>

Jarmila nám zde názorně ukazuje, že informace o fungování ženského těla a sexualitě se dívkám zamlčovaly. Západní kultura se otázkám týkající se těla a jeho fungováním po staletí vyhýbala. Změna sice v 19. století nastala, o tělo se zajímá především medicína. I přes to, ale mladé dívky nebyly poučovány o těchto záležitostech. Stále přetrvával názor, že dívka má být především nevinná a neznalá.<sup>136</sup>

### 2. 3. Studium na obchodní škole ženského výrobního spolku

Po návratu z venkova Jarmila docházela rok do pokračovacího kurzu při měšťanské škole na Vinohradech. Dochvilnost nebyla vlastnost, kterou by Jarmila oplývala a opět chodila do školy pozdě. I na schůzky se svým budoucím manželem Jaroslavem Haškem chodila pozdě.

V roce 1903 nastoupila do tříleté obchodní školy ženského výrobního spolku v Resslově ulici, který jsem zmiňovala už v první kapitole této práce.<sup>137</sup> Ženský výrobní spolek český, jak zní oficiální název, založila roku 1871 významná postava ženského hnutí a především spisovatelka Karolína Světlá. Pozici ředitelky zastávala do roku 1885 Emilie Priknerová, po ní školu řídila Johana Kuffnerová. Obchodnicko-průmyslová škola<sup>138</sup> měla dívky připravit pro rodinný i samostatný život, poskytnout praktické dovednosti a nahradit nedostatky domácí výchovy. Vyučovacím jazykem byla čeština. Součástí školy byla také tzv. poptavárna ženských zaměstnání a vlastní obchod s prádlem, kde se žákyně prakticky vzdělávaly. Tato škola poskytovala vzdělání nejen dívkám z chudých rodin, které mělo vést k ekonomické samostatnosti především neprovdaných žen. Platilo se poměrně nízké školné 1 – 3 zlaté měsíčně. Zcela osvobozeny od poplatků byly dívky z prokazatelně chudých rodin. Jednou týdně škola pořádala bezplatné přednášky z oboru literatury, historie a umění. Tím vším se obchodnicko-průmyslová škola výrazně lišila od vyšší dívčí školy.

---

<sup>134</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Haniččino jaro*: [Výsek ze života děvčete]. Praha, 1923, s. 55.

<sup>135</sup> Tamtéž, 55 – 57.

<sup>136</sup> LENDEROVÁ, Milena – HANULÍK, Vladan - TINKOVÁ, Daniela (ed.). *Dějiny těla: prameny, koncepty, historiografie*. Červený Kostelec, 2013, s. 14 – 17. ISBN 978-80-7465-068-0.

<sup>137</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 3, duben, 2019.

<sup>138</sup> Obchodnicko-průmyslová škola se dělila a pět různě zaměřených oddělení: 1. doplňovací vyučování, 2. obchodní škola, 3. průmyslová škola se třemi odbory (kreslíci, rytecký, ženské práce), 4. výuka jazyků (angličtiny, francouzštiny, němčiny a ruštiny), 5. mimořádná výuka úpravy vlasů za poplatek 1 zlatý za osm hodin).

Hlavním problémem školy a spolku byla finanční otázka. Spolek byl závislý na členských příspěvcích, darech, výtěžcích z koncertů, výstav, bazarů a loterií, což sotva pokrývalo chod školy. Nebylo možné dále zaplatit dostatečný počet kvalitních učitelských sil a nájem za lepší školní prostory. Proto se ve vedení Ženského výrobního spolku českého roku 1879 rozhodlo zřídit trvalý spolkový fond.

Požadavky zaměstnavatelů se postupně rozšiřovaly. Aby obchodnicko-průmyslová škola nabídla svým studentkám větší profesní uplatnění, začalo se od roku 1885 na škole vyučovat účetnictví, vychovatelství, hra na piano. Nově byl otevřen přípravný kurs ke zkouškám učitelek francouzštiny pro měšťanské školy.

O studium na této škole byl velký zájem. Kvůli vzrůstajícímu počtu žaček musela škola roku 1880 přesídlit do větších prostor. Ani nové prostory ale nestačily, a tak roku 1894 Ženský výrobní spolek zakoupil od pražské obce pozemek v Resslově ulici. Zde postavili vlastní dům, kam škola o dva roky později přesídlila. Od poloviny sedmdesátých let 19. století počet žákyň výrazně převyšoval Vyšší dívčí školu hlavního města Prahy.<sup>139</sup>

Na studia v této škole a na zážitky z této doby vzpomíná již zmíněná přítelkyně a spolužačka Vilma Warausová. Ta napsala dvě vzpomínkové knihy *Zářící stíny a Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Druhá ze zmiňovaných knih má charakter memoárový, a proto je pro potřeby této práce vhodnější.<sup>140</sup>

Spolužačkami Jarmily mimo Vilmy Warausové byla Marie z Cassati, Sláva Horníková, Marie Bubelová, označována jako Máňa, Helena Milotová a Kavková. Poslední jmenovanou dívku v celé své knize V. Warausové neoznačuje křestním jménem pouze příjmením. V. Warausová žila v Praze teprve od roku 1901 a do obchodní školy ženského výrobního spolku nastoupila ze smíchovské školy. Spolu s ní ze smíchovské školy přišla i Marie Bubelová a Helena Milotová. Jarmila Mayerové kvůli své krátkozrakosti seděla v první lavici uprostřed. Za ní sedávala Kavková, která pocházela z venkova, a Sláva Horníková pocházející z východní Moravy. Marie z Cassati měla své místo v první lavici v uličce, údajně pocházela ze zchudlé šlechtické rodiny.

V. Waurasová popisuje Jarmilu Mayerovou jako spíše zajímavou než krásnou. Jarmila měla tmavé vlasy vpředu zvednuty hřebínky do vlny a vzadu položený cop sepnutý velkou černou mašlí. Na očích nosila cvikr s velmi silnými skly. Pleť měla neurčitou barvu s černými tečkami,

---

<sup>139</sup> BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*. Praha, 2005, s. 104 – 111. ISBN 80-7277-241-4.

<sup>140</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 30.

nos měla tupý a brada byla rozdělena dolíčkem. Jarmila nejčastěji nosila tmavomodré šaty s námořnickým límcem.

Na dívce spíše než krása vynikaly její vlastnosti, byla kolegiální, ale zároveň zdrženlivá, rozumná a praktická. Nikdy nepomlouvala spolužačky ani učitele. Měla zvláštní druh humoru, který její spolužačky těžko chápaly. I z tohoto důvodu si dobře rozuměla se svým budoucím manželem Jaroslavem Haškem, protože podle Vilmy byl jejich humor stejný.<sup>141</sup> Jarmila velmi ráda četla, jak již bylo naznačeno výše v části o Žizníkově. Především tíhla k literatuře francouzské a anglické. Nejvíce si oblíbila Rudyarda Kiplinga.<sup>142</sup>

Dívkám začínala škola od osmi ráno a mimo polední přestávky se pilně učily až do šesti hodin. Mezi předměty, které byly v osnovách, nechyběla obchodní nauka, která dívky příliš nebavila, čeština, obchodní zeměpis a dějepis, aritmetika, účetnictví, nauka o zboží, krasopis, němčina nepovinný těsnopis a ruština. V českém jazyce Jarmila vynikala a byla spolu s Vilmou Warausovou považována za favoritku. Obě dívky uměly velmi dobře přednášet, a proto střídavě před celou třídou předčítaly. Jarmila byla zároveň do mladého češtináře, který byl vzdělaný a pokrokový, platonicky zamilována.<sup>143</sup> Podle sestry Mileny se učila ještě francouzsky a anglicky. Po seznámení s Jaroslavem Haškem ji mimo školu učil polsky a latinsky.<sup>144</sup> Jarmila byla snaživou a pilnou žákyní. I přes to se jí stala nepříjemná věc, hrozilo, že dostane nižší známku z mravů. Zúčastnila se taneční zábavy, kterou si dívky o polední přestávce uspořádaly na chodbě. Jarmila se obávala o svého otce Josefa Mayera, kterého krátce před tím ranila mrtvice, aby se mu z rozčilení něco nestalo. Naštěstí vše dopadlo dobře, a tak dokončila ročník s vyznamenáním.<sup>145</sup>

Během prvního ročníku obchodní školy Jarmila navštěvovala taneční hodiny u pana Kaska.<sup>146</sup> Své taneční nadání uplatnila na několika plesech. Na jednom z prvních plesů se o ni dokonce ucházel mladý inženýr. Jeho náklonost se ale ukázala pouze jako povrchní.<sup>147</sup>

Obchodní školu Jarmila dokončila v roce 1906 a nastoupila jako úřednice do otcovy firmy Mayer – Popp – Riedl.<sup>148</sup> Matka si ale přála, aby se její dcera naučila něčemu praktickému - šití. Z tohoto důvodu zároveň nastoupila 11. března 1906 do učení ke slečně Josefě Burešové,

---

<sup>141</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 7 – 8, 20.

<sup>142</sup> Tamtéž, s. 27.

<sup>143</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 9 – 21.

<sup>144</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 2, duben, 2019.

<sup>145</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 10.

<sup>146</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Curriculum vitae, č. inv. 312.

<sup>147</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 11.

<sup>148</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 30.

členky Společenstva krejčí staročeských v Praze. Učila se s chutí.<sup>149</sup> Učednickou zkoušku úspěšně složila 11. března 1908 a byla prohlášena za schopnou pomocnici.<sup>150</sup> Jarmila byla zřejmě šikovná švadlena. Jednou jí dala V. Warausová pěkné rypsové plátno a ona z něj nezištně vyrobila velmi pracnou blůzičku zdobenou vložkami a sámečky.<sup>151</sup>

Krejčovskému řemeslu se věnovala i starší setra Milena Mayerová, která se vyučila řemeslu u Marie Dvořákové. Navštěvovala ve školním roce 1900 – 1901 osmiměsíční odborný kurz pro kandidátky učitelství ručních prací pro školy měšťanské při průmyslové pokračovací škole v Praze. Mezi předměty, které na tomto kurzu Milena navštěvovala, patřilo vychovatelství, čeština, počty, odborné kreslení, drobné práce, šití, kreslení stříhů a vyšívání. Milena si vedla na kurzu velmi dobře, mimo drobných prací a šití, ze kterých měla dvojku a vyšívání, ze kterého dostala trojku, prospěla ze všech ostatních předmětů na výbornou. Zkoušku absolvovala úspěšně 10. dubna roku 1901, a tak získala oprávnění vyučovat ruční práce.<sup>152</sup>

Václav Mengr, přítel Jaroslava Haška údajně napsal, že Jarmila studovala na filosofické fakultě. Ona sama, V. Warausová ani její sestra Milena se o tom ale nikde nezmiňují. Navíc Jarmila neměla maturitu ze střední školy, a tak by na filozofické škole mohla působit pouze externě. Z těchto důvodů se domnívám, že nikdy na filozofické škole nestudovala.<sup>153</sup>

Jarmila i její setra Milena dosáhly vzdělání, které bylo pro dívky ze střední společenské vrstvy v té době nadstandartní.

---

<sup>149</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 42.

<sup>150</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Výuční list společenstva krejčích, č. inv. 324, 11. března 1908.

<sup>151</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 42.

<sup>152</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Milena Janišová, doklady – vysvědčení, č. inv. 375 – 381, 15. 4. 1902.

<sup>153</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 42.

### 3. Životní láska Jaroslav Hašek

Vztah Jarmily a Jaroslava Haška vzbudil zájem řady autorů a bylo o něm napsáno již mnohé. Což dovoluje bohatá pramenná základna i velký zájem o život samotného Jaroslava Haška. Ten však ovlivnil život Jarmily natolik, že nelze této životní etapě nevěnovat větší pozornost. Zasáhl jak do jejího osobního života, tak i do spisovatelské dráhy. I díky svému slavnému manželovi je Jarmila dodnes připomínána, bohužel spíše jen coby jeho manželka.

#### 3. 1. Jaroslav Hašek

Jaroslav Hašek byl o čtyři roky starší než jeho budoucí žena. Narodil se 30. dubna roku 1883 v pražské Školské ulici v tzv. Habichově domě. Rodina Hašků pochází původně z jižních Čech ze starobylého selského rodu. Dědeček František Hašek byl sedlákem. Účastnil se pražského povstání v roce 1848 a byl poslancem Kroměřížského sněmu. Jeho syn Josef Hašek, otec Jaroslava, se přestěhoval do Prahy a stal se suplujícím profesorem matematiky a fyziky. Jelikož nesložil druhou státnici na univerzitě, mohl učit jen na školách soukromých a tím pádem i na místech hůře placených. Josef na svou ženu Kateřinu čekal třináct let, než se s ní mohl oženit. Jaroslav byl jejich druhorozeným synem, první syn Josef brzy po narození zemřel. Manželům Haškovým se narodil ještě jeden syn, jmenoval se Bohuslav (přezdívaný Bóža). Později se rodina Haškových rozrostla o svěřenou Marii, sirotka po strýci Martinovi. Stejně jako u rodiny Mayerových, tak i s Haškovými sdílel domácnost dědeček Antonín, otec Kateřiny Haškové. I on vyprávěl různé příběhy, které Jaroslav využil při své pozdější tvorbě. Finanční problémy, které rodinu provázely, zasáhly Josefa Haška natolik, že začal potají pít. V podobné situaci se později ocitl i jeho syn Jaroslav. Při chřipkové epidemii roku 1896 Josef Hašek onemocněl a po operaci ledvin záhy zemřel. Po smrti otce se finanční problémy rodiny Haškových ještě více prohloubily. Z tohoto důvodu se rodina neustále stěhovala z místa na místo, což Jaroslava poznamenalo na celý život.<sup>154</sup>

Podobně jako jeho budoucí žena Jarmila, tak i Jaroslav v dětství trpěl často nemocemi, mezi něž patřily například spalničky. Ve čtyřech letech mu byla diagnostikována zakrněná a částečně poškozená štítná žláza. Později se přidalo několik slabých srdečních záchvatů. Těmi trpěl i v době, kdy žil s Jarmilou Mayerovou. Aby se mu zlepšilo zdraví, manželé Haškovi rozhodli, že Jaroslava nechají u dědečka v jižních Čechách. Zde pobýval až do roku 1889, kdy začal chodit do školy.

---

<sup>154</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 62 – 67, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

Již v předposledním roce obecné školy docházel Jaroslav jako ministrant do kostela sv. Štěpána a později také do kláštera jezuitů na Karlově náměstí do kostela sv. Ignáce. Díky tomu si dokázal přivydělat nějaké peníze. Roku 1893 absolvoval se stoprocentní úspěšností přijímací zkoušky na gymnázium.<sup>155</sup> Zprvu studoval velmi dobře, v primě a sekundě prošel ještě s vyznamenáním. Avšak již v této době více než studium přitahovala Jaroslava historická, dobrodružná a cestopisná četba. Posledním zlomem ve studiu byla smrt Jaroslavova otce. Stále více času věnuje dobrodružným výpravám a divokým bitkám mezi klukovskými bandami. V tercii Jaroslav postoupil s velkými obtížemi, musel absolvovat reparát z matematiky. Kvartu pak musel opakovat kvůli nedostatečné z latiny a řečtiny. Vše vyvrcholilo roku 1898, kdy Jaroslav předčasně ukončil studium na gymnáziu.<sup>156</sup>

Po odchodu z gymnázia začal mladík hledat práci. Nejprve se ucházel o místo v Haasově tiskárně, která se nacházela v klášteře sv. Anežky. Zde pracoval již jeho strýc Jan Hašek. Kvůli špatnému školnímu prospěchu a následnému předčasnému odchodu z gymnázia Jaroslav Hašek přijat nebyl. Proto od března nastoupil jako učedník do drogerie. Drogistou se Jaroslav učil do září 1899, celkem tedy rok a půl.<sup>157</sup>

Po zkušenostech v pracovním prostředí se Jaroslav vrátil do školní lavice, do Československé akademie obchodní v Resslově ulici. Během studií hodně četl a zlepšoval si své jazykové znalosti, především němčinu, ruštinu, francouzštinu a maďarštinu. Na akademii se také začal soustavně zabývat svými prvními literárními pokusy. V průběhu prázdnin cestuje se svým bratrem Bohuslavem, nejdříve objevují Čechy a následně zavítají i na Slovensko, poprvé roku 1900 po dokončení prvního ročníku obchodní akademie. Jaroslav se do slovenské krajiny zamiloval a zavítal sem ještě mnohokrát. Hašek úspěšně zakončil obchodní akademii roku 1902.<sup>158</sup>

Po skončení školní docházky zažádal na naléhání matky o místo praktikanta v pojišťovací bance Slavia. Měl tak nahradit místo svého zesnulého otce. Ještě dříve, než skončily školní prázdniny, byl Jaroslav na místo bankovního úředníka přijat. Zde ale nestrávil příliš mnoho času a z banky záhy odešel, aby se vydal na dráhu novinářskou a spisovatelskou. V této době začal žít bohémským a tuláckým životem. Mnohokrát byl na svých toulkách zadržen policií, a dokonce vězněn.<sup>159</sup>

---

<sup>155</sup> MENGER, Václav. *Jaroslav Hašek doma*. Praha, 1935, s. 15 – 24.

<sup>156</sup> HÁJEK, Jiří. *Jaroslav Hašek: [studie s ukázkami z díla]*. Praha, 1983, s. 34 – 35.

<sup>157</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 9, původní pramen neúveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>158</sup> HÁJEK, Jiří. *Jaroslav Hašek: [studie s ukázkami z díla]*. Praha, 1983, s. 37 – 39.

<sup>159</sup> MENGER, Václav. *Jaroslav Hašek doma*. Praha, 1935, s. 64 – 65.



Během své zpáteční cesty z Balkánského poloostrova byl ve velmi zuboženém stavu. Naštěstí se ho v Helfštýně na Moravě ujala rodina místního řídicího učitele Hajniše. Ošetřování mladého spisovatele se ujala dcera pana Hajniše Slávka. Dalo by se říci, že setkání s ní bylo Haškovi osudovým. Byla to totiž ona, kdo seznámil Jaroslava Haška s Jarmilou Mayerovou.<sup>160</sup> Sláva, jak jí všichni říkali, se po letních prázdninách chystala na studia do Prahy. Jaroslav své ošetřovatelce na oplátku slíbil, že ji v Praze navštíví a po městě provede. Jak slíbil, tak udělal.<sup>161</sup> Slávka, i přes přísný zákaz Obchodní školy Ženského výrobního spolku, navštěvovala Haška v jeho bytě, ale nešlo o nic vážného. Obtloustlého, avšak velice zajímavého mladého spisovatele, Sláva představila svým spolužačkám, již zmíněné Máně Bubelové, Heleně Milotové, Vilmě Warausové a také Jarmile Mayerové. Podle Václava Mengera byl Jaroslav Hašek v přítomnosti žen podivuhodně slušný a uctivý.<sup>162</sup> Vilma Warausová na první seznámení s Jaroslavem Haškem vzpomíná takto: „*Tak jsme i my poznaly toho dobrodružného chlapce a bedlivě jej pozorovaly. Nevypadal nijak romanticky, byl velmi hezký, hnědooký, s vlnitými kaštanovými vlasy, tváře téměř dívčí s hebkou, růžovou pletí. Vypadal zdravě, dobře živěný a vyrovnaný. Kráčel poněkud nakloněný s nedbalou pohodlností, buclatou, bílou rukou svíral lulku a špoulil rty, když řekl něco dobrého. Malé oči se mu ještě zúžily v zatajovaném smíchu. Bylo mu asi dvacet let.*“<sup>163</sup> Slávka byla později kvůli svým problémům s docházkou a chováním z obchodní školy vyloučena. Do třetího ročníku již nenastoupila a byla nucena se vrátit zpět k rodičům na Moravu.<sup>164</sup>

Se zmíněnými dívkami se Jaroslav scházel relativně často i poté, co Slávka již v Praze nestudovala. Spolu podnikali výlety do okolí Prahy a navštěvovali předměstské hostince.

### 3. 2. Nesnadná cesta k sňatku

Kdy přesně se Jarmila s Jaroslavem potkali, není bohužel přesně známo. Jejich seznámení se uskutečnilo někdy ke konci roku 1905 nebo začátkem roku 1906. Jaroslavu Haškovi se Jarmila údajně zalíbila na první pohled, přišla mu vtipná a chytrá.<sup>165</sup> Měli spolu mnoho společných rysů, vysokou inteligenci, bystrost a pohotovost. Problémem, hlavně v pozdějších letech, se stala Haškova neukázněnost, neovladatelnost a tulácká povaha. Jarmila byla naopak velmi praktická. I přes to, že Jaroslav spisovatelkami opovrhoval, Jarmilu při její tvorbě

---

<sup>160</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 97 – 98, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

<sup>161</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 12.

<sup>162</sup> MENGER, Václav. *Jaroslav Hašek doma*. Praha, 1935, s. 109 – 110.

<sup>163</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 13.

<sup>164</sup> Tamtéž, s. 29 – 30.

<sup>165</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 49.

podporoval.<sup>166</sup> Podle Mileny Mayerové (provdané Lazarové-Janišové) byl Jaroslav Hašek hezký, kučeravý mladík s řeckým nosem, měl bělostnou až narůžovělou pleť a chodil v obnošeném kabátu. Pod paží nosíval knihu nebo papírový svitek pro záznamy svých nových nápadů.<sup>167</sup> Později, když se Jaroslav začal vážně ucházet o Jarmilinu ruku, začal velmi dbát o svůj zevnějšek.<sup>168</sup>

Jarmila snad jako jediná mladého bohéma chápala. Zajímala se o anarchismus. Hašek ji hojně zásoboval literaturou s touto tematikou. Imponovala jí Jaroslavova vzrůstající popularita a obdivovala styl jeho tvorby. Dokonce jí ani nevadily potyčky s policií a návštěvy putyk. Domnívala se, že pokud o nich chce psát, musí je také znát.<sup>169</sup>

Zmínila jsem anarchismus. Vznik českého anarchismu byl inspirován několika vlivy a myšlenkovými proudy, které se vzájemně prolínají. V průběhu let se české anarchistické hnutí postupně prosazovalo, rozvíjelo, rozpadalo i pomalu mizelo z politické i kulturní scény. Hlavním zdrojem českého anarchistického hnutí byly především na Západě tištěné noviny, zejména v USA. Ty se do Čech pašovaly ilegálně. Dalším zdrojem bylo silné dělnické hnutí, které našlo zázemí v sociálně demokratické straně. Zde pracovali tzv. neodvislí socialisté - skupiny studentů a dělnické mládeže, které se vytvořily uvnitř sociální demokracie.

Velmi významným zdrojem anarchismu v Čechách, bylo pokrokové hnutí soustředěné kolem časopisu Omladina, které je spojeno i se jménem Jaroslava Haška. Hnutí se netajilo svými radikálními protirakouskými názory a důrazem na sociální otázky. Velký vliv měl tento časopis především na dělnickou mládež a studenty.<sup>170</sup>

Jarmilino nadšení z Jaroslava Haška ale nesdíleli její rodiče. Pokud ji doprovázel až domů na Vinohrady, nesměl nahoru do bytu. Manželé Mayerovi se děsili, že se jejich dcera stýká s anarchistou, o kterém se píše v novinách. Vadilo jim, jak Jaroslav chodil nedbale oblečen i jeho finanční nestabilita.<sup>171</sup> Z toho důvodu se mladý pár scházel potají v Ústřední škole dělnické u sv. Jindřicha na kurzech ruštiny. Ty vedl dnes již nedohledatelný prof. Váňa. Často chodívali na procházky po starém židovském hřbitově, kde si mezi náhrobními kameny opakovali pravidla ruské gramatiky.<sup>172</sup>

---

<sup>166</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 33.

<sup>167</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Curriculum vitae, č. inv. 312.

<sup>168</sup> LANGER, František - HOLÝ, Jiří (ed.). *Byli a bylo: vzpomínky*. Praha, 2003, s. 19. ISBN 80-7304-032-8.

<sup>169</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 33.

<sup>170</sup> TOMEK, Václav - SLAČÁLEK, Ondřej. *Anarchismus: svoboda proti moci*. Praha, 2006. s. 276 – 280. ISBN 80-7021-781-2.

<sup>171</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 31, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>172</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 162 – 163, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

V září roku 1905 Jaroslav Hašek coby radikální anarchista vystoupil z katolické církve. Tento krok vztah s manželi Mayerovými vůbec nezlepšil. V zimě téhož roku se Jarmila s Jaroslavem přibližně na tři měsíce rozešli. Po náhodném setkání v Praze, kde Hašek na Jarmilu naléhal, aby mu dala ještě jednu šanci, se k němu nakonec vrátila a snad ještě více se snažila pochopit jeho komplikovanou povahu.

S Haškem se přátelili také starší bratři Jarmily. Josef Mayer s ním roku 1906 podnikl společný výlet do Lobkovic. Rodiče Mayerovi však stále nechtěli o milostném vztahu s Haškem ani slyšet. Paní Mayerová se o Haškovi vyjádřila takto: „*Takový bohém většinu dne prospí nebo se potlouká po Praze, neví, jak živit rodinu. V noci se baví s nemravnými děvčaty.*“<sup>173</sup>

Ve snaze držet svou dceru dál od Jaroslava Haška poslali Mayerovi Jarmilu spolu s nejmladším bratrem Vladimírem na léto roku 1906 do Libáně u Jičína, kde žila sestra Josefy Mayerové Hermína Konopásková.<sup>174</sup> Doufali tak, že na něj jejich dcera zapomene. Do Libáně jela Jarmila i kvůli zlepšení svého zdravotního stavu, protože stále strpěla různými nemocemi. Z tohoto pobytu se dochovaly tři veršované dopisy, které Jaroslav své milé napsal. Z korespondence je patrné, že i Jarmila svému Grýšovi,<sup>175</sup> jak Haška nazývala, z prázdninového pobytu psala. Její dopisy a pohledy z této doby se bohužel nedochovaly. Dívka ho zde oslovuje i Mít' o nebo Mít'uško.<sup>176</sup> V jednom z dopisů Jaroslav kárá Jarmilu, za to že příliš dlouho ležela na slunci a mohla tak dostat úpal nebo že si podložila hlavu učebnicí ruštiny, místo toho, aby se učila. Snahy Mayerových měly opačný účinek, než předpokládali, odloučení lásku mladého páru ještě více posilovalo.<sup>177</sup>

Po návratu z Libáně se Jarmila s Jaroslavem zřejmě pohádali. V dopise Slávce Hajnišové z 3. října 1906 si Jarmila stýská, že Jaroslava již dlouho neviděla: „*O Gryšovi ani slechu, a já srdci pro potěchu skládám rýmované vzdechy samé, ach, aj, óch a echy. Stýská se mi po něm věru, zvlášt', když táhne ku večeru. Usmířit bych hned se chtěla, plakala jsem, Slávo včera, je mi hrozně, k vzteku, k pláči, když tak někdy kolem kráčí beze slova, bez pozdravu a já vztyčenou mám hlavu hezky hrdě, hezky vzhůru, koukám honem do azuru a přece bych tak ráda byla, kdybych se s ním udobřila. Věř mi, Gryša je můj kat a přec vždyť mě míval rád. Dovedu ted', Slávo, chápat, jak může mít někdo nápad skočit z mostu do vody.*“<sup>178</sup>

---

<sup>173</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 34, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>174</sup> Tamtéž, s. 43.

<sup>175</sup> Grýša je ruská zkratka jména Richard Lví srdce, kterého Jarmila obdivovala.

<sup>176</sup> Toto oslovení je podle předního ruského anarchisty Michaela Bakunina.

<sup>177</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 49 – 56.

<sup>178</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Dopis Slávce Hajnišové z 3. října 1906, č. inv. 455.

Udobřili se a Jaroslav Hašek začal naléhat na její rodiče. Chtěl žádat o její ruku. Josef Mayer však přijetí Haška odmítal. Ten se nedal odbýt a na pana Mayera čekal na ulici, kde se ho snažil přemluvit. Konečně dosáhli alespoň částečného úspěchu a od jara roku 1907 spolu směli chodit veřejně.

Bohužel jejich štěstí netrvalo dlouho. Po oslavách 1. máje se sešla v zahradě na Slovanech veřejná schůze anarchistů a došlo k incidentu. Po schůzi se konala obvyklá pouliční demonstrace, které se samozřejmě zúčastnil i Jaroslav Hašek, a během níž došlo k napadení jednoho ze strážníků. Pachatel sice utekl, ale někteří demonstranti, mezi nimi i Hašek, skončili za mřížemi. Aby se o incidentu nedozvěděli Mayerovi, napsal Jaroslav vzkaz a poslal ho Jarmile prostřednictvím Heleny Milotové, která byla často jejich poslíčkem.<sup>179</sup> Jaroslav žádal Helenu, aby co nejdříve navštívila Jarmilu a vysvětlila, co se stalo. Prosil také, aby ho Jarmila přišla do vězení navštívit.<sup>180</sup> Jaroslav strávil ve vyšetřovací vazbě přibližně týden, poté byl propuštěn a čekal na soudní řízení na svobodě. Haškovo jméno se však po demonstraci objevilo v novinách a vybojovaný soulad s manželi Mayerovými byl tak opět narušen.

28. června 1907 slavila Jarmila své dvacáté narozeniny. Rodiče jí ale setkání s Jaroslavem zakázali. I přes jejich zákaz dívka utekla z domu, a to jen v lehkých střevicích a bez kabátu. S Jaroslavem se tedy přeci jen setkala. Ten jí daroval japonskou skříňku vykládanou perletí, kterou opatrovala až do své smrti.<sup>181</sup>

V červenci se konal soud s Jaroslavem Haškem a dalšími účastníky demonstrace. Hašek byl nakonec odsouzen k měsíčnímu vězení. Ještě před nástupem do vězení vystavil pro Jarmilu plnou moc právem vybírat honoráře: „*Velectěný pane redaktore! Račte laskavě vydati poukázku na honorář za práci, uveřejněnou ve Vašem ct. listě, doručitelce tohoto lístku, sl. Jarmile Mayerové...*“<sup>182</sup> Zároveň připojil dodatek, že plná moc platí pro všechny redakce. Poté, co Jarmila obešla všemožné redakce, zjistila, že Hašek stihl všechny honoráře vyzvednout a bral si dokonce zálohy na své budoucí práce. Jak se Jarmila po této zkušenosti cítila, si můžeme pouze domýšlet. Je to, však je jedna z mnoha trpkostí, které musela Jarmila od Jaroslava Haška snést.<sup>183</sup>

Z vězení napsal Jaroslav Jarmile několik dopisů s verši. Jsou důkazem toho, jak vřelé city k Jarmile choval. „*Má Jarmo! M'Amour! Srdce mého paní! Že nad tím pláčeš, tím jsem jist.*

---

<sup>179</sup> MENGER, Václav. *Jaroslav Hašek doma*. Praha, 1935, s. 122 – 123.

<sup>180</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 60.

<sup>181</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 46, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>182</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 61.

<sup>183</sup> MENGER, Václav. *Jaroslav Hašek doma*. Praha, 1935, s. 126 – 127.

*Je smutno zde, pode mnou kdosi zpívá sovu píseň, takřka labutí...Můj miláčku, mně odpust moji vinu, já viděl bych Tě tolik rád a hlavu složil do tvého zas klínu, Tvá ústa chtěl bych zulíbat...*<sup>184</sup> Poslední dopis z vězení poslal 31. srpna. Žádá v něm Jarmilu o schůzku 16. září v deset hodin dopoledne u vchodu z Karlova náměstí. Zmínka o tom, zda se ve smluvený den opravdu sešli, není bohužel nikde zaznamenána.

Navzdory všemu se Jarmila svého Gríši nevzdala. Po návratu z vězení se jejich vztah ještě více utužil, čehož si všimli i Mayerovi. Došlo k osobnímu setkání Jaroslava s panem Mayerem, který trval na několika podmínkách. Jaroslav musel ukončit činnost v anarchistickém hnutí, přestat jezdit na jejich schůze, najít si stálé zaměstnání a opět se stát katolíkem. Do splnění alespoň první podmínky se Jarmila s Jaroslavem nesměla stýkat, mohli si pouze psát. Josef Mayer údajně prohlásil, že on sám by nebyl proti jejich známosti, ale že nepřekonatelné výhrady měla jeho žena Josefa, což je naznačeno i v pozdějším dopise Haška.<sup>185</sup> Podle Václava Mengera Jarmila dokonce dvakrát utekla z domu k Haškovi. Ten jí vždy vrátil zpět k rodičům, protože ji nechtěl získat nečestným způsobem. Zda je toto tvrzení pravdivé, se mi nepodařilo zjistit. Sama Jarmila ani Jaroslav Hašek se o tom nikde nezmiňují. Nic o těchto útěcích neví ani přítelkyně Jarmily V. Warausová.<sup>186</sup> Po setkání s panem Mayerem napsal Hašek dopis, kde rodičům sliboval, že splní jejich podmínky.

Jaroslav skutečně z anarchistického hnutí vystoupil a snažil se získat stálé zaměstnání. Ucházel se i o místo v knihovně Národního muzea. Zaměstnání ale nemohl nalézt, všichni se obávali bývalého anarchisty a věčného bohéma. S Jarmilou se vídali potají a psali si prostřednictvím přátel. Později si Jaroslav pověst u Mayerových znovu pokazil, když se k nim v časných ranních hodinách dobýval opilý a chtěl žádat o dívčinu ruku.<sup>187</sup> Jarmila Haškovo chování zpočátku omlouvá a vše mu odpouští.

V jedno z dopisů Jarmile Hašek slubuje: *„Můj miláčku! Slibuji ti a věř mně, že nikdy neprovedu, co by nám mohlo škodit. Vždyť vím, že bys tolik trpěla, moje Jarmo. Trpíš tak jako tak jen kvůli mně, ale věř, že ti vše vynahradím, co se stalo, a že se jednou budeme spolu mnoho smát leccemus, co dnes připadá nám nesmírně tragickým. A vynahradím ti všech tvůj bol, miloučku, všechna ta příkoří, která na Tobě pášu. Nesmírně Tě miluji a teskní se mi po Tobě. A jednou, doufám brzy, budu Ti vyprávět, jak jsem kolikrát si myslel, proč nejsem bohat, právě*

---

<sup>184</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 64.

<sup>185</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 46, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>186</sup> WARAUŠOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 41.

<sup>187</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 168 – 171, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

*tak si myslel jako Ty, tak všechno s Tebou prožíval, moje nejdražší.*<sup>188</sup> Díky své nezodpovědné a bohémské povaze nemohl Jaroslav Hašek tyto slova nikdy dodržet.

Dalším problémem Jaroslava byla finanční otázka. Když už nějaké peníze vydělal, tak je rychle utratil. Dlužil všude, kam se podíval. I Jarmila byla patrně jeho stálým věřitelem. Nejvíce si však asi půjčoval od své sestřenic Marie. Svě finanční problémy líčí již v dopise z roku 1908, kde se Jarmila omlouvá, že sehnal málo peněz. Finanční problém budou Jarmilu a Jaroslava provázet celé jejich manželství, budou příčinou nejednoho problému i následného rozchodu.<sup>189</sup>

Na začátku ledna 1908 se oba tajně schází. Jaroslav ve svých dopisech neustále ujišťuje Jarmilu, jak se snaží najít stálou práci, o své lásce k ní a také jí přesvědčuje, aby byla trpělivá, vše se brzylepší. Tak rychlé, jak si Hašek asi představoval, to bohužel nebylo. Dále Jarmilu nabádá, aby mu hodně psala a byla rozumnou.<sup>190</sup>

Tajné schůzky milenců probíhaly nadále. Jarmila na ně ale mnohokrát nepřišla. Z jakých důvodů nelze z dochované korespondence zjistit. Jedna z možností je, že ji rodiče zkrátka na schůzku nepustili. Navíc v zimě 1908 Jarmila hodně stonala, i to je další možný důvod, proč na schůzky nechodila. Jedna ze schůzek měla proběhnout 14. ledna, Jarmila ale opět nepřišla: „*Velice mne trápí, že jsi mně nenapsala ani se neukázala. Jsem velice smutný, vždyť víš, jak se na Tebe těším. Zdá se mi stále o Tobě. Libám Tě, objímám, tisknu, povídáme si, Ty mne objímáš, a líbáš, pak já zas Tebe. A najednou se probudím a nikdo.*“<sup>191</sup> Stejná situace se opakovala 29. ledna: „*Snad nejsi, leda bys se včera k večeru nastudila. Říkali známí, že Te viděli jít s nějakou slečnou Žitnou ulicí o půl šesté. Myslím, že to byla Milena. Kam jsi kráčela beze mě? Doufám, že se přiznáš. Těším se na osobní zpověď. Bylo mně dnes velmi líto, když jsem to slyšel. Nevím proč. A pak jsi ke všemu ještě nepřišla, zlatoušku.*“<sup>192</sup> A takto bych mohla pokračovat dál a dál.

Jarmila v zimě roku 1908 velmi stonala a špatně spala. Z Haškových dopisů je ale zřejmé, že byla neposlušnou pacientkou a nedbala rad lékaře. Jaroslav jí v dopise z 2. února kárá za její neposlušnost a nabádá, aby se řádně vyležela. Ve stejném psaní se zmiňuje o tom, že nechal vytisknout nějaké její práce v Mladých proudech a Lidu.<sup>193</sup> jedná se zřejmě o její první veřejně vydané články. List Mladé proudy, vydávaný v letech 1901-1939 v Praze, byl především určený

---

<sup>188</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 174, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

<sup>189</sup> Tamtéž, s. 174 – 175.

<sup>190</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 73 – 78.

<sup>191</sup> Tamtéž, s. 77.

<sup>192</sup> Tamtéž, s. 78 – 79.

<sup>193</sup> Tamtéž, s. 73 – 78.

mládeži. Jeho zřejmě nejvýznamnějším redaktorem byl Emil Špatný.<sup>194</sup> Jiří Stříbrný vydával list Lid, časopis ujařmených, který vycházel každé druhé úterý v letech 1907-1914 také v Praze.<sup>195</sup> V dalším dopise Jaroslav označuje Jarmilu už jako spisovatelku.<sup>196</sup>

Pro zlepšení zdravotního stavu rodiče v červnu 1908 dceru znovu poslali k příbuzným na venkov do Libáně u Jičína. Spolu s Jarmilou jel také bratr Vladimír. Pro Mayerovy to byla dvojitá výhra. Pomohli zdravotnímu stavu své dcery a drželi ji daleko od Jaroslava Haška. Mezi Libání a Prahou cestovala bohatá korespondence mladých milenců. Dochoval se pouze jeden dopis, který napsala Jarmila 4. srpna. Dále pak dopisy Jaroslava Haška. Ten psal očividně více než Jarmila, protože jí hned v několika dopisech za to kárá. Jednou dokonce píše, aby nebyla líná.

Jarmile se zprvu v Libáni zřejmě nelíbilo, protože hned za zahradou se nacházel hřbitov. Později si zvykla. Podnikala různé výlety do okolí a chodila tancovat. S určitostí lze říci, že ještě na konci června měla Jarmila problémy se spaním a skoro nejedla. Bála se tedy, že zemře. Starostlivý Hašek jí za to v dopise z 29. června velmi hubuje. V Praze zašel za doktorem, který mu sdělil, že by se mohlo jednat o chudokrevnost. Ostatně chudokrevnost byla Jarmile diagnostikována již v dětství. Do Libáně posílá železité pilulky proti této nemoci.

Celkem dvakrát se zde mladý pár setkává, poprvé 6. července. Jarmila měla podle slibu na Haška čekat u vlaku, ale nečekala. Již o dva dny později se vrátil do Prahy.<sup>197</sup> V polovině srpna navštívil Hašek Jarmilu v Libáni podruhé. Domů do Prahy ale musel pěšky, protože mu došly peníze. Jarmila svého Grýšu doprovázela až do Rožďalovic, které jsou od Libáně vzdálené necelých deset kilometrů.<sup>198</sup>

Na konci léta se dívka vrátila zpět domů do Prahy. Hašek už dopředu plánoval, co spolu podniknou: „*Tolik se těším, až přijedeš. Půjdeme do Košíř, budeš mít jistě víc volnosti, když jsi přijela z venku, budeme chodit na Petřín, do Stromovky, půjdeme na výstavu a budeš se těšit Prahou, která bez Tebe je ošklivá při vši své kráse.*“<sup>199</sup>

V zimě roku 1908 byla Jarmila pozvána na ples Výboru českých techniků. Celkem tento výbor připravil pět plesů a to 3. října, 17. a 24. listopadu a 1. a 9. prosince, kterého z těchto plesů

---

<sup>194</sup> KUBÍČEK, Jaromír (ed.) a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 1, Noviny. Díl 2, Noviny České republiky 1919-1945 (CERBI N2)*. Brno, 2004, s. 15, 18. ISBN 80-86249-27-1.

<sup>195</sup> *Česká bibliografie za rok 1914*. Tobolka, Zdeněk Václav (ed.). Praha, 1914, s. 63. Sbírká pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku; skupina 3, č. 4, 5, 6.

<sup>196</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 73 – 78.

<sup>197</sup> Tamtéž, s. 85 - 121.

<sup>198</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 55, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>199</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 123 – 125.

se zúčastnila, není dnes již možno zjistit. Všechny se konaly v Žofině ve Velké dvoraně a začínaly v osm hodin. Vstup pro dámy stál 6 K. Z této události se dochoval taneční pořádek Jarmily. V první polovině plesu byla zadána na valčík, besedu, pražskou polku a čtverylku. V druhé polovině si zatančila kvapík, čtverylku, pražskou polku, besedu a valčík. Každý tanec tančila s jiným partnerem.<sup>200</sup>

Konečně až rok 1909 přinesl pro mladý pár lepší časy. Zdálo se, že se Jaroslav dostane z nejhroší finanční i osobních problémů. Od února zahájil pravidelnou publikační činnost ve Světě zvířat. Avšak o letních prázdninách byli znovu odloučeni. Manželé Mayerovi opět poslali svou dceru na venkov na zotavenou, tentokrát co nejdál od Haška, až do Přerova. Zde totiž žila Jarmilina sestra Milena, která se tam přestěhovala po svatbě s inženýrem Lazarem-Janišem. Rodiče se nejspíš domnívali, že pokud mladý pár odloučí, ustane jejich korespondence a rozejdou se. Ale jako již v předchozích případech to mělo úplně opačný účinek. Jaroslav své dopisy adresované Jarmile psal na hlavičkovém papíře časopisu Světa zvířat. V červenci je v titulcích tohoto listu uváděn jako redaktor. Získal tak stálé zaměstnání. Dostával plný plat redaktora 80 zlatých měsíčně (tj. 160 K) a dva litry piva denně k tomu jako deputát. Splnil tak jednu z posledních podmínek manželů Mayerových a získal možnost ucházet se oficiálně o ruku Jarmily.<sup>201</sup>

Časopis Svět zvířat, kde Jaroslav pracoval, byl zábavný a popularizující list pro chovatele zvířat, majitele psů, králíků, drůbeže a plno dalšího. V podstatě se jednalo o ceník zvířecích exemplářů, které se nacházely v psinci Světa zvířat. Našli bychom zde drobné rady a pokyny, zajímavosti, které ale byly většinou nepůvodní. Jednalo se totiž především o překlady, předně z německých žurnálů.<sup>202</sup>

Do Přerova odcestovala Jarmila v červnu. Z tohoto letního pobytu se dochovalo i několik jejích dopisů. S odesláním jí občas pomáhal švagr, který je nosil až na vlakové nádraží, aby do Prahy k Jaroslavovi dorazily co nejdříve. Z dopisu Jarmily z 10. června 1909 se dozvídáme, že se bojí o lásku Jaroslava Haška a prosí ho, aby jí co nejdříve napsal a utvrdil ji o vzájemném citu.<sup>203</sup> Představy mladého páru o četnosti dopisů jsou velmi podobné, oba si neustále vyčítají, že jeden druhému píše málo.

---

<sup>200</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Pozvánka na taneční večírky, taneční pořádek, č. inv. 313 – 314, 1908.

<sup>201</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 55, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>202</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 188 – 192, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

<sup>203</sup> Literární archiv Památníku národního písemnictví, Hašek Jaroslav, korespondence přijatá: Hašková (Mayerová) Jarmila Haškovi Jaroslavu, č. inv. 88–103, 10. 6. 1909.



Během svého pobytu chodila Jarmila s Lazarovými na kuželky a se sestrou k paní Novákové, kde se Milena učila hrát na piano. Během Mileniných lekcí Jarmila psala dopisy pro Jaroslava. Pobyt v Přerově jí očividně svědčil, protože se jí brzy začalo i lépe spát. Okolí, kde pobývala, se jí líbilo. Podle samotné Jarmily trvala cesta do lesa 10 minut a do nejbližšího parku 4 minuty. Jen na nádraží bylo dál. S rodinou své sestry měla v plánu výlet do města Veselíčka a na vrch Hostýn.<sup>204</sup> V Přerově u příbuzných představila Jarmila hru, kterou sama napsala. V té také ztvárnila jednu z hlavních rolí. Svůj herecký výkon v pozdějších letech humorně popsala v článku pod názvem „*Moje premiéra*“. Ten byl uveřejněn v časopise Domov a svět.<sup>205</sup> Lazarovi-Janišovi měli ovčáka Flaka, který chodil Jarmilu pravidelně budit. Milena trávila každou volnou chvíli se svou sestrou, až to bylo Jarmile občas nepříjemné.

Z návštěvy Přerova Jarmila Haška zrazovala. Jednak cesta z Prahy trvala dlouho a mladému páru by byla neustále v patách sestra Milena.<sup>206</sup> I to jeden z důvodů, kvůli kterým zřejmě začal Jaroslav poměrně hodně žárlit. Tím hlavní důvodem ale byla pohlednice od Jarmily z července, kam švagr Lazar-Janiš připsal, že má Jarmila mládence. Jaroslav na to okamžitě reagoval v následujícím dopise z 10. července: „*Ty ovšem radši snad chodíš na nádraží, abys viděla, kdo přijde, jestli nějaký hezký pán, vid' miláčku. Tuto myšlenku ve mně vzbudila poznámka pana Lazara na pohledním lístku, který jsi mně zaslala, že máš mládence. To mně nedělej! Děkuji panu Lazarovi, že mně upozornil, miloušku, na tu podrobnost. Velice mne to zamrzelo, že je to na otevřeném lístku, aby celý svět věděl o Tvém, můj drahoušku, zrádném srdci. Já naproti tomu vůbec nikam nejdu a nejhorší je, že nebudu moci ani za Tebou přijet.*“<sup>207</sup> Na konci dopisu však Jaroslav konstatuje, že je Jarmila určitě věrná jako on. V dalším dopise píše Jarmila o jakémisi inženýrovi a žárlivost se opět vrátila. Dopis, ve kterém by Jarmila situaci vysvětlila, se bohužel nedochoval. V jednom z listů Jarmila žádá Jaroslava o jeho fotografii. Její žádosti vyhověl a 15. července fotografií poslal a nalepil místo podpisu.<sup>208</sup>

Během odloučení mladého páru chodil pravidelně Haška navštěvovat Vláďa Mayer. Sedávali spolu na zahradě a do večerních hodin. Avšak Jaroslav konstatoval, že mu Jarmilu nahradit nemohl. Ta ve svých dopisech Jaroslava neustále nabádá, aby došel k Mayerovým a požádal o její ruku. O svatbě píše často i sám Hašek. Oba se již více nechtěli skrývat. Snili o tom, jaké

---

<sup>204</sup> LA PNP, Hašek Jaroslav, korespondence přijatá: Hašková (Mayerová) Jarmila Haškovi Jaroslavu, č. inv. 88–103, 6. 7. 1909.

<sup>205</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Curriculum vitae, č. inv. 312.

<sup>206</sup> LA PNP, Hašek Jaroslav, korespondence přijatá: Hašková (Mayerová) Jarmila Haškovi Jaroslavu, č. inv. 88–103, 6. 7. 1909.

<sup>207</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 131.

<sup>208</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 61, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

to bude, až se zasnoubí a budou si chystat společnou domácnost. Asi nejvíce je to zřejmě patrné z dívčina dopisu z 29. července: „*Máničko, jdi k tatínkovi, chci být už brzičko paní Hašková a ráda bych, abys to s tatínkem vyřídil, dokud jsem venku, protože až budu doma, měla bych strach, nehněvej se, ale já bych měla jistě strach. Ajt' už mi přijdeš na nádraží naproti jako ženich (a snubní dárek dostanu, vid'?* *Nehněvej se, ale já bych strašně ráda něco k zasnoubení dostala, víš, na památku. Vid', že se nehněváš, že na Tobě tak drze loudím? Víš, nějaké červené granáty... a budeme hledat byt a kupovat nábytek, nádobí, sklo, porculán, koberce, kůže a všechno a všecičko pro nás dva...*“<sup>209</sup> V dalším svém dopise, Jarmila nařiká, že jí Hašek příliš málo píše a vyhrožuje sebevraždou, pokud v nejbližší době od něj nedostane psaní. Celkově je korespondence milenců jak na „houpačce“. Jednou si píší, jak moc jeden druhého miluje a jak bez sebe nedokážou žít, vzápětí si vyčítají i naprosté hlouposti. Především Jarmila je své korespondenci velmi spontánní a nechává se častokrát unést city, čehož v dalším dopise lituje a ospravedlňuje se.

Na začátku srpna napsal Jaroslav Hašek paní Josefě Mayerové. Chtěl se dozvědět, kdy se bude Jarmila moci vrátit z Přerova. Zároveň oznamoval, že splnil další z podmínek a je nyní již schopen sebe i Jarmilu uživit a nic tedy nebrání jejich sňatku. Žádal také o schůzku s Mayerovými. Paní Mayerová ho v odpovědi ujistila, že je vítán kdykoliv. Schůzka se konala nedlouho poté v domě Mayerových. Zde Jaroslav Hašek požádal o ruku Jarmily a konečně dostal svolení se s ní oženit. Nadšeně o tom Jaroslav píše ve svém dopise z 16. srpna: „*Konečně přece jsme zvítězili na celé čáře. Prosím Tě, přijed' hned, abych Tě mohl políbit, má nevěsto. Přes Brno nejezdí a jed' přímo do Prahy, dále Tě prosím, miláčku, bud' tak hodná a dávej dobrý pozor na dráze, aby se Ti nic nestalo...Po cestě se chovej jako nevěsta, nemluv s mladými pány, jen co jest nutné a stále si myslí, že máš mě už pojištěného jako ženicha.*“<sup>210</sup>

V době, kdy Jaroslav psal tuto radostnou zprávu, byla Jarmila na výletě v Olomouci, kde navštívila Svatý kopeček. Dopisy od Jaroslava jí do Olomouce poslala její sestra Milena.<sup>211</sup> Jarmila se zpět do Prahy vrátila na konci srpna.

### 3. 3. Šťastně až do smrti?

Zbývala ještě poslední podmínka Mayerových k tomu, aby si Jaroslav Hašek mohl vzít jejich dceru, vstup zpět do katolické církve. Jak již bylo řečeno, Jaroslav coby radikální anarchista,

---

<sup>209</sup> LA PNP, Hašek Jaroslav, korespondence přijatá: Hašková (Mayerová) Jarmila Haškovi Jaroslavu, č. inv. 88 – 103, 29. 7. 1909.

<sup>210</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 151.

<sup>211</sup> LA PNP, Hašek Jaroslav, korespondence přijatá: Hašková (Mayerová) Jarmila Haškovi Jaroslavu, č. inv. 88 – 103, 22. 8. 1909.

vystoupil v září roku 1905. Rodina Mayerových byla nábožensky založená a sňatek jinde než v kostele nepřicházel v úvahu. Hašek si chtěl Jarmilu vzít za každou cenu, proto v březnu 1910 zažádal o vstup zpět do katolické církve. 8. dubna bylo jeho žádosti vyhověno.<sup>212</sup> Podle vyprávění chtěl podplatit kostelníka z kostela sv. Ludmily, aby mu vystavil potvrzení, že už u zpovědi byl. Ten ale odmítl. Potvrzení o vykonání zpovědi získal až od neznámého pátera z kostela sv. Ignáce z Nového Města.<sup>213</sup>

Jaroslav Hašek poměrně hodně holdoval alkoholu. Jarmilu jeho neřest ani bohémská povaha od svatby neodradila, domnívala se, že vše překoná. Odlišně se k tomu stavěla její rodina. Josef Mayer sice slíbil Jarmile značné věno, to mělo být vyplaceno až rok po svatbě, údajně však za podmínky, že Jaroslav zanechá pití alkoholických nápojů.<sup>214</sup> Podle Františka Langera držela Haška v abstinenci i samotná Jarmila.<sup>215</sup>

Samotnému sňatku předcházely ohlášky. Jak již bylo řečeno v první kapitole, už od čtvrtého lateránského koncilu z roku 1215 byla stanovena povinnost trojích ohlášek. Tuto povinnost splnil i mladý pár. Ohlášky se konaly 27. dubna, 1. a 5. května, jednalo se o čtvrtou a pátou neděli po Velikonocích a o den svátku Nanebevstoupení Páně.<sup>216</sup>

Po více jak třech letech konečně došlo k vytouženému sňatku Jaroslava Haška s Jarmilou Mayerovou, a to 23. května roku 1910. Obřad se konal v kostele sv. Ludmily na Vinohradech, kde byla Jarmila téměř před dvaceti třemi lety pokřtěna. Svatební průvod vyrazil kočáry do kostela z Komenské ulice z domu číslo 276, kde Jarmila s rodiči stále bydlela. Podle tradice jel v prvním kočáře ženich spolu s matkou Jamily, v posledním jela nevěsta s otcem Josefem Mayerem. Jaroslav si pro tuto příležitost pořídil nový černý oblek. Jarmila oblékla béžové šaty ze surového hedvábí s krátkým kabátkem, které doplnila béžovým kloboukem. Za družičku šla novomanželům Jarmilina sestřenice a za mládence její mladší bratr Jaroslav. Na svatbě nechyběla ani matka Jaroslava Haška a jeho bratr Bohuslav, přezdívaný Boža. Dorazili všichni Jarmilini sourozenci. Bratr Josef šel, spolu s Václavem Klognerem, soukromým úředníkem, novomanželům za svědka. Mladý pár oddal František Škarda. Po svatebním obřadu se konala v Národním domě na Vinohradech v menším svatebním sále hostina, kam bylo přizváno několik příbuzných a přátel. Na přání Josefa Mayera se omezilo podávání alkoholu,

---

<sup>212</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 66, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>213</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 152.

<sup>214</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 66, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>215</sup> LANGER, František – HOLÝ, Jiří (ed.). *Byli a bylo: vzpomínky*. Praha, 2003, s. 19. ISBN 80-7304-032-8.

<sup>216</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. VIN O11, s. 208, *Knih oddaných – kostel sv. Ludmily (Vinohrady)*, 1909–1911.

což se Haškovi moc nelíbilo. Podle Mileny Mayerové se jednalo o svatbu docela pěknou a podle tehdejších zvyků.<sup>217</sup> Svatební oznámení se rozesílalo až po svatbě. Hašek prý nechtěl být okukován.<sup>218</sup>

Manželé Haškovi se bezprostředně po svatebním veselí vydali na svatební cestu do Motola, ze které poslali Mayerovým pohlednici. Podnikali různé výlety do přírody, kde se jim velice líbilo, pouze postrádali nějakou zříceninu hradu.<sup>219</sup>

Jarmila se vdávala v době, kdy byla ještě nezletilou. Podle Všeobecného občanského zákoníku (zkráceně ABGB), vydaného roku 1811, se zletilost nabývala dosažením věku dvaceti čtyř let. Význam zletilosti spočíval v osamostatnění se spod otcovské ochrany. ABGB stanovuje, že moc otcovská nad vlastním potomkem přestává, jakmile dojde dítě zletilosti. Uzavření manželství nezletilého člověka bylo možné, ale jen u ženského pohlaví. Nezletilá dcera tímto úkonem přecházela pod moc svého budoucího muže. Otázky jmění i povinnosti kurátorské však zůstávají v moci otce až do nabytí zletilosti.<sup>220</sup> Z tohoto důvodu potřebovala Jarmila od svého otce písemný souhlas se sňatkem. Ten musel být podepsán před svědky.<sup>221</sup>

I přes výhrady, které Mayerovi k Haškovi měli, zařídili mladé dvojici slušný dvojpokojový byt s kuchyní v nově postaveném domě na Smíchově v Košířích na Plzeňské třídě.<sup>222</sup> Košíře v této době byly venkovskou periferií náležející ke Smíchovu. V blízkosti se nacházel pamětihodný starý hřbitov. Naproti byl krásný výhled na stráň s šlechtickými usedlostmi.<sup>223</sup> Nábytek objednali Mayerovi u truhláře Maříka na Riegrově nábřeží. Kuchyň vybrali v barvě bílé a na ložnici bylo použito dřevo z kanadské břízy s mosazným proužkem. V neposlední řadě zařídili i pánský pokoj s nábytkem z černého mořeného dubu s měděnými proužky. Podle Vilmy Warausové, která novomanžele v bytě navštívila, ohodnotila jejich byt jako pěkný a vkusný od záclonám až ke kobercům.<sup>224</sup> Tím se ovšem novomanželé dostali do závislosti na Mayerových. Byli nuceni se v mnohém podřizovat názorům rodičů, především nedůvěřivé Josefy Mayerové, která byla z Jarmilina sňatku nešťastná a nadále nevěřila, že by z něho mohlo vzejít něco dobrého.<sup>225</sup>

---

<sup>217</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Curriculum vitae, č. inv. 312.

<sup>218</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 67, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>219</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 153.

<sup>220</sup> SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní kodexy: 1811-1950-1964*. Brno, 1993, s. 47 – 65. ISBN 80-210-0597-1.

<sup>221</sup> AHMP, Sbirka matrik, sign. VIN O11, s. 208, *Knihy oddaných – kostel sv. Ludmily (Vinohrady), 1909-1911*.

<sup>222</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Curriculum vitae, č. inv. 312.

<sup>223</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 67, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>224</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 50 – 51.

<sup>225</sup> HÁJEK, Jiří. *Jaroslav Hašek*. Praha, 1983, s. 51.

První období jejich soužití bylo opravdu šťastné. Podle Václava Mengera se Jaroslav po svatbě velmi změnil: „*Hašek byl sňatkem jako proměněn. Zpyšněl, zvázněl, a jeho vážnost až trochu přehnaná připadala všem, kteří ho znali ze dnů všedního života, trochu komickou.*“<sup>226</sup> Nutno však poznamenat, že se ani v této době nevzdal občasných návštěv pražských hostinců spojených s popíjením alkoholu. Byla to doba plodné literární spolupráce obou manželů. Například Jaroslav diktoval Jarmile svou rozsáhlou satirickou kroniku Politické a sociální dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona, což byla jeho nejrozsáhlejší práce před Švejkem. Tato kniha by zřejmě nikdy nevyšla bez Jarmiliny pomoci. Ona sama někdy dopisovala Jaroslavovy povídky.<sup>227</sup>

Hašek si v časopisu Svět zvířat postupně začínal vymýšlet různé fantastické a mytické druhy zvířat. Jeho domýšlivost nezná hranic. Zoologická veřejnost si po čase uvědomila, že se jedná o pouhé humorné výstřelky a začíná se bouřit. Proto se majitel Světa zvířat rozhodl, že Haška propustí. Bylo to pouhých pár měsíců po svatbě.<sup>228</sup>

Kvůli ztrátě stálého místa se novomanželé poměrně brzy po svatbě ocitli v existenční krizi. Nebyli schopni platit nájemné, a tak dostali ze smíchovského bytu kvartální výpověď. Jaroslav se obrátil na Mayerovy s prosbou o pomoc, té se mu ale nedostalo. Manželé byli tak nuceni odstěhovat se do malého bytu do Vršovic.<sup>229</sup> Nový byt byl ve starém činžovním domě. Neměl žádnou předsíň, z chodby se vstupovalo přímo do šedé podlouhlé kuchyně, ve které byl nastěhován nábytek z bývalého pánského pokoje a částečně i z ložnice. Podle Vilmy Warausové to nebyl byt, ale skladiště nábytku. Rodiče Mayerovi začali naléhat na Jarmilu, aby s Haškem přerušila styky a vrátila se domů. Ona ale stále čekala, že se Jaroslav změní a jejich situace zlepší.<sup>230</sup>

Jaroslav Hašek se snažil zajistit sebe a svou manželku jiným způsobem. Nejdříve začal vydávat v časopisu Karikatury<sup>231</sup> seriál „*Šťastný domov*“, ve kterém hledá příčiny rozpadu mladé domácnosti v přílišném lpění na detailech a v přepjatém feminismu. Z tohoto seriálu byla

---

<sup>226</sup> MENGER, Václav. *Jaroslav Hašek doma*. Praha, 1935, s. 228.

<sup>227</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 31.

<sup>228</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 188 – 192, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

<sup>229</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 66, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>230</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 54 – 55.

<sup>231</sup> Humoristický časopis Karikatury vycházel od roku 1909. Otiskovaly se zde i expresionisticky laděné práce. Prvním redaktorem časopisu Karikatury byl Josef Lada, který také zpočátku kreslil všechny obrázky. Od roku 1910 začaly Karikatury vycházet ve velkém barevném vydání. – HLAVÁČEK, Luboš. *Josef Lada*. Praha, 1986, s. 48.

až po Haškově smrti roku 1925 vydána sbírka povídek „*Šťastný domov a jiné humoresky*“.<sup>232</sup> Za své články ale dostával tak malý plat, že to k záchraně domácnosti nestačilo. Tudíž dál navazoval spolupráci s nejrůznějšími časopisy, i s těmi, kterými dřív pohrdal. Kolem roku 1911 byl jedním z nejčinnějších českých spisovatelů.

Další, co mělo přispět k rodinnému rozpočtu, bylo otevření obchodu se psy. Jaroslav se již od mládí zajímal o kynologii a do zřízení obchodu se pustil s obrovským elánem. Finančně Jaroslavovi a Jarmile opět vypomohl Josef Mayer. V říjnu roku 1910 získal od dědiců Fuchsova psince povolení na založení vlastního obchodu se zvířaty v bývalém skladu v ulici Podbělohorské a Pod Klamovkou čp. 1125 (dnešní Plzeňská 161). Do otevření obchodu s názvem Kynologický ústav byli psi umístěni v psinci vedle vily Světa zvířat. Kynologický ústav byl zaregistrován na jméno Jarmily Haškové, ta byla zapsána také v živnostenském listu.<sup>233</sup> Obchod byl založen na velmi nespolehlivých základech. Po Praze měl chodit Haškův sluha, který chytal zaběhlé psy. Ty umyli, vyčesali, zfalšovali rodokmen a prodávali je jako čistokrevná plemena. Zákazníci si záhy začali stěžovat a podávat žaloby. Jediné, k čemu bylo toto podnikání asi dobré, bylo pár námětů k povídkám i k pozdějším motivům Dobrého vojáka Švejka.<sup>234</sup> Na přelomu roku 1910 a 1911 byla Jarmila u smíchovského soudu obžalována, jako majitelka obchodu za neplacení dluhů. Hrozila jí pokuta, ale zkušený advokát František Papoušek<sup>235</sup> pomohl rozhodnutí soudu zvrátit. To byl definitivní konec Kynologického ústavu. Jaroslav celou situaci těžce nesl.<sup>236</sup>

Mayerovi nenaléhali pouze na Jarmilu, ale i na samotného Jaroslava. Otec neustále domlouval Jaroslavovi, aby zanechal pití a svého bohémského stylu života. V této době procházelo manželství Haškových krizí. Po odchodu ze Světa zvířat nemohl Jaroslav najít stálou práci. Propadal depresím a melancholii. Jarmila nechápala jeho chování. Z korespondence je patrné, jak ji jeho chování trápilo: „... že sedíš někde U Zlatého džbánu a můžeš se s nimi, kteří nepoznali pravé lásky, kteří své noci ubíjejí a kteří přece kvůli Tobě by neopustili ani padlou holku, které slíbili schůzku, a Ty kvůli nim dovedeš opustit a ničit svojí ženu, která Tě má ráda, která doma pláče ...“<sup>237</sup> V únoru 1911, po jednom takovém domlouvání, se Jaroslav vydal na toulky noční Prahou. Dostal se až na Kalův most, kde byl policií zadržen pro podezření

---

<sup>232</sup> HAŠEK, Jaroslav. *Šťastný domov*. Praha, 2012. ISBN 978-80-7429-242-2.

<sup>233</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 67, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>234</sup> HÁJEK, Jiří. *Jaroslav Hašek: [studie s ukázkami z díla]*. Praha, 1983, s. 52 - 53.

<sup>235</sup> JUDr. František Papoušek měl svou advokátní kancelář ve Vršovicích.

<sup>236</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 68, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>237</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 203 – 217, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

z pokusu o sebevraždu. V tomto úmyslu mu zabránil vlásenkář z Národního divadla Eduard Bräuer.<sup>238</sup> Hašek prohlásil na následném policejním výslechu, že se opravdu chtěl utopit, mrzel ho prý svět. Později 2. února byl převezen jako choromyslný do Českého zemského ústavu pro choromyslné. Sem byl Jaroslav přijat s diagnózou „alcohol acutus“ (chronický alkoholismus). Jarmila se o všem dozvěděla z policejního hlášení, až když začala Jaroslava hledat poté, co se stále nevracel domů. Radko Pytlík ve své knize *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty* tvrdí, že Josef Mayer okamžitě zaplatil v kanceláři ústavu poplatky na šest neděl dopředu, aby Jaroslav dostal lepší péči. Doufal, tak že ho z alkoholismu v léčebně vyléčí.<sup>239</sup> Ve fondu Jarmily Haškové se ale dochoval výkaz ošetřovacích výloh za léčbu Jaroslava Haška, zaslaný 7. března 1911 Jarmile, kde požadují zaplacení 38 korun. Z toho důvodu se domnívám, že Josef Mayer léčbu nehradil nebo alespoň ne dopředu, jak popisuje Radko Pytlík.<sup>240</sup> V průběhu tří denního pobytu Jarmila s Josefem Mayerem několikrát Haška v ústavu navštívili. 27. února byl z ústavu v doprovodu své manželky a tchána propuštěn.

Během Jaroslavova pobytu v ústavu pro choromyslné bydlela Jarmila u rodičů. Mayerovi na ni víc a víc naléhali, aby s Jaroslavem jakožto s opilcem a bláznem přerušila všechny styky. Ta jejich nátlaku podlehla a zůstala. Nábytek ze společného bytu Haškových odvezli do náhradního bytu do Vršovic, kde bydlela paní Klognerová, sestra Josefy Mayerové. Jaroslav střídavě bydlel u své matky a přátel. Jarmila ale k Jaroslavovi nezahořkla a scházela se s ním potají, jako v době, kdy ještě nebyli sezdání. Již v červenci se manželé Haškovi pokusili o další společného soužití. Jarmila uprosila rodiče, aby oba mohli žít v bytě ve Vršovcích, kde byl prozatím nastěhován jejich nábytek. Mayerovi svolili, ale pouze pod podmínkou, že Hašek bude sám schopen platit činži. Nedlouho po nastěhování do nového bytu Jarmila otěhotněla.<sup>241</sup> Podle Františka Langeru udržovala Jarmila byt i samotného Jaroslava ve vzorném pořádku. Ráda hostila jeho přátele, avšak když pro něho přišli, aby s nimi šel do hospody, to už tolik nadšená nebyla. V této době Jarmila vydávala už své vlastní práce.<sup>242</sup>

Dalším důkazem toho, že život s Jaroslavem Hašek nebyl opravdu lehký, je nedatovaný dopis Jana Chotěnovského, vrchního číšníka Plitzovy kavárny v Jámě, zaslaný Jarmile. Jaroslav zřejmě někdy během roku 1911<sup>243</sup> Janu Chotěnovskému zničil cylindr. S velkou

---

<sup>238</sup> MENGER, Václav. *Jaroslav Hašek doma*. Praha, 1935, s. 230 – 231.

<sup>239</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 71 – 74, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>240</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Výkaz ošetřovacích výloh za Jaroslava Haška, č. inv. 316 – 317.

<sup>241</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 71 – 74, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>242</sup> LANGER, František – HOLÝ, Jiří (ed.). *Byli a bylo: vzpomínky*. Praha, 2003, s. 55. ISBN 80-7304-032-8.

<sup>243</sup> Jan Chotěnovský označuje Haška již jako manžela Jarmily. V této době holdoval Hašek alkoholu asi nejvíce. Z těchto důvodů se domnívám, že se jedná o rok 1911.

pravděpodobností se to stalo v opilosti. Jan Chotěnovský se prostřednictvím dopisu domáhal slíbené náhrady škody, která mu stále nebyla vyplacena, a naléhal na Jarmilu, aby škodu za svého manžela co nejdříve uhradila. Vyhrožoval, že pokud nebude škoda uhrazena, tak věc předá policii.<sup>244</sup> Jarmila zřejmě škodu uhradila, jelikož nikde nejsou zprávy o vyšetřování.

Leden roku 1912 strávila Jarmila v nemocnici. Z jakého důvodu byla hospitalizována, není známo. Jaroslav jí zřejmě moc nenavštěvoval, na což si Jarmila stěžuje v jednom ze svých dopisů.<sup>245</sup> O tom, že byla nemocná, svědčí i nedatovaný pohled její sestry Mileny, která jí přeje brzké uzdravení a zároveň jí zasílá společnou fotografii sebe, svého muže a svěřenky Mařenky.<sup>246</sup>

V lednu také zemřela matka Jaroslava Haška. Jarmila ho prosila, aby alespoň na pohřeb přišel v čas a slušně oblečen.<sup>247</sup> Aby toho nebylo málo, začal mít Jaroslav opět problémy s placením nájemného, hlavně poté, co Jarmila znovu onemocněla. O pomoc znovu požádal Josefa Mayera. Je patrné, že Jaroslav nastalou situaci nezvládá. Trápí ho, že přes veškeré snahy není schopen sebe a svou ženu řádně uživit. Svůj vztek obrací proti ženě. Z jednoho dopisu lze vyčíst, že Jarmilu velice zranilo, že k Haškovu výbuchu vzteku došlo v přítomnosti dalších osob: „*Když víš, že nevím, co mám starostí dělat, když jsem tu sama a nemohu jít Tě hledat, a nevím, mám-li Tě proklínat, Tebe, který mi dovedeš tak surově zasazovat ránu za ránou, nebo stát se k Tobě lhostejnou, jak Ty umíš být ke mně. Miláčku, a zase mám takový strach, že Ti snad křivdím, ... Víš, že snesu hodně, že hodně odpustím z lásky, ale pokoření, které mi připravuješ před cizími lidmi, to nesnesu. Vyřid' jim, ať žádný k nám nikdy již nepřijde. Nechci vidět lidi, kteří vědí, že mne nemiluješ, že jsi bez srdce a bez smilování.*“<sup>248</sup>

20. dubna 1912 Jarmila porodila syna Richarda. Jméno dostal podle oblíbeného hrdiny své matky, Richarda Lví srdce. Porodní bolesti přišly na Jarmilu již v půl druhé v noci. Podle přivolané porodní báby se dal porod očekávat až k večeru. Jaroslav okamžitě psal tuto radostnou zprávu ihned po příchodu porodní báby své tchýni Josefě Mayerové. Ve stejném dopise jí také prosí o půjčku 15 zlatých (tj. 30 K).<sup>249</sup> Josefa se okamžitě vydala do Vršovic, aby asistovala u narození vnuka. Josef Mayer přijel až druhý den ráno.<sup>250</sup> Richard Bohuslav

---

<sup>244</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Dopis Jana Chotěnovského, nedatováno, č. inv. 389.

<sup>245</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 159.

<sup>246</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Pohled Mileny Janišové, nedatováno, č. inv. 390.

<sup>247</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 159.

<sup>248</sup> Tamtéž, s. 162

<sup>249</sup> Tamtéž, s. 153.

<sup>250</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 99, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.



Viktor Hašek, jak zní celé jeho jméno, byl pokřtěn o sedm dní později v kostele sv. Mikuláše ve Vršovicích. Kmotrovství se zhostili jeho prarodiče Josef a Josefa Mayerovi.<sup>251</sup>

Rozpadu manželství ani narození syna nemohlo zabránit. Vliv Mayerových byl velmi silný. Nepomohl tomu ani sám Jaroslav Hašek. Když se Mayerovi přijeli podívat na vnuka, Hašek se nabídl, že dojde pro pivo. Josef Mayer dal Jaroslavovi údajně určitý obnos na koupi kočárku. Jenomže jeho cesta pro pivo a kočárek se protáhla až druhého dne do rána. Vrátil se bez kočárku do prázdného bytu. To byla pro rodinu Mayerových poslední příslovečná kapka a Jarmilu i s malým Richardem definitivně odvezli k sobě domů do Dejvic.<sup>252</sup> Kdy přesně odešla Jarmila k rodičům, není možné určit, data neexistují a vzpomínky pamětníků jsou různé.

Manželé Haškovi se nikdy nerozvedli, žili pouze v odloučení. Rodina Mayerova byla velmi nábožensky založena, a tak rozvod nepřicházel v úvahu. Hlavní vinu na jejich rozchodu nesl určitě Jaroslav Hašek se svou lehkomyšlnou povahou a kladným vztahem k alkoholu. Jistý podíl také nesli sami Mayerovi, především matka. Nelze ale pochybovat o tom, že Hašek odchodu své ženy velice litoval a měl jí opravdu rád. Pro Jarmilu byl Jaroslav Hašek jedinou životní láskou. Jak za jeho života, tak především po Haškově smrti napsala řadu povídek a článků, ve kterých na svého manžela vzpomínala v dobrém a hájila jeho odkaz.

---

<sup>251</sup> AHMP, Sběrka matrik, sign. VRŠ N15, s. 69, Kniha narozených – kostel sv. Mikuláše (Vršovice), 1911–1914.

<sup>252</sup> PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012, s. 233 – 235, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-7388-688-2.

## 4. Návrat k Mayerovým a Haškova poslední léta

Po dvou letech života s Jaroslavem Haškem se Jarmila vrátila zpět k rodičům, tentokrát již ne na Královské Vinohrady, ale do domu číslo 291, který postavil její otec v Dejvicích.<sup>253</sup> Fasádu vyzdobili figurálními freskami bratři Josef a Jaroslav Mayerovi. V domě měla svůj vlastní pokoj, který vybavili nábytkem z kanadské břízy z bývalého bytu Haškových. Od rodičů se Jarmila již nikdy neodstěhovala.<sup>254</sup> S manželem úplně přerušila jakýkoliv kontakt. Jaroslav se vrátil k dřívějšímu způsobu života a nejevil zájem ani o syna Richarda. Některé autentické momenty rodinného života s Jarmilou popisuje ve svých člancích, které většinou vycházely v podobě seriálu, jako například *Otcovské radosti pana Motejzlíka* nebo *Zpověď starého mládence*.<sup>255</sup>

V srpnu roku 1913 kontaktovala Jarmilu policie s dotazem, kde pobývá její manžel. Ta jim sdělila, že z bývalého společného bytu ve Vršovicích odešel již v únoru roku 1912. Zde se však jedná se zřejmě omyl, neboť Hašek opustil rodinu až po narození syna Richarda, tedy až po 20. dubnu 1912. Zároveň policii upozornila, že si dále nepřeje být více dotazována na Jaroslava Haška.<sup>256</sup>

Na příštích několik let se tedy domovem Jarmily a jejího syna staly Dejvice. Již od středověku se zde pěstovala vinná réva. Pozůstatky vinic vídávala Jarmila s Richardem během svých procházek po okolí.<sup>257</sup> Vznikly tu viniční usedlosti, které jsou z velké části zachované dodnes, i když často přestavěné. V době, kdy zde Hašková s malým Říšou žila, probíhala v Dejvicích rozsáhlá výstavba podle projektu Antonína Engla. Vznikala vilová čtvrť na Hanspaulce, v horní Šárce a na Babě.<sup>258</sup>

### 4. 1. Život bez Jaroslava Haška

Aby byla Jarmila schopna uživit sebe a svého syna, našla si zaměstnání jako stenografka v Obchodní a živnostenské komoře v Praze, kam podala žádost o zaměstnání 17. července 1912. Vybrala si tak takovou pozici, kde mohla uplatnit své znalosti z obchodní školy ženského výrobního spolku. Do nového zaměstnání byla přijata a nastoupila 1. listopadu téhož roku

---

<sup>253</sup> Dle nového označení v roce 1916 v ulici Dejvická číslo popisné 11. (LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Ohlašovací lístek do podnájmu u J. Mayera, č. inv. 319, 1916.)

<sup>254</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 65.

<sup>255</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 110 – 111, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>256</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 115. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>257</sup> HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko: společnou prací učitelstva*. Smíchov, 1899, s. 211 – 216.

<sup>258</sup> BEDRNÍČEK, Pavel. *Obce vřkolní: před branami měst pražských*. Praha, 2006, s. 55 – 64. ISBN 80-7207-593-4.

s platem 80 K měsíčně.<sup>259</sup> Jarmila byla jistě vhodnou kandidátkou. Dokonale ovládala německý jazyk, k čemuž jí bezpochyby pomohl i pobyt v Žizníkově, o kterém jsem psala v druhé kapitole. Dále se Jarmila učila francouzsky, anglicky a maďarsky. Zabývala se latinou a s Haškem se učila rusky.

Pro výkon kancelářského povolání, do kterého nastoupila i Jarmila Hašková, bylo potřeba umět úhledně psát podle diktátu nebo konceptu, znát stenografii, umět psát dle stenografického konceptu a v neposlední řadě zručně psát na psacím stroji, což Jarmila uměla. Pozice stenografky nebo těsnopisky, jak se někdy této profese říká,<sup>260</sup> obnášelo schopnost co možno nejrychleji a nejpřesněji zapisovat mluvené slovo, aby bylo možné to, co bylo napsáno později přesně reprodukovat. To, že Jarmila těsnopis ovládala, je patrné i z jejího fondu, protože některé záznamy v něm obsažené jsou psány právě těsnopisem.

Obchodní a živnostenské komory (dále jen OKŽ) byly samosprávné korporace k hájení a pěstění zájmů obchodu a živností, k podávání znaleckých zpráv a návrhů veřejné správě v záležitostech obchodních a živnostenských.<sup>261</sup> Pražská OKŽ byla ustanovena roku 1850 a postupně se stala největší a nejvlivnější českou komorou.

Pražská OKŽ vydala k 75. výročí Komory dne 18. listopadu 1925 publikaci mapující její historii a činnost. Nalezneme zde i jméno Jarmily Haškové, která je uvedena ve výčtu úřednictva kategorie C.<sup>262</sup> Hašková v pražské OKŽ pracovala až do své smrti.

Po téměř třinácti měsících od svého nástupu jí byl plat od 1. ledna 1915 zvýšen na 90 K.<sup>263</sup> O rok později plat Jarmile opět zvýšili, tentokrát na 110 K měsíčně. 1. ledna roku 1917 byla povýšena a jmenována akcesistkou II. třídy<sup>264</sup> s platem 1320 K měsíčně. Zároveň dostávala každý měsíc tzv. příbytečné tvořící 30%, tedy 396 K. Celkem Jarmila začala vydělávat 1716 K měsíčně.<sup>265</sup> Ještě později byla opět povýšena a jmenována oficiálkou,<sup>266</sup> a dokonce

---

<sup>259</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Doklad o přijetí za stenografku v Obchodní a živnostenské komoře, č. inv. 318.

<sup>260</sup> KAFKA, Josef. *350 ženských povolání: příručka nezbytná pro rodiče, jejich zástupce, vychovatele, rádce mládeže dívčí, dívky i ženy všech tříd, jež připravují se k manželství a hledají povolání a výdělek*. Praha, 1916, s. 184 – 190.

<sup>261</sup> *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 14. díl, Kartel – Kraj. Praha, 1899, s. 645.

<sup>262</sup> *Obchodní a živnostenská komora v Praze: 1850-1900-1925: vydáno k 75. výročí Komory dne 18. listopadu 1925*. Praha, 1925, s. 5 – 10, 197, 209, 219.

<sup>263</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. dokumenty: Doklady o služném z let 1913 – 1917, č. inv. 5 – 8.

<sup>264</sup> Pozice akcesistky II. třídy byla jedna z nejnižších úřednických hodností, v podstatě čekatel na řádné úřednické místo. Nižší hodností byl už jen akcesista I. třídy a kancelista.

<sup>265</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. dokumenty: Jmenování akcesistkou obch. komory, č. inv. 9.

<sup>266</sup> Pozice oficiálky byla již vyšší úřednická hodnost než pozice akcesistky, již byla řádnou úřednicí, avšak stále šlo o nízkou úřednickou hodnost.

přednostkou.<sup>267</sup> V letech 1916 – 1917 pobírala Jarmila i tzv. drahotní příspěvek, který se vyplácel v „době drahoty“ státním zaměstnancům, aby byla zmírněna jejich chudoba. Z dochovaných pramenů se dozvídáme, že v roce 1916 dostala Jarmila drahotní příspěvek v září, kdy činil 180 K. V roce 1917 jí byl drahotní příspěvek vyplacen v květnu a činil 65 K. V dalším roce zažádala o vyplacení zálohy na mimořádný drahotní příspěvek ve výši 400 K. Její žádosti bylo vyhověno.<sup>268</sup> Výdaje se však stále zvyšovaly, především ty spojené s malým Ríšou. Z toho důvodu Jarmila začala po první světové válce opět veřejně publikovat své práce.

Od rozchodu s manželem začala Jarmila Hašková více scházet přítelkyní Vilmou Warausovou. Společně se svými syny podnikaly výlety do nedalekého údolí Divoké Šárky. Nejvíce času věnovala malému Ríšovi. Dalo by se říci, že se mu snažila vynahradit otce, a proto s ním podnikala i různé „klukovské“ činnosti, jako bylo rozdělování ohníčků, opékání vuřtů, koupání nebo rybaření. Často také jezdili na Schwarzenberský ostrov,<sup>269</sup> kde měli Jarmilini bratři jachtu. Jindy zase brávala Ríšu do baziliky sv. Jiří na Hradčanech.<sup>270</sup>

Někdy v první polovině roku 1914 se potkala V. Warausová náhodou s Jaroslavem Haškem v novém nočním podniku Montmartr v Řetězové ulici na Starém Městě. V. Warausová do Montmartru zamířila spolu manželem, aby se setkali s jeho bývalým spolužákem Václavem Mengrem. Jaroslav Hašek měl v té době tesknou náladu. Vilmy se nejdříve vyptával na svého syna Richarda. Následně se ale rozčílil a obviňoval Jarmiliny rodiče z jejich rozchodu. Stěžoval si, že ho Josef Mayer podvedl, jelikož mu slíbil finanční zajištění a pomoc v podnikání, které se mu podle Jaroslava nedostalo. Požádal Vilmu, aby přemluvila Jarmilu, aby se k němu vrátila.<sup>271</sup>

#### 4. 1. Období první světové války

28. července roku 1914 vyhlásilo Rakousko-Uhersko válku Srbsku, která přerostla ve válku světovou, někdy označovanou jako velká válka. Obyvatelé českých zemí ve válku příliš nevěřili a měli o ní jen mlhavé představy. Poslední válečný konflikt, který přímo zasáhl naše území, se odehrál v roce 1866. Navíc nikdo neočekával dlouhý konflikt. Vojáci se těšili, že budou doma nejpozději do Vánoc.<sup>272</sup> Začátek války znamenal změny, které se dotýkaly všech oblastí života.

---

<sup>267</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 32.

<sup>268</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. dokumenty: doklady o služném z let 1913 – 1917, č. inv. 5 – 8.

<sup>269</sup> Dnes Veslařský ostrov.

<sup>270</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 68 – 69.

<sup>271</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 121, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>272</sup> LENDEROVÁ, Milena – HALÍŘOVÁ, Martina – JIRÁNEK, Tomáš. *Vše pro dítě: válečné dětství 1914– 1918*. Praha, 2015, s. 18 – 19. ISBN 978-80-7432-499-4.

Hned od roku 1914 vzrostly ceny veškerého zboží. Jak válka postupovala, trápily obyvatelstvo existenční starosti, trpěli nedostatkem potravin, což postihovalo především obyvatelstvo ve městech. Nedostatek zboží zvyšoval i cenu černém trhu. Mužů vojenského věku se týkala mobilizace, která postupně zahrnovala stále více ročníků. Tyto starosti se nemalou měrou dotýkaly i rodiny Mayerových a samotné Jarmily Haškové.<sup>273</sup>

V lednu 1915 byl Jaroslav Hašek odveden k 91. pluku se sídlem v Českých Budějovicích, jelikož podle domovského listu příslušel po otci do obce Mydlovary. Byl přidělen k 1. náhradní rotě. Z důvodů silného krvácení z nosu byl ale hospitalizován ve Všeobecné nemocnici v Praze. Pobytem v nemocnici si nástup do armády oddálil a definitivně byl ke zmíněnému pluku odveden až 17. února. Později vedla Haškova cesta na východní frontu.<sup>274</sup>

Do války byl odveden i Jarmilin mladší bratr Jaroslav Mayer. Stalo se tak zřejmě někdy na podzim roku 1914, neboť 28. dubna 1916 napsal, že je pryč z domu již rok a půl.<sup>275</sup> Jaroslav byl jako kadet odvelen do jižní Itálie, přesně do města Muro Lucano, které se nachází v provincii Potenza. Pohledy a dopisy Jarmily určené bratrovi se bohužel nedochovaly. První pohlednice z fronty, které jsou v fondu Jarmily Haškové, se datují do února roku 1916. Úplně první dochovaný pohled napsal Jaroslav Mayer 5. února 1916. Jarmila byla v této době asi opět nemocná, protože jí bratr přeje Jarmile brzké uzdravení.<sup>276</sup> Čím déle válka trvala, tím více docházely peníze na gáži pro vojáky. I Jaroslav delší čas neobdržel služné, a byl tak odkázán na to, co mu poslala rodina.<sup>277</sup> Peníze nebyly zdaleka to jediné, co vojákům chybělo. V pohledu zaslaném 27. listopadu do Prahy Jarmile, mladý kadet prosil o zaslání sukna, roset na čepici, nové malé podušky, jelikož ta, co měl v Itálii, byla již slehlá, a o kousek žlutého hedvábí. Pohled dorazil skoro o měsíc později 25. prosince 1916.<sup>278</sup> I v dalších dopisech a pohledech prosil o pomoc, většinou žádal o zaslání různých oděvů nebo látek.

Jarmila Hašková snažila svému synovi i celé rodině co nejvíce zpříjemnit chvíle v těžkém válečném období. Během války se u Mayerů například hrálo loutkové divadlo, jehož iniciátorkou a účinkující zároveň byla právě Jarmila. Bratr Jaroslav si stýskal, že u premiéry hry „Čerti a Káča“ nemohl být, zároveň věřil, že u další hry už bude přítomen. Jako všichni

---

<sup>273</sup> LENDEROVÁ, Milena (ed.) et al. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Praha, 2009, s. 352 – 353. ISBN 978-80-7106-988-1.

<sup>274</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 125, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>275</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled z 28. dubna 1916, č. inv. 202 – 228.

<sup>276</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled ze 7. listopadu 1916, č. inv. 202 – 228.

<sup>277</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled z 27. listopadu 1916, č. inv. 202 – 228.

<sup>278</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled z 23. února 1916, č. inv. 202 – 228.

vojáci věřil i on v brzký konec války. V žertu doufal, že malý Ríša divadlo nezdemoluje, neboť byl očividně živé dítě.

Jaroslavu Mayerovi se po rodině a domově stýskalo. Těšil se z každého psaní, které mu od kohokoli přišlo. Skoro ve všech svých psaních se zajímal o svého malého synovce, jako například v dopisu z 28. listopadu 1916: „*Milá Jarmo! Srdeční dík za dopis. Připravilas mi ním velikou radost. Čtu jej již po několikáté a živě si představuji Tebe s Ríšou, jak různé nesmysle provádíte a lituji, že se nemohu připojit. Na Tvé výtvary fotografické se velmi těším, ač mohu říci, jsem stejného názoru s dědečkem a raději bych viděl kluka ostříhaného. Když se Ti to však líbí, nech ho vlasatého a braň se nepřátelům dlouhovlasatých „zuby nehty“. Tvoji výchovnou metodu obdivuji, je výborné zvykne-li si kluk hned z mládí chodit do různých galerií a podobně. Hlavní věc však, aby též nějaký sport pěstoval. To však as již Vlád'a obstará ne? "*

Díky zprávám Jaroslava Mayera můžeme poznat také způsob odívání tehdejších obyvatel Mura Lucana. Místní ženy chodily většinou bosy a nenosily klobouky, protože mnoho věcí nosily právě na hlavách. Jaroslav občas vídal i lidi tzv. po evropsku oblečené, ti však byli oděni v předválečné módě.<sup>279</sup>

Rodina Mayerova byla samozřejmě zvědavá, jak vypadala místnost, kterou jejich syn obýval v Muro Lucanu. Odpovědi se hned nedočkali, podle mladého kadeta to nešlo řádně vypsát. Svou rodinu ujistil, že až se vrátí domů, vše řádně popíše.<sup>280</sup> Jaroslavovy pohledy a dopisy do Prahy docházely dobře, avšak psaní z Prahy chodila s velkým zpožděním nebo vůbec. On domů posílal i fotografie, ty se bohužel ve fondu Jarmily Haškové nedochovaly.<sup>281</sup>

Během první světové války se Jarmiliným velkým koníčkem stalo fotografování. Jejím hlavním modelem se nemohl stát nikdo jiný než malý Ríša. Několik fotografií rodiny, a především malého Ríši, Jarmila také poslala svému bratrovi do Mura Lucana. Na jedné byl vyfocen malý Ríša s kachničkami. Na další byl opět Ríša tentokrát s babičkou a dědečkem (Josefou a Josefem Mayerovými). Podle Jaroslava Mayera je na ní Ríša moc roztomilý.<sup>282</sup> Z fotografií je zřejmé, že i během války navštěvovala Jarmila Hašková se synem a rodiči venkov. Postavy zachycené na fotografiích působí šťastně. Pobyt na venkově všem očividně svědčil.

Korespondence mezi Prahou a Murem Lucanem hojně probíhala i v dalším roce. Jarmila stále posílala fotografie Ríši. Jaroslav si stýskal po zimě v doma. Stěžoval si na fádni italské počasí.

---

<sup>279</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – dopis z 28. listopadu 1916, č. inv. 202 – 228.

<sup>280</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled ze 7. prosince 1916, č. inv. 202 – 228.

<sup>281</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled z 27. července 1916, č. inv. 202 – 228.

<sup>282</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled z 19. prosince 1916, č. inv. 202 – 228.

Podle něj se jednalo o období všeobecné rýmy.<sup>283</sup> Z posledního dochovaného dopisu Jaroslavova Mayera z Itálie ze 17. března 1917 je zřejmé, že malý Ríša stonal, protože mu přeje brzké uzdravení.<sup>284</sup> Jaroslav se šťastně po válce vrátil domů. Takové štěstí bohužel neměl manžel sestry Mileny Janišové, zemřel na tyfus.<sup>285</sup>

Na východní frontě pobýval Jaroslav Hašek v Kyjevě. Tam ho navštívil Jarmilin starší bratr Josef. Ten byl v té době zaměstnancem belgické firmy a působil v Rusku. S Jaroslavem se setkal někdy mezi únorem a březnem roku 1917. I přes to, že Jarmila s Jaroslavem Haškem již nežila, zajímala se o to, jak se mu daří. Bratr předal Jaroslavovi dopisy od Jarmily a fotografii syna. Co Jarmila svému muži psala, se zřejmě nikdy nedozvíme, neboť dopisy se bohužel opět nedochovaly.

Před setkáním se švagrem měl Hašek vážný incident v kyjevské kavárně na Podvalské třídě. Neznámý ruský praporčík údajně žádal, aby se Hašek při vstupu jako vojín „zhlásil“ a požádal o dovolení usednout. Ten se ale cítil jako dobrovolník a revolucionář a tudíž nepovažoval za nutné se „zhlásit“. Došlo tak ke konfliktu mezi ním a praporčíkem, který později přivolal vojenskou hlídku. Hašek byl následně zadržen. Propuštěn byl až po zákroku předsedy Svazu českých spolků na Rusi dr. Vondráka. Domácímu vězení v Borispolu<sup>286</sup> se však nevyhnul.

O konfliktu se dozvěděl i Josef a napsal dopis předsedovi Svazu český spolků dr. Vondrákovi, ve kterém se přimlouval za propuštění Jaroslava Haška. Dr. Vondrák byl již o incidentu Haška informován. Odpověděl Josefu Mayerovi, že jim Hašek chybí nejvíce, protože udržoval dobrou náladu. Podle jeho slov byl v domácím vězení především kvůli těžké urážce ruské armády. Během domácího vězení psal Hašek svého Švejka.<sup>287</sup>

Nejen Jarmila na svého muže vzpomínala. O Vánocích roku 1917 byl prý Jaroslav Hašek nezvykle sentimentální a ukazoval svému společníkovi fotografii ženy Jarmily a syna Ríši, kterou mu Josef Mayer z Čech přivezl. Stěžoval si, že Ríša je již velký a vlastně ho neviděl vyrůstat. Připouštěl, že Jarmilu někdy zbytečně trápil a choval se, dle jeho vlastních slov, jako prase. Medailon s fotografií malého Ríši nosil na řetízku stále u sebe.<sup>288</sup> Dodnes je ve vlastnictví rodiny Haškovy.

---

<sup>283</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled ze 7. ledna 1917, č. inv. 202 – 228.

<sup>284</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Jaroslav – pohled ze 17. března 1917, č. inv. 202 – 228.

<sup>285</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 84.

<sup>286</sup> Boryspil, jak zní oficiální název, je město ležící jihovýchodně od Kyjeva (cca 36 km) na Ukrajině.

<sup>287</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 146, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>288</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 150, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

Jarmila nemohla na svého muže ani po rozchodu zapomenout. Stále se zajímala o to, jak se mu daří. Od druhé poloviny roku 1917 o něm nic nevěděla. Podle posledních zprávy byl nezvěstný, vědělo se jen, že byl v Rusku. Celkem třikrát proběhly jeho nekrology tiskem.<sup>289</sup> První zpráva informovala o tom, že byl popraven rakouskou armádou pro velezradu, podle druhé byl zabit opilými námořníky na Volze a v poslední se také psalo o jeho smrti.<sup>290</sup>

V roce 1920 Jarmila napsala své přítelkyni V. Warausové dopis, ve kterém píše, že ji kvůli své špatné náladě nenavštíví, byla by špatnou společnicí. Trápily ji právě vzpomínky na manžela, kterého měla stále ve svém srdci. Při pohledu na Haškovu fotografii se jí vybavovaly krásné chvíle, které spolu prožili. O Jaroslavu Haškovi se jí také několikrát zdálo. Jarmila přiznávala, že byla stále zamilovaná, ale do minulosti, do toho mladého Haška. Přítelkyni Vilmu ujišťovala, že pokud by se Hašek vrátil, byl by jistě již plešatý, tlustý a ona by se k němu chovala chladně. Pozdější realita byla však jiná. Jarmila také napsala: „*Mrtví se nevracejí a Míťa je mrtev. To, co se vrátí, nebude můj Miťuška, bude to jenom pán, po kterém mám jméno.*“ O tom, že Jaroslava Haška měla stále ráda, svědčí i podpis na konci dopisu, kde se podepsala jako „zamilovaná“ Jarma.<sup>291</sup>

Ve stejném dopisu Jarmila žádala Vilmu, aby poprosila svého manžela, aby se po Haškovi poptal. Chtěla o něm získat alespoň nějaké informace. Nebyla jediná, která o něho zajímala. Informace sháněl i její otec Josef Mayer. Z jistého zdroje se dozvěděl, že pokud se chtěl o Haškovi něco dozvědět, měl se obrátit a spisovatele Matěje Kuděje, ten mu toho mohl sdělit více.<sup>292</sup>

I po rozchodu udržovala Jarmila kontakt s jeho příbuznými, respektive s jeho bratrem Bohuslavem. Na jaké úrovni tento kontakt probíhal, není již bohužel možné zjistit. Z korespondence je jasné, že Jarmila zapůjčila Bohuslavovi 100 K. 19. července roku 1918 dostala od něho dopis, ve kterém se omlouvá, že není momentálně schopen dlužnou částku splatit a nabízí výhodnější řešení. Jako pracovník vzájemně pojišťovací banky Slavie v Praze by mohl s Jarmilou uzavřít životní pojištění ve prospěch malého Ríši. Kapitál by činil 5000 K splatných po dovršení jeho osmnáctého roku nebo v případě dřívějšího úmrtí Jarmily by byla pojistka vyplacena okamžitě. Bohuslavem nabízené životní pojištění by ročně činilo

---

<sup>289</sup> O Haškově smrti psal například Venkov, což byly listy agrární strany nebo Národní listy, ty později ale psaly, že nezemřel. – PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 180, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>290</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 70.

<sup>291</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence odeslaná: dopis Warausové Vilmě z 2. července 1920, č. inv. 459.

<sup>292</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Josef – dopisnice z 11. prosince 1920, č. inv. 495.



244 K a 50 H. Dlužných 100 K by Bohuslav vzal na svůj provisní účet u banky, takže by Jarmila na pololetní pojistné doplácela přibližně 50 K i s poplatky.<sup>293</sup>

Jarmila odpověděla Bohuslavovi o tři dny později. Jeho návrh odmítla se slovy, že dlužnou část nemůže déle postrádat, a že jí její nesplacení již uvedlo do nemilé situace. Navíc se nechala pojistit okamžitě, co nastoupila do práce, tedy před šesti lety. Navrhla Bohuslavovi, ať radši promluví se svým bratrem Jaroslavem a pojistí jeho, neboť ten zatím na malého Ríšu nevyňaložil ani haléř. Jarmila určila nový termín splátky, a to nejpozději na 1. srpna, kdy musí platit činži a jiné poplatky. Žádala také, aby zmíněný obnos zaslal Bohuslav na jméno Jarmila Hašková, ne Mayerová jako ten předešlý, na adresu Obchodní a živnostenské komory, protože Mayerovi o půjčení peněz nic nevěděli a mohl tak vzejít problém.<sup>294</sup>

#### 4. 2. Život Jarmily Haškové po první světové válce a návrat Jaroslava Haška z Ruska

Hned po válce roku 1918 Jarmila přešla z Obchodní a živnostenské komory do Československé vývozní a dovozní komise, kde pracovala jako odpovědná přednostka. Později byla převzata Úřadem pro zahraniční obchod a obsadila pozici oficiálky. Roku 1921 byla opět povolána zpět do Obchodní a živnostenské komory, kde jí zařadili do Obchodního ústavu. Zde pracovala až do své smrti.<sup>295</sup>

Letní dovolenou roku 1920 strávila Jarmila s malým Ríšou, přítelkyní Vilmou a jejím synem Iljou v malé vesnici nad Davlí (přesnou lokalitu se mi nepodařilo zjistit). Letní byt zajistila V. Warausová, za což jí byla Jarmila vděčná a na oplátku Vilmě slíbila, že jí vyrobí klobouk. Všichni se na venkov velmi těšili. Jarmila se průběžně na dovolenou chystala, nakoupila sádlo, cukr a mouku, zabalila nádobí a plavky pro případ teplého počasí. Před odjezdem jí však čekalo ještě hodně šití, které musela dělat po večerech, protože do práce chodila i odpoledne. Zda si šitím přivydělávala nebo se jednalo o běžné šití pro domácnost, nevím.<sup>296</sup> Na dovolené podnikaly přítelkyně s dětmi různé výlety, například do přírody a k Vltavě do Davle.<sup>297</sup>

Manželé Mayerovi si brávali vnuka Ríšu pravidelně na prázdniny. To dokládá několik chlapcových pohledů i dopisy z roku 1921, které Jarmila posílala své matce. Během synovy nepřítomnosti trávila Jarmila čas na parcele, která se nacházela na Braníku. Zde jí navštěvovali

---

<sup>293</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Hašek Bohuslav – dopis z 19. července roku 1918, č. inv. 384.

<sup>294</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: dopis z 22. července 1918 Bohuslavu Haškovi, č. inv. 436.

<sup>295</sup> Tamtéž, os. doklady: Běh života, č. inv. 1047, nedatováno.

<sup>296</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: dopis Warausové Vilmě z 2. července 1920, č. inv. 459.

<sup>297</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 70.

různí přátelé i sourozenci, především bratři Josef a Vladimír i sestra Milena.<sup>298</sup> Tuto parcelu zakoupila na začátku roku 1921 od manželů Nelzových za částku 4. 498 Kč.<sup>299</sup> Dlouhou dobu byla parcela zdrojem inspirace pro Jarmiliny povídky, které vydávala každou neděli. Podle Vilmy Warausové zmíněnou parcelu zakoupila právě z financí ušetřených z honorářů za vydávané povídky.<sup>300</sup>

16. prosince 1920 se po šestiletém pobytu vrátil Jaroslav Hašek z Ruska zpátky domů do Prahy.<sup>301</sup> Avšak nevrátil se sám, s sebou si přivezl i novou ženu Alexandru Lvovou. Hašek se ale s Jarmilou nikdy nerozvedl. Z toho důvodu, jak bude popsáno dále, byl v následujícím roce obviněn z bigamie. Jaroslav v Praze Alexandru představoval v žertu jako kněžnu Lvovou, kterou zachránil před bolševiky. Pravým jménem se Alexandra jmenovala Vasiljevna Malojaroslavceva a ve skutečnosti pocházela z rodiny nemajetného ševce z vesnice Petjakovo v sibiřském okrese. Do města Ufa, kde se s Haškem seznámila, se dostala Alexandra jako tříletá se státním úředníkem Lvovem, který ve zmíněné oblasti prováděl soupis obyvatelstva a vzal si ji k sobě na výchovu. Se Šurou, jak se Alexandře Lvové říkalo, se Jaroslav seznámil v lednu roku 1919 v tiskárně, kde pracovala jako dělnice. Jejich svatba se konala 16. května 1918 ve městě Ufa.<sup>302</sup> Jiří Hájek zastává názor, že Hašek původně s návratem do Čech nepočítal, a proto si Alexandru vzal.<sup>303</sup>

Kdy přesně se Jarmila dozvěděla o tom, že si Hašek přivezl Šuru, a jak na tuto skutečnost reagovala, se dnes již nedozvíme. Jistě jí však musela být tato situace velice nepříjemná. Podle vzpomínek Vilmy Warausové si Jarmila myslela již na podzim 1920, že se Hašek vrátil do Čech. Svou domněnku založila pouze na jakémsi pískajícím muži, kterého náhodou zaslechla, a který pískal tak falešně, že to takto dokázal jen Hašek. Jarmila se obávala, že ji manžel bude nutit, aby se k němu vrátila, a bude chtít malého Říšu. Z tohoto důvodu přemýšlela nad přeložením do Bratislavy. Nakonec zůstalo pouze u úvah.<sup>304</sup> Poplach byl zbytečný. Jak je výše zmíněno, Jaroslav Hašek se vrátil až v zimě roku 1920.

Chování Jarmily se změnilo. Nejdříve nějaký čas čekala, co Hašek udělá. Brzy se mezi nimi rozvinula čilá korespondence, z níž se bohužel zachovaly pouze zlomky. Kdy přesně se Jarmila

---

<sup>298</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence odeslaná: dopis Mayerové Josefě z 12. června 1921, č. inv. 453 – 454.

<sup>299</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: dopisy Důrase Václava, č. inv. 441 – 447, 1925 – 1927.

<sup>300</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 74.

<sup>301</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 193, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>302</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 183, 197, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>303</sup> HÁJEK, Jiří. *Jaroslav Hašek: [studie s ukázkami z díla]*. Praha, 1983, s. 84 – 85.

<sup>304</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 71 – 73.

manželé setkali, není možné určit, ani to, kdo první tomu druhému napsal. Zdá se však, že to byla Jarmila. Právě od ní se dochoval první dopis. I podle přítelkyně Vilmy se Jaroslav Hašek zprvu nijak nepokoušel o sblížení.<sup>305</sup>

Ke zmíněnému dopisu z 12. ledna 1921 byla přiložena fotografie Ríši a list z jeho loňského slohového sešitu, kde krom jiného bylo napsáno: „*Mám rád všechny lidi, Náš domovník je krejčí. Můj tatínek je spisovatel a je v Rusku legionářem. Snad zemřel.*“<sup>306</sup> Jarmila zároveň žádá o navrácení fotografie Ríši, kterou nosil Jaroslav na řetízku. Chtěla ji schovat Ríšovi na důkaz toho, že ho jeho otec přeci jen neignoroval. Hašek ve svém psaní zaslání fotografie přislíbil. Jarmila si nepřála, aby prozradil Ríšovi, že je jeho otcem.

Právě syn Ríša byl nejčastějším tématem dopisů. Jarmila si přála, aby se Ríša stal lékařem nebo právníkem. I přes jeho lásku k umění ho v té zálibě nechtěla podporovat. Jaký názor měl Hašek, není známo. Setkání Haška s Ríšou se Jarmila nebránila. Sama nabídla manželovi, že pokud se s ním bude chtít setkat, vše potřebné zařídí. Stále však trvala na tom, že nechce, aby Ríšovi řekl, že je jeho otcem.<sup>307</sup>

Hašek na její dopis z 12. ledna 1921 neodpovídal. Jarmila nechápala jeho váhání, a proto žádala osobní schůzku 19. ledna u pomníku Karla IV. u Karlova mostu v 5 hodin odpoledne. Vzkaz napsala na lístek s obrázkem Mostecké věže.<sup>308</sup> Osobně ho poté chtěla donést do hotelu Central, kde obvykle vystupovala Červená sedma,<sup>309</sup> ve které Jaroslav Hašek působil. Avšak hostel Central byl v té době v opravě a vystoupení Červené sedmy bylo přeloženo do sklepního sálu Obecního domu. Jaroslav tak dostal vzkaz o pár dní později a na schůzku tudíž nedorazil.<sup>310</sup> Odpověď napsal až 3. února, neboť Jarmilin dopis údajně dorazil právě až tentýž den a začal opět, jako před osmy lety, slibovat: „... *slibuji Ti, že budu pořádným člověkem. Bude to první slib, který splním, a prosím Tě, pomoz mně, máš-li tolik vlivu, abych dostal někde sebenepatrnější místo. Pítí úplně zanechám, což jde velice dobře, poněvadž na Rusi jsem po celá tři léta, kdy jsem byl ve službách u bolševiků, ničeho nepil. Nemysli si,*

<sup>305</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 75.

<sup>306</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 205.

<sup>307</sup> LA PNP, Hašek Jaroslav, korespondence přijatá: Hašková (Mayerová) Jarmila Haškovi Jaroslavu, dopis z 19. ledna 1921, č. inv. 88–103.

<sup>308</sup> Tamtéž, Hašková (Mayerová) Jarmila Haškovi Jaroslavu, vzkaz z 12. ledna 1921, č. inv. 88–103.

<sup>309</sup> Slavný kabaret Červená sedma byl založen Jiřím Červeným v prosinci roku 1909. Největší slávu Červená sedma zaznamenala v období kolem první světové války. Kolem roku 1916 kabaret sídlil v divadle Rokoko a právě od roku 1918 v hotelu Central v Hybernské ulici. V říjnu roku 1921 se kabaret opět mění své působiště a stěhuje se do vinárny Obecního domu. Již o rok později diváci o Červenou sedmu ztratili zájem a 19. března 1922 bylo odehráno poslední představení. Kabaretem prošla řada známých českých umělců, mimo Jaroslava Haška, např. i Eduard Bass, Vlasta Burian, Karel Hašler, sestry Allanovy, atd. – ČERVENÝ, Jiří. *Červená sedma*. Praha, 1959, s. 17 – 20, 97 – 101, 272.

<sup>310</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 197, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

že jsem Tě, Jarmilko, neměl rád. Miluji Tě stále.“ Také projevil zájem o schůzku s Jarmilou. Na konci dopisu zmiňuje Šuru, kdy podle něj došlo k nedorozumění a žádá Jarmilu o pomoc v této záležitosti.<sup>311</sup>

Zájem o setkání s Jarmilou myslel Jaroslav opravdu vážně, jelikož již 9. února jí zanechal vzkaz, kde napsal, že tentýž den v šest hodin bude stát u pomníku Karla IV. Nic více nenapsal, protože vše chtěl Jarmile říci přímo. Zřejmě se bál, aby ho poznala, přeci jen se neviděli devět let, tak ještě dodal, že byl ostríhán a nosí klobouk.<sup>312</sup> Schůzka proběhla a Haškovi se poté sešli ještě mnohokrát, vždy však tajně, aby se o tom Mayerovi nedozvěděli. Šura údajně o jejich schůzkách věděla, Hašek k ní chtěl být upřímný. Mezi sebou o Jarmile mluvili jako o „tetičce“. Alexandře jistě nebylo příjemné, že se její muž schází s jinou ženou, i přesto, že Jarmila byla stále jeho zákonnou manželkou. Obě ženy se nikdy nesetkaly. Podle Vilmy Warausové se Jarmila spokojila s úlohou druhé ženy, protože věděla, že u Haška je přece jen ona první.<sup>313</sup> Této tezi lze, dle mého názoru, jen těžko věřit.

Vztah manželů se po Haškově návratu z Ruska utužil ještě více, než tomu bylo před devíti lety. To dokládají i Jaroslavova vlastní slova: „*Těším se velice na shledání ve středu v 6 hod. v Ungeltě. Jestli si něco vymyslíš, kde bychom se mohli setkat dřív, napiš mně do Českého slova.*“<sup>314</sup> *Já jsem tam ráno v pondělí. Vzpomínám tolik mnoho na Tebe a věř mně, že Tě miluji víc než před naší svatbou. Je to taková krásná pohádka srdce, máj na stará kolena. A přitom je to tak strašná tragédie. Posledně jsem od Tebe přijel domů v 9 hod. Restauratér mně naštěstí schoval i oběd.*“<sup>315</sup> Zmíněné setkání v Ungeltu, které mělo proběhnout 23. února, se neuskutečnilo kvůli velké vytíženosti Jaroslava Haška.<sup>316</sup>

Dopis Jaroslava z 14. března 1921 je velmi zvláštní. S určitostí je určen Jarmile, avšak ta je zde oslovena v mužském rodě „*Milý příteli!*“ a Jaroslav sám o sobě píše v rodě ženském. Dopis je navíc podepsán za pomoci kryptogramu Valsoraj Kešah. Hašek takto jednal zřejmě z důvodu

---

<sup>311</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 206. Dopis Jaroslava Haška z 3. února 1921.

<sup>312</sup> Tamtéž, s. 207.

<sup>313</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 75 – 76.

<sup>314</sup> List České slovo, založený roku 1907, byl ústředním tiskovým orgánem Československé strany národně socialistické. Vycházel pod tiskovým koncernem Melantrich. Měl relativně nízký náklad. Pro tento list byla typická mnohostrannost rubrik. Mezi novináře, kteří sem přispívali, patřili např. Jiří Pichl, Otakar Skýpala, Ivan Herben nebo Rudolf Kepka. Samozřejmě nesmíme zapomenout na Jaroslava a Jarmilu Haškovy, kteří sem oba také přispívali. Jarmila pro tento list psala již za první světové války. Výtvarnou stránku listu zajišťoval Josef Lada nebo karikaturista František Bidlo. Od roku 1923 vycházelo také Večerní České slovo. – KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010, s. 47 – 48. ISBN 978-80-7367-698-8.

<sup>315</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 208. Dopis Jaroslava Haška z 19. února 1921.

<sup>316</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 199, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

utajení. Před kým měl ale být dopis utajen, jestli před Mayerovými, Šurou nebo zda šlo o pouhý žert, se nedá potvrdit. Z dopisu je zřejmé, že Jaroslav měl s Jarmilou smluvenou schůzku u pomníku Palackého, kam ona nedorazila. Jaroslav v té době trpěl zápallem plic. I přesto na ni čekal celou hodinu. Jarmila nepřišla ani na další schůzku do Ungeltu, na kterou se Hašek vydal i přes vysokou horečku. Zároveň s dopisem poslal obálku prvního sešitu *Osudů dobrého vojáka Švejka*. Žádal také, aby další psaní posílala na novou adresu k panu Františku Sauerovi<sup>317</sup> na Žižkov, ke kterému se přestěhoval. Zmiňuje se také o Šuře, o které zde píše jako o „pánu s Ruska“. Jejich vztah zřejmě procházel krizí. Jaroslav k ní byl velmi chladný a Šura uvažovala nad odjezdem zpátky do Ruska.<sup>318</sup>

Jaroslav Hašek se zřejmě chtěl vrátit k Jarmile a Šury se vzdát. Se svými problémy se na začátku dubna 1921 svěřil příteli Matěji Kudějovi. Ten se bez vědomí Haška ujal role zachránce a zprostředkovatele. Požádal Františka Sauera, u kterého Hašek s Šurou bydleli, aby Šuře domluvil, zda není ochotna se Haška vzdát. Matěj Kuděj také oslovil staršího bratra Jarmily Josefa, aby se pokusil vyjednat, zda a za jakých podmínek by byli Mayerovi ochotni vzít Jaroslava znovu na milost. Ten o těchto krocích neměl tušení. Poté, co se o všem dozvěděl, se mu přítelův zásah do soukromí vůbec nelíbil. O Kudějových aktivitách se dozvěděla i Šura, které až nyní došlo, jak vážná je situace. I když už dříve věděla, že si vzala ženatého muže, který má syna.<sup>319</sup>

Na začátku dubna 1921 se Hašek měl zřejmě poprvé setkat s malým Richardem.

10. dubna se Haškovi společně se synem vydali na jarní výlet do Chuchle. Jarmila s sebou vzala fotoaparát a pořídila několik fotografií. Jak již bylo napsáno, Jaroslav nesměl Ríšovi říci, že je jeho otcem, maminka mu ho představila jako svého známého redaktora z Tribuny.<sup>320</sup> Podle Richarda Haška st., Jaroslav svému synovi vykládal „*různé ptákoviny*“, protože chtěl být zajímavý jako „pan redaktor“ a Ríša mu na to údajně řekl: „*Pane redaktore, vy jste ale pitomec.*“ Takovýchto schůzek proběhlo několik. Podle vzpomínek Mileny Janišové se Ríša

---

<sup>317</sup> František Sauer byl známý žižkovský anarchista, herec a spisovatel. Po válce si na Žižkově zařídil obchod s textilem. Byl jedním z těch, kteří po válce strhli mariánský sloup na Staroměstském náměstí. Sepsal řadu vzpomínkových knih např. *Franta Habán ze Žižkova*, *Pašeráci*, atd. Společně s Ivanem Sukem vydal knihu *In memoriam Jaroslava Haška*. – PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 222, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>318</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 208 – 209.

<sup>319</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 201, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>320</sup> Tamtéž, s. 201.

se po těchto schůzkách vždy tvářil velmi tajuplně a říkal, že mají s maminkou veliké tajemství, ale že jej nikomu neřekne. Mayerovi nikdy nemluvili o Haškovi před Ríšou špatně.<sup>321</sup>

Po návratu do Čech byl Jaroslav sledován a vyšetřován pro přestupek falešného hlášení. Z 21. března 1921 pochází zpráva z intervence u Zemské správy politické, která Jaroslava Haška vyšetřovala. Ta přináší několik zajímavých informací: „*HAŠEK [!]*<sup>322</sup> *je hlášen co ženatý, za manželku vydává Alexandru roz. LVOVOU [!], 10./III. 1898 v Rusku roz., se kterou dle jejího udání uzavřel sňatek před 3 lety v Krasnojarsku, avšak dokumenty se nemohla vykázati odvolává se, že má vše HAŠEK [!], u sebe v kapse, který tou dobou nebyl přítomen, a má se za to, že to byla pouze výmluva. V předešlém bydlišti udal HAŠEK [!], že všechny dokumenty jsou ztraceny. Jak bylo podepsaným zjištěno, vstoupil v roce 1916 HAŠEK [!] v Rusku do legie, bojů se však nezúčastnil, pouze byl politicky činný v časopisech. Jelikož nechtěli mu přiznati hodnost důstojnickou, zběhl v březnu 1918 k bolševikům, kde později ve všech časopisech jak ruských, tak českých psal proti československému vojsku i samotnému prezidentu Masarykovi... Jak jmenovaný sdělila (Jarmila), nikdy k rozvodu nepřistoupí, poněvadž HAŠEK [!] nemá k tomuto důvodu. Dále sdělila, že on je člověk slabomyslný, který nemůže za své činy zodpovídat, politického života se nezúčastňuje a píše články do všech časopisů. Taktéž prohlásila, že s jejím mužem po příjezdu do vlasti mluvila, který jí sdělil, že si přivezl s sebou ženu, s kterou však prý oddán není. Syn Richard nalézá se u matky v Dejvicích, kterého má také HAŠEK [!] policejně hlášeného asi z toho důvodu, aby naň dostával aprovizační přídělky. Ačkoliv žena, která s HAŠKEM [!] přijela, byla upozorněna, že HAŠEK [!] je ženat, prohlásila, že ona s ním také sňatek uzavřela.“ Ve zmíněné zprávě je také uvedeno, že byl Jaroslav často opilý. Svůj slib, který dal Jarmile po svém návratu z Ruska, opět neplnil.<sup>323</sup>*

„*Dědeček byl bigamista.*“ řekl Richard Hašek st., vnuk Jaroslava Haška. Jak již bylo výše napsáno, Jaroslav se z Ruska vrátil s novou ženou Alexandrou Lvovou. Podruhé se oženil v Rusku, ale s Jarmilou se nikdy nerozvedl. Opravdu se dopustil bigamie a byl kvůli porušení § 206 trestního zákona 28. dubna 1921 předvolán k soudu. Obával se, že udání pochází od samotné Jarmily nebo její rodiny, později zjistil, že se mýlil.<sup>324</sup> Jarmile napsal dopis, ve kterém jí kvůli utajení oslovuje v mužském rodě. Zde se jí svěřil s obviněním z dvojženství

---

<sup>321</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 3 – 5, duben, 2019.

<sup>322</sup> U slov, které byly ponechány v původním tvaru, byla použita tato značka [!].

<sup>323</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 213 – 214. Zpráva z intervence u Zemské správy politické z 21. března 1921.

<sup>324</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 201, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

neboli bigamie. Nejnižší test, který za tento trestný čin mohl Jaroslav dostat, bylo šest měsíců odnětí svobody. Při případném soudním řízení by Haška zastupoval již zmiňovaný František Papoušek. Samotný Hašek si samozřejmě přál, aby nedošlo k soudnímu líčení. Nestál o veřejný skandál. K tomuto dopisu přiložil druhý sešit *Osudů dobrého vojáka Švejka*.<sup>325</sup> K soudnímu řízení nakonec nedošlo, jelikož Jaroslav i Šura shodně prohlásili, že ona mu pouze vede domácnost. Navíc Československá republika neuznávala sovětské zákony, tudíž jejich sňatek nebyl v Čechách platný.<sup>326</sup>

Jarmila se domnívala, že může vztah s manželem obnovit. Což by jí těšilo hlavně kvůli synovi. K této domněnce jí přivedlo několik schůzek a dopisy, které si postupně posílali. Bohužel mnoho dopisů z Jarmiliny strany se opět nedochovalo. Důkazem toho, že chtěla vztah s Haškem obnovit, je fejeton s názvem *Dušička Jaroslava Haška vypravuje*, který otiskla Tribuna 6. a 7. května 1921. Zde naznačuje, že by byla ochotná zapomenout na trápení, které jí Jaroslav způsobil.<sup>327</sup>

Jarmila Hašková začala více tvořit vlastní povídky již počátkem dvacátých let 20. století. Jak Ríša rostl, zvyšovaly se i finanční náklady a plat z Obchodní a živnostenské komory nestačil pokrývat všechny výdaje. Právě z tohoto důvodu začala psát, zprvu šlo především o příhody malého Ríši, který byl pro Jarmilu velkou inspirací. Svě první práce uveřejňovala v listech *Právo lidu*<sup>328</sup> a *České slovo*. Její tvorba se Jaroslavovi vždy líbila. Velmi ji oceňoval především po návratu z Ruska a povzbuzoval k usilovnější literární práci. Svoji ženu představil několika redaktorům, jako například Josefu Kodíčkovi, Karlu Novému nebo Karlu Krejčímu. Díky nim začala psát do *Tribuny*, *Lidových novin* a *Času*. Jednalo se především o fejetony.<sup>329</sup> Podle Jaroslava i Josefa Kodíčka byla Jarmilina próza velice dobrá, ale poezie pokulhávala. Jarmila se tedy měla orientovat spíše na prózu.

13. června 1921 mělo proběhnout další setkání. Jaroslav však nepřišel, jelikož onemocněl. Zdůrazňuje, že by se měl začít otužovat, protože je často nemocný. Prosí také Jarmilu,

---

<sup>325</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 213 – 214. Dopis Jaroslava Haška, nedatovaný, napsaný před 28. dubnem 1921.

<sup>326</sup> Tamtéž, s. 214.

<sup>327</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 202 – 203, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>328</sup> List *Právo lidu* byl založen roku 1897 a vydávala ho Československá sociálně demokratická strana dělnická. Jednalo se o seriózní list. Byl oblíben především v politicky angažovaných kruzích. Po celou první republiku jej řídil významný politik sociální demokracie Josef Stivín. – KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010, s. 49. ISBN 978-80-7367-698-8.

<sup>329</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 3 – 4, duben, 2019.

ať mu co nejrychleji napíše alespoň pár řádků, když už se nemohou vidět.<sup>330</sup> Stejná situace se opakovala přibližně o týden později, kdy Hašek trpěl zimnicí. V dopise se svěřuje, že se mu o Jarmile zdálo a velice mu chybí.<sup>331</sup>

V létě odjela opět V. Warousová s dětmi na prázdniny do vesnice nad Davlí. Jarmila ji na dovolené navštívila, ale ne sama, přijela společně s Haškem. Návštěva byla naplánována na 26. června. Toto období roku 1921 bylo ale chladné a Jaroslavovo zdraví se opět zhoršilo, dostal chřipku, k té se přidružil i zápal plic a revmatismus. Výlet byl proto odložen na další neděli, na 3. července.<sup>332</sup> Podle Vilmy nevypadal Hašek dobře, byl bledý a oblek na něm visel. Zato Jarmile to slušelo, oblékla si letní šaty se svetříkem.

Hašek na ženu opakovaně naléhal, aby se k němu vrátila. Ona to sice zvažovala, avšak stále tu byla Šura, která o stále častěji nemocného Jaroslava starostlivě pečovala, což si uvědomovala i Jarmila. Z těchto důvodů vztah s Haškem neobnovila.<sup>333</sup> Na další setkání plánované na 4. července nepřišla Jarmila. Jaroslav kvůli tomu opět onemocněl, jelikož byl během čekání vystaven silnému dešti.<sup>334</sup>

Na začátku srpna 1921 odjela Jarmila s Ríšou na dovolenou do Falknova u Nového Boru (severní Čechy). Tady se plně věnovala fotografování. Na tři dny je sem přijel navštívit i Jaroslav Hašek. Později napsala o tomto pobytu hořce humornou povídku *Můj přítel Oblomov*, ve které kritizuje Šuru za to, že z jejího přítele udělala zchoulostivělého člověka, který se bojí průvanu, zadýchává se při cestě do nevelkého kopce a spí v létě pod těžkou duchnou. V této době bylo Jaroslavovo zdraví již značně podlomeno.<sup>335</sup>

Ríša si „maminky známého redaktora z Tribuny“ brzy oblíbil a rád s ním trávil volné chvíle.<sup>336</sup> Jaroslav Hašek před synem nedokázal udržet tajemství a právě na této dovolené poprvé prozradil Ríšovi, že je jeho otcem. Do knihy *Tři muži se žralokem*, kterou mu přivezl Jaroslav jako dárek, napsal věnování: „*Drahému synovi. Na památku shledání s Ríšou, synem – Jaroslav Hašek.*“ Domluvili se spolu, že to Ríša nepoví Mayerovým. Ten byl pyšný, že má tatínka spisovatele a později, když se Jaroslav odstěhoval do Lipnice, se mu po něm velmi stýskalo.

---

<sup>330</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 222. Dopis Jaroslava Haška z 31. května 1921.

<sup>331</sup> Tamtéž, s. 223. Dopis Jaroslava Haška z 23. června 1921.

<sup>332</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 203, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>333</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 78 – 81.

<sup>334</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 224. Dopis Jaroslava Haška z 5. července 1921.

<sup>335</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 33.

<sup>336</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 3 – 5, duben, 2019.



Jaroslav do Falknova přivezl první díl *Osudů dobrého vojáka Švejka*, který schoval u Jarmily, aby ho dala Ríšovi, až bude starší. Sama Jarmila o tomto setkání napsala: „... *Hašek řekl Ríšovi, že je jeho otec a že mu veze Švejka...Chodili spolu tři dny jako milenci. Ríšovi nasliboval spoustu věcí. Tehda Ríšu nervózně líbal a stále se chvěl. Říkal, že má malárii, že si ji přivezl z Ruska.*“<sup>337</sup>

Většinou se všichni tři scházeli v Praze u pomníku Františka Palackého, odkud pokračovali dále na procházky nebo do kavárny. 16. srpna měli manželé domluvenou další schůzku. Jaroslav poslal Ríšovi vzkaz s čokoládou. Opakovaně ho prosil, aby neprozradil jejich tajemství. Mayerovi totiž stále netušili, že vnuk ví, kdo je jeho otcem.<sup>338</sup> Toto setkání bylo jejich posledním. Jaroslav se odstěhoval do Lipnice u Světlé nad Sázavou, kam ho přivedl malíř Jaroslav Panuška. Nikdy potom se Ríša ani Jarmila s Jaroslavem už neviděli.

Jak již bylo řečeno, Jarmila trpěla krátkozrakostí. 5. května roku 1922 navštívila svého očního lékaře Rudolfa Kovanice, který měl svou ordinaci přímo na Václavském náměstí. Měla zrak opravdu špatný, nosila brýle s čočkami o velikosti pět a půl dioptrie. Rudolf Kovanec jí při této návštěvě napsal nové brýle a jídelníček, jež měla dodržovat. Snídaně v sedm hodin ráno a měla obsahovat kakao, mléko nebo kávu a chléb s máslem. V deset hodin byl čas na svačinu: chléb s máslem nebo tvaroh nebo kyselé mléko, rozhodně se nemělo zapomínat na velké množství čerstvého ovoce. Následoval oběd ideálně přesně v poledne, který měl zahrnovat polévku, ta ale nebyla nutná, maso, zeleninu, moučník a trochu vína. Po obědě měla Jarmila přibližně půl hodiny odpočívat, ale nespát! Ve čtyři hodiny odpoledne byla svačina v podobě kakaa nebo kávy, chleba s máslem a ovoce. K večeři se doporučovala trocha polévky, maso, zelenina a moučník. V devět hodin měla Jarmila ulehát ke spánku a rovnat tak páteř. Navíc lékař pacientce předepsal kávovou lžičku arsenu, kterou měla užívat třikrát denně vždy po jídle. Hodinu po požití arsenu se nesmělo jíst nic kyselého a ani ovoce.<sup>339</sup> Zcela určitě se nejednalo o čistý arsen, neboť ten je značně jedovatý. Sloučeniny arsenu se v lékařství využívaly odedávna. Na přelomu 19. a 20. století byl užíván v medicíně jako tzv. Fowlerův roztok. Užívání sloučenin arsenu s sebou neslo i jistá rizika, například i to, že je rakovinotvorný.<sup>340</sup> Možná i díky jeho užívání se později u Jarmily rakovina objevila.

---

<sup>337</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 204, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>338</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 226. Dopis Jaroslava Haška z 16. srpna 1921.

<sup>339</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Poukázky k lékaři a recepty, č. inv. 45 – 49, 5. května roku 1922.

<sup>340</sup> Ministerstvo životního prostředí. *Integrovaný registr znečišťování: Arsen a jeho sloučeniny (jako As)*, [cit. 2020-03-26].

URL:<[https://www.irz.cz/sites/default/files/latky/Arsen\\_a\\_jeho\\_slouceniny\\_Karta\\_latky\\_11012018.pdf](https://www.irz.cz/sites/default/files/latky/Arsen_a_jeho_slouceniny_Karta_latky_11012018.pdf)>.

Další zmínky o Jarmile Haškové se objevují až v srpnu roku 1922. Tehdy odjela na zdravotní pobyt do zahraničí. Za tímto účelem jí byl vydán pas na cestu do všech evropských zemí. Ten je dodnes uchován v soukromém archivu u vnuka Richarda Haška. Díky pasu víme, že měla Jarmila šedomodré oči.<sup>341</sup> Svou zdravotní dovolenou strávila v nejsevernější části Německa a v Dánsku. Během svého pobytu navštívila například Berlín, Lübeck, přístavní město Cuxhaven, Rujánu a dánský ostrov Bornholm. Na zdravotní pobyt odjela bez malého Ríši. Sama ale necestovala, doprovázel ji mladší bratr Jaroslav. Syn během Jarmilina v tu dobu pobýval s babičkou Josefou Mayerovou ve Velkém Hamru nedaleko Nemilkova u Velhartic. Jarmila pravidelně zasílala chlapci pohlednice.<sup>342</sup>

Na pohlednici z 6. srpna 1922 napsala: „*Můj zlatý Ríšo! Vzpomínám na Tebe a odpoledne v zoologické zahradě budu vzpomínat ještě víc. Srdeční pozdrav všem Maminka.*“<sup>343</sup> Z Německa byla Jarmila nadšená. Okouzlo ji především moře, které bylo podle ní každý den jiné. Napsala své sestře Mileně, že pojedou do Německa určitě ještě jednou a tentokráte s sebou vezme i Ríšu. Jarmila posílala pohledy i rodičům, přičemž v každém zmiňuje moře.<sup>344</sup>

3. ledna 1923 přišla smutná zpráva, zemřel Jaroslav Hašek. O jeho smrti informoval Jarmilu i starosta obce Kochánov Josef Bartl.<sup>345</sup> Podle sestry Mileny Janišové Jarmila hořce plakala a nebyla k utišení, když se dozvěděla o Jaroslavově smrti. Vedle ní plakal i Ríša a v rozrušení prozradil všem okolo (prarodičům, tetičkám, strýčkům) tajemství, které s Jarmilou a Jaroslavem měli. Věděl, kdo je jeho otec. Na pohřeb Jarmila nejela, nechtěla se potkat s Šurou a ani Mayerovi si to nepřáli. Do Lipnice odjel jen Ríša se svým strýcem Jaroslavem Mayerem a dědečkem Josefem. Josefa Mayerová jet nemohla, onemocněla. Ríša prý ještě dlouho vzpomínal, jak ho vyzdvihli nad otcovu rakev, aby se na něj naposledy podíval. Přišlo mu, jako by spal.<sup>346</sup>

I přesto, že se Jarmila nezúčastnila posledního rozloučení se svým manželem, cítila se povinná uhradit náklady spojené s pohřbem. Proto 13. ledna 1923 zkontaktovala advokáta Alexandry Lvové s tím, že má u ní Jarmila pohledávku ve výši 720 Kč, které Alexandra zaplatila za pohřeb.

---

<sup>341</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Pas Jarmily Haškové, Praha, s. 2 – 3, duben, 2019.

<sup>342</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Haškovi Richardu, č. inv. 441 – 447, 1922.

<sup>343</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Haškovi Richardu, pohled z 6. srpna 1922, č. inv. 441 – 447.

<sup>344</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Janišové Mileně, pohlednice z roku 1922, č. inv. 448.

<sup>345</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: dopis z obecního úřadu v Kochánově, č. inv. 428, 1923.

<sup>346</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 4 – 5, duben, 2019.

Zároveň žádala, aby účet za pohřeb nebyl dán do pozůstalostního řízení. Dle slov Jarmily se jednalo o její osobní dluh.<sup>347</sup>

Obecně se tvrdí, že se Jaroslav Hašek upil. Není pochyb, že alkohol a jeho špatný životní styl měl na smrti velký podíl. Zdraví mu však podlomilo především tyfové onemocnění, které si přivezl ze zajateckého tábora Trockoj,<sup>348</sup> a jež se projevovalo častými zimnicemi a horečkami. Zemřel na zápal plic.<sup>349</sup>

Jarmila na svůj vztah s manželem i na něho samotného po jeho smrti vzpomínala v článku *Profil mrtvého ducha: „Můj život je taková zatracená křivka – psal mi, když se vrátil z Ruska. Je v těch slovech tolik melancholie jako v jeho prvních verších. Jeho úsměv nebyl úsměvem naivního dobráčka, který se směje, protože je veselý...Hašek byl geniem. Jeho díla rodila se z okamžitých nápadů, jeho práce byla abnormní, originální a živá...Základním rysem povahy nebyla veselost, cynismus nebo bujnost. Byla to měkkost, rychlý přechod z nálady do nálady, okamžitá aklimatisace, touha upoutat pozornost, zesměšňovat, karikovat...Znala jsem ten úsměv mnoho let a slušel dobře k několika ostrým rýhám na čele, které mu nakreslila intenzivní duševní práce. Co chceš psát, ptávala jsem se, dokud mi diktoval. Něco na 8 stránek.“*<sup>350</sup>

Účast na pohřbu Jaroslava Haška měla pro Josefa Mayera tragickou dohru. V mrazu prochládl a dostal zápal plic. Další tragédie tak přišla záhy 15. ledna roku 1923, ve věku v šedesáti osmi let Josef Mayer zemřel.<sup>351</sup> Těsně před jeho smrtí mu Jarmila předložila první výtisk knihy *Martin Mayer, životopis proletáře*, za kterou byl Josef na svou dceru velmi pyšný. Do knihy vepsala věnování: *„Tuto knihu posvěcenou památce našeho dědy, pana Martina Mayera a jeho ženy Anny, věnuji svému tatínkovi panu Josefu Mayerovi, který zdědil jejich energii, obětavost a lásku k dětem.“*<sup>352</sup>

---

<sup>347</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Langrovi L., č. inv. 447, 13. ledna 1923.

<sup>348</sup> Do zajateckého tábora Trockoj při řece Samaře (jihozápadně od Buzuluky) se Jaroslav Hašek dostal v září 1915 a pobyl zde až do léta 1916. V průběhu zimy 1915 – 1916 vypukla v táboře epidemie skvrnitého tyfu. Onemocněl i Jaroslav Hašek a prodělal horečnaté delirium. V březnu 1916 dohled v táboře převzal Mezinárodní červený kříž. Švédové a Američané sem dodali potraviny, deky a léky. V říjnu 1916 byl tábor v Trockém zrušen a zajatce přesunuli do Berezinky v Zabajkálí. Hašek se v zajateckém táboře přihlásil k odboji do tzv. České družiny. Po propuštění ze zajetí Hašek odešel do Kyjeva. – PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 138 – 139, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>349</sup> HÁJEK, Jiří. *Jaroslav Hašek: [studie s ukázkami z díla]*. Praha, 1983, s. 96.

<sup>350</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. Profil mrtvého druha. In *Tribuna*, 1923, č. 7, s. 1 – 2.

<sup>351</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 6, duben, 2019.

<sup>352</sup> Tamtéž, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 6 – 7, duben, 2019.

#### 4. 3. Soudní spory o pozůstalost Jaroslava Haška

Již 10. ledna 1923 se Jarmila informovala u Okresního soudu v Německém Brodě,<sup>353</sup> zda bylo zahájeno a v jaké je fázi pozůstalostní řízení po zemřelém Jaroslavu Haškovi. Pokud pozůstalostní řízení nebylo zatím započato, žádala o jeho zahájení. Chtěla být chráněna především proti Alexandře Lvové. Jarmile šlo především o autorská práva na Haškovu dílo. Což je pochopitelné, jelikož na počátku 20. let 20. století vydal svého Švejka, který se postupně stával populárním i ve světě. Okresní soud byl také žádán, aby bylo zakročeno proti Alexandře Lvové, neboť ta užívala příjmení Hašková, které jí podle Jarmily nenáleželo, uváděla tak veřejnost v omyl a ona se cítila morálně poškozována.<sup>354</sup>

Pozůstalostní řízení bylo zahájeno v březnu 1923. Nejdříve byl sepsán Jaroslavův veškerý majetek, který obnášel jeden obnošený oblek a zimník, prádlo, tj dvoje spodky, což bylo oceněno na 300 Kč a dále čtyři obnošené košile oceněné na 100 Kč. Podle Šury nábytek, knihy a peřiny patřili jí. Celkový majetek byl ohodnocen na 400 Kč. V poslední vůli se Jaroslav Hašek zmiňuje i o domě v Lipnici, který nakonec Šura opravdu zdědila, proč nebyl zahrnut do dědického řízení, my není známo. Důležitou položku tvořila autorská práva, která byla Emilem Šolcem a Adolfem Červinkou oceněna takto: Osudy dobrého vojáka Švejka svazek I – IV. 65. 000 Kč. Částka není nikterak velká, Emil Šolc a Adolf Červinka se totiž domnívali, že po deseti letech bude nové generaci obsah spisu nejasný a sotva se najdou čtenáři pro toto dílo. Ostatní dílo bylo oceněno na 31. 850 Kč.<sup>355</sup> 8. dubna roku 1924 notář Bohumil Kosterka skončil s pozůstalostním jednáním po Jaroslavu Haškovi a předložil soudu přehled příjmů a vydání v této pozůstalosti.<sup>356</sup>

O pozůstalost po Jaroslavu Haškovi se přihlásila i Jarmila s Richardem jako zákonní dědici. Jaroslav však sepsal 3. ledna 1923 poslední vůli: „*Při plném vědomí odkazuji všechny požitky svých literárních prací paní Lvové Alexandře můj dům v Lipnici s veškerým zařízením. Lipnice 3. ledna 1923.*“<sup>357</sup> V té ustanovil jako generální dědičku veškerého svého jmění Alexandru Lvovou. Poslední vůle byla navíc potvrzena čtyřmi svědky, a to starostou Lipnice nad Sázavou Josefem Raidlem, ošetřujícím lékařem Ladislavem Novákem, služkou Terezií Špinarovou

---

<sup>353</sup> Od roku 1945 Havlíčkův Brod. Lipnice nad Sázavou, kde Jaroslav Hašek žil i zemřel, spadá do okresu Havlíčkův Brod, z toho důvodu řešil jeho pozůstalost Okresní soud v Německém Brodě.

<sup>354</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Německý Brod – Okresní soud, dopis z 10. ledna 1923, č. inv. 416.

<sup>355</sup> Tamtéž, os. doklady: Ocenění autorských práv po J. Haškovi, č. inv. 326, 20. srpna 1923.

<sup>356</sup> Tamtéž, Předvolání, žaloby, soudní rozsudky a usnesení, týkající se pozůstalosti Jaroslava Haška – právní spory mezi pozůstalými, č. inv. 327 – 349, 8. dubna 1924.

<sup>357</sup> Tamtéž, Předvolání, žaloby, soudní rozsudky a usnesení, týkající se pozůstalosti Jaroslava Haška – právní spory mezi pozůstalými č. inv. 327 – 349, 26. května 1923.

a manželkou lipnického sedláře Marií Vlčkovou.<sup>358</sup> Platnost poslední vůle ale Jarmila Hašková v zastoupení svého advokáta Antonína Kloudy napadla. Argumentovala tím, že Jaroslav Hašek byl v době podepsání poslední vůle pod vlivem alkoholu, a tudíž nebyl příčetný. Soudní znalec však poukázal na skutečnost, že zemřelý byl v době napsání závěti sice nemocný, ale nebyl nepřičetný. Dokonce prý opravil dvě chyby v textu, který sepsal jeho ošetřující lékař Ladislav Novák, protože byl tak zesláblý, že nedovedl udržet pero v ruce. I Ladislav Novák dosvědčil, že byl Hašek při podepsání závěti střízlivý a úplně při smyslech. Služka, která sloužila u Haška, také dosvědčila, že Hašek byl při dobrém vědomí. Podle ní pil týden před smrtí jenom mléko s čajem. Jediný Josef Reidl prohlásil, že v době svého příchodu byl Jaroslav Hašek v bezvědomí, ale závěť jím již byla podepsána.<sup>359</sup>

23. dubna 1923 zažalovala Alexandra Lvová, zastoupená advokátem Richardem Halíkem, Jarmilu i Richarda Haška. Toho jako nezletilého zastupovala jeho matka. Jednalo se o uznání platnosti posledního pořízení, tedy závěti Jaroslava Haška. Šura jako důkaz předložila poslední vůli Haška, již výše zmíněné svědectví lékaře Ladislava Nováka a posudek soudního znalce.<sup>360</sup> Soud došel k přesvědčení, že Jaroslav Hašek byl při podpisu poslední vůle úplně zdravého rozumu a s dobrým rozmyslem. Soudní spor tak vyhrála Alexandra Lvová. Jarmila byla povinná zaplatit 5000 Kč a uhradit soudní výlohy ve výši 916 Kč 30 h. Jarmila se odvolala ke Krajskému soudu v Kutné Hoře. Pokoušela se neplatnosti závěti podpořit Haškovým pobytem v Ústavu pro choromyslné v roce 1911. Dokonce předložila jako důkaz chorobopis ze zmíněného ústavu. Soud však tento důkaz nebral jako relevantní. Hašek se do ústavu dostal v důsledku opileckého výstřelku a od nešťastného incidentu uplynulo již dvanáct let. Krajský soud v Kutné Hoře tak 30. srpna roku 1923 rozsudek Okresní soudu v Německém Brodě potvrdil. Navíc uložil Jarmile povinnost uhradit i soudní výlohy 182 Kč 60 h. Jarmila, i přes rozhodnutí soudu, nezaplatila nic, a proto 11. října 1923 Okresní soud v Německém Brodě schválil exekuci na její plat, ve výši 1.098 Kč 90 h. Exekuci vykonával Okresní soud na Smíchově.<sup>361</sup> Jarmila se nakonec vzdala všech nároků na pozůstalost ve prospěch syna Richarda.

---

<sup>358</sup> Marie Vlčková, stejně jako Josef Reidl, byla přivolána k Haškovi do domu jako svědkyně při sepsání poslední vůle.

<sup>359</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 254 – 256.

<sup>360</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Předvolání, žaloby, soudní rozsudky a usnesení, týkající se pozůstalosti Jaroslava Haška – právní spory mezi pozůstalými, č. inv. 327 – 349, 23. dubna 1923.

<sup>361</sup> Tamtéž, Předvolání, žaloby, soudní rozsudky a usnesení, týkající se pozůstalosti Jaroslava Haška – právní spory mezi pozůstalými, č. inv. 327 – 349, 11. října 1923.

Po Jaroslavu Haškovi nezbyl pouze majetek, ale i velké dluhy. Všichni věřitelé se domáhali svých peněz prostřednictvím Okresního soudu v Německém Brodě a žalovali přihlášené dědice, tedy i Jarmilu s Richardem, jelikož Jarmila odmítla dluhy zaplatit. První věřitel se na soud písemně obrátil 1. června 1923. Byl jím Antonín Kubíček, krejčí z Lipnice nad Sázavou. Ten požadoval doplatek za oblek ve výši 250 Kč, který ušil Haškovi na podzim roku 1922.<sup>362</sup> Další se ozval obuvník Antonín Krupička. Ten požadoval částku 974 Kč za neuhrazenou obuv.<sup>363</sup> Podobný případ byl i dluh u Klimenta Štěpánka, který působil u Haška jako písař. Kliment Štěpánek se domáhal částky 472 Kč.<sup>364</sup> V konečném součtu činily pozůstalostní dluhy po Jaroslavu Haškovi 109.516 Kč a 94 h. Srovná-li se stav jmění před smrtí Haška (148.022 Kč 65 h) se stavem dluhů po smrti, zbývá čistá pozůstalost ke dni smrti 38.505 Kč a 71 h. Jedná se o výpočty provedené Jarmilou. Podle rozsudku Okresního soudu v Německém Brodě musela Jarmila a Richard všechny dlužné částky, výdaje za spory a úroky stanovené soudem do 14 dnů zaplatit. Pokud by tak neudělali, hrozila by exekuce. Jarmila se proti těmto rozhodnutím odvolávala, ale marně. Například úroky u pohledávky zmíněného Antonína Kubíčka i u všech ostatních soud stanovil na 5%. Finální částka za pohledávky u Antonína Kubíčka tedy činila 621 Kč a 80 h.<sup>365</sup>

Další problém, který musela Jarmila po smrti svého manžela vyřešit, bylo přijetí Richarda jako přispívajícího člena do Syndikátu československých spisovatelů a hudebních skladatelů. Richard byl přijat pouze za podmínky, že podědí po svém zesnulém otci autorská práva na jeho dílo. Avšak soudní řízení o vlastnictví autorských práv nebyla zdaleka u konce. A tak členství Richarda v Syndikátu opět řešil soud. Okresní soud v Německém Brodě prohlásil členství Richarda Haška za neplatné. Proti tomu se Jarmila jako zástupkyně nezletilého syna odvolala ke Krajskému soudu v Kutné Hoře. Ten tomuto odvolání vyhověl a nařídil okresnímu soudu věc znovu prošetřit.<sup>366</sup>

Soudní řízení ohledně dědických práv po Jaroslavu Haškovi se velmi protahovala. To působilo nemalé obtíže Alexandře Lvově, která neměla peněz nazbyt a dostala se do finanční tísně. Musela žít na úvěr, který byl drahý a těžko se sháněl. Z tohoto důvodu kontaktovala Šura, prostřednictvím svého advokáta Richarda Halíka advokáta Jarmily. Žádala o dohodu,

---

<sup>362</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: č. inv. 327 – 349, 1. června 1923.

<sup>363</sup> Tamtéž, Předvolání, žaloby, soudní rozsudky a usnesení, týkající se pozůstalosti Jaroslava Haška – právní spory mezi pozůstalými, č. inv. 327 – 349, 18. června 1923.

<sup>364</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Předvolání, žaloby, soudní rozsudky a usnesení, týkající se pozůstalosti Jaroslava Haška – právní spory mezi pozůstalými, č. inv. 327 – 349, 19. června 1923.

<sup>365</sup> Tamtéž, Protokol, opis protokolu týkající se dědického sporu, č. inv. 578, nedatováno.

<sup>366</sup> Tamtéž, korespondence cizí: Kutná Hora – Krajský soud, Německý Brod – Okresnímu soudu, dopis ze 4. června 1923, č. inv. 513.

zda by si mohla z pozůstalosti po Haškovi odebrat jistý peněžní obnos na výživu, ještě před ukončením soudního sporu. Richard Halík se odvolával s tím, že Jaroslav Hašek chtěl svou družku zabezpečit, a tak by měla Jarmila její žádosti vyhovět.<sup>367</sup>

Další spor, který musel Okresní soud v Německém Brodě řešit, byl dluh Jaroslava Haška u Živnostenské záložny v Ledči nad Sázavou. Jaroslav si u ní půjčil částku přesahující 20 000 Kč. Spor se opět dostal až ke Krajskému soudu v Kutné Hoře, který 17. října 1923 nařídil pozůstalým po Jaroslavu Haškovi, tedy i Richardovi v zastoupení své matky, povinnost uhradit dlužnou částku přesahující 20. 000 Kč i s 5% úroky.<sup>368</sup> Okresní soud v Německém Brodě poté nařídil exekuci vkladních knížek patřících zesnulému Jaroslavu Haškovi a zabavení pohledávky ve výši 25. 000 Kč u nakladatele Adolfa Synka, jež dle zákona příslušela Jarmile a Richardovi. Jarmila se opět s výsledkem soudního řízení nespokojila a odvolala se k Nejvyššímu soudu do Brna, který rozhodl ve prospěch Živnostenské záložny v Ledči nad Sázavou, a uložil Jarmile a Richardovi povinnost zaplatit dlužnou částku i se soudními výlohami.<sup>369</sup>

Až po téměř dvou letech od Haškovy smrti vyčíslilo 20. září roku 1924 okresní finanční ředitelství v Čáslavi dědickou daň a paušální poplatek za projednání pozůstalosti. Dědická daň byla vypočtena na 15. 930 Kč a 30 h, z této částky měl Richard uhradit 1. 189 Kč a 30 h a Alexandra Lvová 14. 630 Kč. Oba dědici poté ještě museli uhradit paušální poplatek za vyřízení pozůstalosti ve výši 125 Kč a poplatek 3 Kč za písemné pořízení. Z celé částky 15. 930 Kč a 30 h byli povinni zaplatit 5% odškodňovací úrok za dobu od 3. června 1923. Pokud by vše řádně do 19. října 1924 nesplatili, hrozil by jim 7% úrok z prodlení.<sup>370</sup>

Jarmila se nespokojila s rozsudky soudu v Německém Brodě ani v Kutné Hoře. Celou záležitost poslední vůle a dědictví po zesnulém Jaroslavu Haškovi dostala až před Nejvyšší soud v Brně, kam podala dovolání. Odvolávala se s odůvodněním, že ani Okresní soud v Německém Brodě, ani Krajský soud v Kutné Hoře nepracoval s posudkem znalce psychiatrie, ale pouze se zprávou ošetřujícího lékaře, který nebyl odborníkem v této oblasti. Nejvyšší soud v Brně 22. ledna 1924 rozhodl stejně jako soudy předním v neprospěch Jarmily a Richarda. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že v této záležitosti neměl soud povinnost přizvat lékaře specialistu. Zároveň opodstatnil své rozhodnutí, že žalovaná, pokud nepovažovala přizvaného

---

<sup>367</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Klouda Antonín (advokátní kancelář), dopis z 2. července 1923, č. inv. 391 – 407.

<sup>368</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Klouda Antonín (advokátní kancelář), dopis z 18. října 1923, č. inv. 391 – 407.

<sup>369</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Klouda Antonín (advokátní kancelář), dopis z 25. února 1924, č. inv. 391 – 407.

<sup>370</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Klouda Antonín (advokátní kancelář), dopis z 23. září 1924, č. inv. 178 – 182.

lékaře za kvalifikovaného, měla podat tuto námitku již při prvních jednáních ohledně platnosti závěti Jaroslava Haška.<sup>371</sup> Díky tomu, že Jarmila prohrála soudní spor s Alexandrou Lvovou, byla povinna zaplatit soudní výlohy od všech soudů. Celkem se jednalo o částku 1. 426 Kč a 38 h.<sup>372</sup>

Jarmila pro svého syna nevyhrála ani soud o dědická práva na dílo Jaroslava Haška. Po vleklých soudních řízeních bylo rozhodnuto, že devět šestnáctin bude placeno k rukám Alexandry Lvové a sedm šestnáctin Richardovi.<sup>373</sup> Je paradoxem, že jediné, co Jarmila po svém zesnulém manželovi získala, byly jeho dluhy. Podle Richarda Haška st. Jarmilu velmi podporovala její rodina. Autorská práva na dílo Jaroslava Haška skončila roku 1973.

Jaroslavu Haškovi smrt nedovolila dopsat čtvrtý díl *Osudů dobrého vojáka Švejka za světové války: Pokračování slavného výprasku*. Jarmila již v lednu roku 1923 nabídla nakladateli Adolfu Synkovi, že pokud bude potřeba, ráda Švejka dopíše. Představovala si krátký pietní konec. Zároveň chtěla, aby v místě, kde končí Haškův rukopis, to bylo poznamenáno. Adolf Synek byl však jiného názoru. Rozhodně si nepřál, aby Švejka dopsala Jarmila. Navíc sám chtěl nejen dopsat nedokončený čtvrtý díl, ale i pokračovat v dalších dílech. Podle Jarmily nakladatel nechápal, v čem spočíval Haškův vtip. Jak to se Švejkem dopadlo, víme ze školních lavic. Adolf Synek požádal o dopsání Švejka spisovatele Karla Vaňka. Ten dokončil čtvrtý díl a následně pokračoval dílem pátým a šestým. Zda by byla verze Jarmily Haškové lepší, se můžeme dnes jen dohadovat. Nelze však opomenout to, že Jarmila tvorba byla velmi často přirovnávána k té Haškové. Navíc před rozhodem manželů Hašek pravidelně Jarmile diktoval své povídky a některé ona sama dopisovala. Dle mého názoru lze soudit, že Haškův styl znala velice dobře a určitě by zvládla Švejka dokončit.<sup>374</sup>

7. dubna 1924 se ozval nakladatel Adolf Synek s návrhem odkoupení veškerých práv na vydání spisů Jaroslava Haška. Žádal výhradní právo na veškerá česká i cizojazyčná vydání.<sup>375</sup> Jarmile se tento návrh nelíbil a naštěstí na něj nepřistoupila.<sup>376</sup>

---

<sup>371</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Předvolání, žaloby, soudní rozsudky a usnesení, týkající se pozůstalosti po Jaroslava Haška – právní spory mezi pozůstalými, č. inv. 327–349, 21. 2. 1924.

<sup>372</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Klouda Antonín (advokátní kancelář), dopis z 25. února 1924, č. inv. 391 – 407.

<sup>373</sup> PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013, s. 238, původní pramen neuveden. ISBN 978-80-86346-18-2.

<sup>374</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, poznámky: Pan Synek, nakladatel..., poznámka týkající se Vaňkova pokračování Švejka, 15. ledna 1923, č. inv. 575.

<sup>375</sup> Tamtéž, korespondence cizí: Löwenbach Jan, Kloudovi Antonínovi, dopis ze 7. dubna 1924, č. inv. 475.

<sup>376</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Nezjištěnému (zřejmě Antonínu Kloudovi), č. inv. 456, 22. května roku 1924.



Po smrti Jaroslava Haška bylo potřeba vyřešit ještě jednu neodkladnou záležitost. Richard se totiž stal po smrti svého otce sirotkem a bylo nutné mu zajistit opatrovníka. Poručnictví Richarda se řešilo záhy po smrti jeho otce, ihned v lednu roku 1923. Touto záležitostí byl pověřen Okresní soud v Německém Brodě, který určil 23. ledna roku 1923 jako poručníka nezletilého Richarda jeho matku. Avšak podle zákona, pokud byla za poručnici určena matka nebo babička, musel k ní být ustaven i spoluporučník. Ten měl být poručnici nápomocen radou a měl bdít nad tím, aby bylo náležitě pečováno o poručence. Spoluporučník také dohlížel na to, aby jmění poručence bylo spravováno zákonným způsobem. Jako spoluporučník byl Richardovi soudem určen jeho strýc a Jarmilin mladší bratr Vladimír Mayer, který složil slib spoluporučníka 25. ledna 1923. Richardovi také musela být určená domovská obec, kterou v jeho případě byly Mydlovary, stejně jako u jeho otce.<sup>377</sup>

Jaroslav Hašek však nezmizel z Jarmilina života ani po své smrti. Jako poručnice svého syna řešila i nadále vydávání Haškových děl. Například na začátku roku 1928 obdržel Richard obnos 7.795 Kč a 12 h od Adolfa Synka za třetí díl Haškova Švejka.<sup>378</sup> Dále dávala Jarmila svolení k zfilmování Haškova díla a divadelním hrám, jejichž autorem nebo spoluautorem Hašek byl. Například o hru *Z Prahy do Bratislavy za 365 dní* mělo na konci roku 1924 zájem pražské divadlo Rokoko. Jarmila jim svolení udělila, ale pouze za podmínky, že z každého odehraného představení dostane 40 Kč.<sup>379</sup> Jarmila Hašková na svého muže vzpomínala ve svých člancích i románech. Několik dní před smrtí jí navštívil spisovatel Karel Nový, jemuž řekla, že Hašek byl její jedinou láskou, velkou a čistou, a že stejně miloval on ji.<sup>380</sup>

---

<sup>377</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Dekret pro spoluporučníka, Praha, s. 1 – 15, duben, 2019.

<sup>378</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Praha – Adolf Synek nakladatelství, dopis ze 17. ledna 1928, č. inv. 424.

<sup>379</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Praha – ROKOKO divadlo, dopis z 18. prosince 1924, č. inv. 421.

<sup>380</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 33.

## 5. Poslední kapitola života Jarmily Haškové

### 5. 1. Po Haškově smrti

Mimo soudních sporů ohledně pozůstalosti Haška měla Jarmila i jiné starosti. V roce 1923 se rozhodla, že si nechá na svém pozemku na Braníku postavit pergolu. Tento úkol zadala architektu a staviteli Jaroslavu Vaštovi, jehož firma sídlila přímo v Braníku. Možná i z tohoto důvodu si vybrala právě tuto firmu. Jarmila si přála altán zděný, který Jaroslav Vašta vyčíslil na 13. 500 Kč. Nabízel ještě jednu levnější variantu s vynecháním některých prvků. Tu však Jarmile nedoporučoval, neboť by stavba působila neuceleně.<sup>381</sup> Pro kterou z variant se Jarmila na konec rozhodla, nevíme. Na stavbě altánu se projevilo i to, že Jarmila měla plnou hlavu starostí se soudními spory. Avšak mohlo se jednat i Jarmilinu pověstnou nedochvilnost. 25. září 1923 jí přišla od Jaroslava Vašty upomínka za neuhrazený účet z 23. srpna 1923. Žádal, o uhrazení pohledávky do osmy dnů. Pokud by Jarmila tak neučinila, předal by celou věc svému právnímu zástupci.<sup>382</sup>

Po skončení vleklých soudních sporů o dědictví měla Jarmila více času věnovat se vlastní tvůrčí činnosti. 16. dubna roku 1924 požádala Ministerstvo školství a národní osvěty o udělení stipendia na šestinedělní studijní cestu na Slovensko. Odůvodňovala svou žádost tím, že neměla možnost utvořit si vlastní názor na svět a to ji velmi omezovalo v její tvorbě, protože se tak musela vzdát několika námětů. Domnívala se, že nemůže psát o něčem, co sama nezná a kde nebyla. Zároveň upozorňovala na své průměrné vzdělání, které neodpovídalo jejímu značnému nadání. Studijní cesta by tedy její literární tvorbě velmi pomohla. Zdůraznila také svou skromnou existenční situaci a přemíru povinností.

Jarmila hodlala na Slovensku studovat tamní život ve všech jeho projevech a chtěla samostatně proniknout do podstaty slovenské duše. Své poznatky zamýšlela zobrazit českému čtenáři v řadě kratších i delších novel a přispět tak alespoň skromně k těsnějšímu porozumění a sblížení se Slováky. Nejvíce času měla Jarmila v úmyslu strávit v nejuvýchodnějších částech Slovenska, které byly českému myšlení i kultuře nevíce vzdáleny.<sup>383</sup> Ministerstvo školství a národní osvěty zřejmě stipendium Jarmile neudělilo, nedochovala se žádná její korespondence z východního Slovenka ani práce tímto krajem inspirované.

---

<sup>381</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Vašta Jaroslav, dopis z 15. května 1923, č. inv. 407.

<sup>382</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Vašta Jaroslav, dopis z 25. září 1923, č. inv. 407.

<sup>383</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Praha – Ministerstvu školství, č. inv. 454 – 456, 16. dubna roku 1924.

Z následujícího roku se mnoho informací o činnosti Jarmily Haškové nedochovalo. V březnu jí bylo vyplaceno 2.000 Kč ze sirotčí poklady v Lipnici nad Sázavou na vyživování syna.<sup>384</sup> Další zmínka pochází až ze začátku prosince, kdy si nechala ušít v módním salonu Jindřicha Stránského nový plášť modré barvy z elastického plátna. Zaplatila za něj 330 Kč.<sup>385</sup>

Jedním z opravdu blízkých přátel Jarmily byl i Jan Puszkár, který se narodil 28. dubna 1889 v Tylavě v Haliči. Jeho rodným jazykem tedy nebyla čeština, což bylo poznat v dopisech. Často zapomínal psát háčky a čárky, občas některá slova komolil. Studoval na právnické fakultě Krakovské univerzity. Jeho studium však roku 1913 přerušila první světová válka. Musel narukovat do armády a byl odvelen na východní frontu. Až roku 1919 se z Ruska vrátil, a to do Československa, jelikož mu zde bylo uděleno státní občanství. Začal pracovat v Praze jako úředník v několika podnicích. Zde také roku 1925 dokončil studium práv. V témže roce Janova cesta vedla do Hlohovce, kde pracoval jako právní praktikant u okresního soudu. Po ukončení přípravné služby u krajského soudu v Trenčíně úspěšně složil soudcovské zkoušky. Poté nastoupil jako soudce okresního soudu v Považské Bystrici, později odešel do Topolčan. Roku 1929 opět změnil své působení a přesídlil do Žiliny.<sup>386</sup>

Jarmila měla s Janem Puszkarem mnoho společných přátel, díky kterým se seznámili během jeho pobytu v Praze. Mezi ně patřil například Bedřich Kühnel, který také pracoval v Obchodní a živnostenské komoře. Jarmila dávala Janu Puszkarovi číst své básně a povídky. On byl starostlivý a v každém dopise se zajímal o její zdraví. Vyměnili si mnoho listů a pohlednic, z kterých se bohužel dochoval jen zlomek. Jarmila s přítelem strávila září roku 1926 v lázních v Piešťanech, které se jí nad očekávání velmi líbily.<sup>387</sup>

Domnívám se, že vztah Jana Puszkara k Jarmile byl více než přátelský. Dokladem je i jedna z mnoha pohlednic z 5. ledna 1926, které z pobytu v Bratislavě Jarmile napsal: „*Těž nechtěl jsem věřit, že už nekašlete. Ukažte mi, jak jste veselá? A co článek do Gentlemana, když ho budu číst? Ovšem nechci vůbec nic číst, když byste měla psat večer po 10hod. Škoda nervů, proto jdete za mým příkladem v 10hod do lůžka...A mně se stýská pořad...Noste beraní kožich je hezký a sluší Vám, micado nestíhejte, snažte se líbit ženám ne mužům, jen jednomu*“<sup>388</sup>

<sup>384</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, os. doklady: Účetní doklady z let 1918 – 1928, č. inv. 14 – 44, 18. března 1925.

<sup>385</sup> Tamtéž, os. doklady: Účetní doklady z let 1918 – 1928, č. inv. 14 – 44, 3. prosince 1925.

<sup>386</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Puszkár Jan, dopis z 21. ledna 1931, č. inv. 264–313.

<sup>387</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Haškovi Richardu pohlednice z 26. září 1926, č. inv. 441 – 447.

<sup>388</sup> Časopis Gentleman, s podtitulem revue moderního muže, vycházel mezi lety 1924 – 1929. Vydavatel byl Miloš Hladík, pozici šéfredaktora obsadil Pavel Radkovský. Jedná se o první společenské revue pro muže vycházející v Československé republice. Časopis byl určen mužům střední a vyšší společenské třídy, čemuž odpovídal i obsah. – KŘÍŽKOVÁ, Lucie. *Revue Gentleman 1924 - 1927: Literární a výtvarná tematika, reflexe proměn životního stylu*. Brno, 2011.

t.j. *Rišovi se celá věnujte. Konečně pozdravujte parcelu, altánek, všecko všecko – na konec sebe a K. také ručky líbám*“<sup>389</sup>

Z jednoho dopisu Jana Puszkar je zjevné, že na Jarmilu i žárilil: „*Milostivá paní! Nemám Vas rad proto, že se nechate hypnotizovat i magnetizovat od panů. Mám k Vam moc, moc žalu i lítosti. Proším dělejte si všecko, ale ja o tom nechci nic vědět! Proším mi už nepište a nechte mně v klidu. Ja se na vas nehněvam ale nechci vubec na Prahu myslet – dnes jsem už méně rozrušen, ale jsem všeho schopn. Proším mi nepište. Každý dopis vratím.*“<sup>390</sup> Dopis, na který Jan tímto reagoval, se bohužel nedochoval.

Jarmila se svému příteli svěřovala s různými problémy a mnohdy žádala i o jeho odborné rady. Ty využila především s problémy ohledně autorských práv na Švejka. Nakladatel Adolf Synek žádal po Jarmile smlouvu, kterou by mu dala povolení k jednání s cizozemskými agenturami o překladu Švejka v cizině. Synek by všechny potřebné úkony obstaral za Jarmilu, avšak za 33% z čistého zisku. Jarmila váhala, scházela jí obchodní duch a zároveň se obávala, že by jí mohl nakladatel podvést. Proto napsala Janu Puszkarovi 20. října 1926 o radu: „*Ivane, mám velkou starost a zodpovědnost. Potřebuji povzbuzení, abych mohla jednat. Proto se k Vám obracím o přátelské slovo. Mám tak plnou hlavu starostí, že se ani nedovedu vyjádřit. Proším Vás, nechte chvíli stranou naše soukromé záležitosti tak, jako kdyby mezi námi nebylo jiných vztahů než přátelských.*“<sup>391</sup> I z tohoto dopisu Jarmily je zřejmé, že vztah mezi ní a Janem byl více než přátelský. Odpověď Jana Puszkar neznáme. Jarmila se na konec rozhodla smlouvu, která opravňovala nakladatele Adolfa Synka jednat s cizozemskými agenturami o překladu Švejka v cizině.<sup>392</sup>

V březnu 1927 napsala rozhořčená Jarmila dopis neznámému redaktorovi z obrázkového večerníku *Národ*.<sup>393</sup> Ten ve zmíněném večerníku otiskl článek o hrobu Jaroslava Haška, kde se zmiňuje neutěšený stav místa posledního odpočinku Haška. Píše také, že rodina pouze vydělává na jeho spisech slušné peníze a na spisovatele samotného již zapomněli. Článek navíc doplnil obrázky hrobu a domku Jaroslava Haška. Ani jeden neodpovídal skutečnosti.<sup>394</sup> Jarmilu tento článek pochopitelně popudil a žádala jeho opravu. Zároveň připojila vysvětlení: „*Nebyla*

<sup>389</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Puszkar Jan, pohlednice z 5. ledna 1926, č. inv. 264 – 313.

<sup>390</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Puszkar Jan, dopis z 25. ledna 1926, č. inv. 264 – 313.

<sup>391</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Puszkarovi Janu dopis z 20. října 1926, č. inv. 461.

<sup>392</sup> Tamtéž, Hašková Jarmila Bratislava – Slovenskému nár. divadlu, dopis z 11. května 1928, č. inv. 463.

<sup>393</sup> *Národ* vycházel od roku 1925 jako večerník k *Národním listům*, které vznikl zásluhou Julia Gréra 1. ledna 1861. *Národní listy* se snažily o obsahovou různorodost a byly proslulé kvalitními fejetony. Byl také jedním z nejúspěšnějších českých deníků spojující politická témata se zevrubnou reflexí kulturní problematiky. – KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010, s. 20, 44. ISBN 978-80-7367-698-8.

<sup>394</sup> Neznámý hrob autora „Dobrého vojáka Švejka.“ In *Národ: obrázkový večerník*, Praha, 17. března 1917, s. 3. ISSN 1214-1240.

*jsem nikdy v Lipnici, ani za života Haškova, ani po jeho smrti, ale dotázala jsem se svého času tamního faráře, v jakém je hrob stavu. Oznamil mi, že je v pořádku. Letos, když syn posílal na hrob věnec, poptal se rovněž po stavu hrobu a žádal faráře, aby ho uvědomil, kdyby bylo třeba oprav. Zdá se však, že pí Lvová skutečně hrob udržuje ve slušném stavu a že Váš obrázek byl vědomě zkreslený. Stavět pomník, bohužel, nemůžeme... Ujišťuji Vás, pane redaktore, že jste se nevědomky dotkl velmi bolestné rodinné historie. Což ovšem není pro veřejnost.*<sup>395</sup> Jarmila k dopisu zároveň přiložila fotografii domku Jaroslava Haška, kterou po prohlédnutí žádala navrátit.

Odpověď Jarmila obdržela až na konci měsíce března přímo od tajemníka redakce. Večerník Národ souhlasil s žádostí o otištění opravy. Zároveň se omluvili, že obsahem článku způsobili Jarmile bolest. Ujišťovali ji, že článek byl napsán v dobrém úmyslu, což doložili přiloženou fotografií hrobu, která dala podnět k napsání článku. Zaslanoou fotografii domku Jaroslava Haška s tímto dopisem vrátili.<sup>396</sup>

Jarmila se o hrob Jaroslava Haška zajímala i nadále. Na podzim roku 1927 žádala přímo Alexandru Lvovou o úpravu hrobu. Ta odpověděla, že hodlá v nejbližší době nechat zhotovit pomník Jaroslava Haška.<sup>397</sup>

V dopisu Richardovi z 20. července 1927 si Jarmila stěžuje, že má moc práce, a proto zůstává často v kanceláři přesčas. Chystala se na dovolenou a nechtěla, aby po ní zůstaly resty. Oznamuje mu také podle ní špatnou zprávu. Od jedné známé se dozvěděla, jak si jí představují její čtenáři, jako malou, tlustou, ostrých rysů a s drdolem. Nejvíce jí zarážel ten drdol. Richard v té době trávil prázdniny na Slovensku v obci Zvolen<sup>398</sup> u Jarmiliných známých. Jí ani ostatním příbuzným moc nepsal, což mu maminka vytýkala. Upozorňuje také Richarda, že v dopisech dělá mnoho chyb a měl by si na to dát pozor.<sup>399</sup>

Dalšími blízkými přáteli Jarmily se stali Bedřich Kühn a Jaroslav Los. Bedřich byl Jarmile velmi nápomocen v prosinci roku 1927, kdy byla opět nemocná. Obvolal všechny její spolupracovníky a oznámil jim, že je mocná. Žádal redakce, aby korektury zaslaly Jarmile přímo domů do Dejvic. Zároveň však Bedřich Kühn litoval toho, že byla Jarmila nemocná. Hodlal jí požádat o odborný doprovod při vánočních nákupech.<sup>400</sup> Jaroslav Los pocházel

---

<sup>395</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila nezjištěnému redaktorovi, dopis z 19. března 1927, č. inv. 170.

<sup>396</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Praha – Národ, redakce, dopis z 28. března 1927, č. inv. 433.

<sup>397</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Lvová Alexandra, dopis z 27. září 1927, č. inv. 410.

<sup>398</sup> Město Zvolen se nachází přibližně 18 km jižně od Banské Bystrice.

<sup>399</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Haškovi Richardu, č. inv. 441 – 447, 20. července 1927.

<sup>400</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Bedřich Kühn, dopis z 14. prosince 1927, č. inv. 187 – 193.

z Brna, kde působil jako úředník Moravské banky. Kdykoliv však zavítal do Prahy a měl alespoň chvíli času, Jarmilu navštívil.<sup>401</sup>

21. – 22. leden roku 1928 strávila Jarmila s Richardem a sestrou Milenou v Berlíně. Chtěli se zúčastnit premiéry dramatizace Švejka od Maxe Brodova a Hanse Reimanna v Piscatorově divadle<sup>402</sup> na Nollendrofském náměstí. Jednalo se o komplikovanou scénickou výpravu, která ale působila jednoduše a prostě. Diváci mohli vidět pohyblivé chodníky, loutky, světelné efekty a skvělé výkony herců. Hlavní role se zhostil známý rakouský herec Max Pallenbeg, který tehdy hrál v Německu. Premiéra byla tehdy o několik dní odložena, a tak viděli pouze generálku, protože Jarmila dostala pouze krátkou dovolenou. Později rozhodla hru přeložit do češtiny a nabídla ji Národnímu divadlu. Hra však nebyla uvedena kvůli sporům o autorská práva. Dalším důvodem bylo také prohlášení Jindřicha Vodáka, ministerského rady pro oblast divadla a literatury. Ten se vyjádřil, že by bylo protismyslné, aby byl český národní román u nás uváděn v německé dramatizaci. Nakonec se Haškův Švejk v této podobě hrál ve slovenském překladu v Bratislavě.<sup>403</sup>

Richardovi bylo v roce 1928 již šestnáct let. Jarmila se obávala o jeho studijní výsledky na občanské škole, a tak požádala jakéhosi učitele Jana Dvořáka o doučování svého syna. Ten žádosti vyhověl, ale za podmínky, že bude Richard dobrým žákem, jelikož má málo času a nechce se zdržovat zbytečnou a zdlouhavou výukou. Další podmínkami bylo vyučování v bytě Jana Dvořáka vždy v sobotu od dvou do čtyř hodin odpoledne a začalo by se od 7. dubna. Jedna vyučování hodina Jarmilu přišla na 20 Kč.<sup>404</sup> Doučování přineslo své ovoce, Richard měl na konci školního roku „dobré“ vysvědčení.<sup>405</sup>

V březnu roku 1928 Jarmilu zkontaktoval tehdejší manžel Alexandry Lvové doktor Arsen Zaplatil. Ten sledoval její články věnované vzpomínkám na Jaroslava Haška. Informace v nich obsažené přinášely podle něho mnoho nového. Nepřál si však, aby Jarmila zmiňovala ve svých článcích jméno Alexandry Lvové. Zaplatil také zpochybnil Jarmilin vztah k Haškovi a obvinil ji z prospěchářství a vypočítavosti. Nechápal, proč Jaroslava Haška neobvinila z bigamie, když ho tolik milovala, nebo proč se s ním nerozvedla. Na rozdíl od Jarmily Alexandra podle

---

<sup>401</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Bedřich Kühn, dopis z 23. listopadu 1927, č. inv. 195.

<sup>402</sup> V roce 1927 založil německý herec, režisér a producent Erwin Friedrich Maximilian Piscator vlastní divadlo nesoucí jeho jméno. Zde Erwin Piscator představil hned několik velmi úspěšných her, mezi něž patří mj. hra *Hopla, žijeme!* od Ernsta Tollera, přepracovaný *Rasputin* Alexeje Tolského nebo právě román *Osudy dobrého vojáka Jaroslava Haška*. - BROCKETT, Oscar G. *Dějiny divadla*. Praha, 2008, s. 576 – 585. ISBN 978-80-7008-225-6.

<sup>403</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 34.

<sup>404</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Jan Dvořák 17. března 1928, č. inv. 448.

<sup>405</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Heyduková Amálie dopis z 3. března 1928, č. inv. 167.

něho nejevila zájem o Haška až po jeho skonu, kdy se začala projednávat jeho pozůstalost. Na konci dopisu Arsen Zaplatil shrnuje: „Účel toho dopisu jest, aby Vám milostivá paní, bylo jasno, že pí. Lvová má a vždy bude míti mravní právo hájiti své čestné místo, které měla po boku zesnulého a v případě nutnosti dá k tomu nějaké písemné doklady a celou řadu svědků. Jiný účel jest ten, že chci Vás kategoricky požádati, aby jméno mé paní a jméno moje nebylo již nikdy Vámi v novinách používáno. Nepřeji si s Vámi žádné diskuze ani písemné ani ústní a mohu Vás ujistit, že žádný prostředek pro mne nebude těžký, abych své žádosti u Vás dostal za dost. Neuznáte-li mé důvody za dostatečné, aby jste ustala ve své činnosti proti pí. Lvové, budu nucen všechno, co jsem Vám výše vyložil, předati veřejnosti.“<sup>406</sup> Dle slov Richarda Haška st. se Arsen Zaplatil později přejmenoval na Arsena Dobrého (důvod není znám) a Šura užívala příjmení Hašková i Zaplatilová, později Dobrá. Manželé se seznámili v Lipnici nad Sázavou, kde Zaplatil působil jako lékař. Bydleli v Roztokách u Prahy. Vztah však nevydržel, během druhé světové války se Arsen se Šurou rozvedli.

16. května 1928 byla Jarmila jistou paní Bendovou upozorněna, že je potřeba upravit hrob Jaroslava Haška. Stále tam ležely věnce od dušiček a bylo potřeba vysázet nové květiny. Paní Bendová se nabídla, že zařídí cokoliv, co by paní Hašková ještě chtěla.<sup>407</sup>

I přes první neúspěšnou žádost o stipendium od Ministerstva školství a národní osvěty, se Jarmila nevzdala a pokusila získat státní příspěvek na pobyt v Krkonoších. 18. května 1928 jí byl tento příspěvek schválen. Jarmila však do Krkonoš neodjela. V červenci pocítovala silné bolesti na prsu, které do té doby nevěnovala příliš pozornosti. Bolesti neustávaly, a tak se vydala k lékaři, který jí diagnostikoval začínající rakovinu prsu. Jarmila se musela podrobit okamžité operaci. Zákrok proběhl 24. července 1928, provedl ho doktor Vladimír Kreisinger v sanatoriu v Podolí.

Operace proběhla bez jakýchkoliv komplikací a rána se velmi dobře a rychle hojila. Proto Jarmila požádala Ministerstvo školství a národní osvěty, zda by směla státní příspěvek použít na pobyt ve Falknově u Nového Boru, kde měla zajištěné domácí ošetřování. Ministerstvo její žádosti 1. září vyhovělo a do Falknova odjela 10. srpna roku 1928.<sup>408</sup> Musela zároveň zažádat o dovolenou Obchodní a živnostenskou komoru, kde pracovala. Ta kvůli jejímu zdravotnímu stavu schválila šestinedělní ozdravnou dovolenou, která nakonec byla

---

<sup>406</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Arsen Zaplatil, dopis z 30. března 1928, č. inv. 425.

<sup>407</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Bendová M., pohlednice z 16. května 1928, č. inv. 127.

<sup>408</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Praha – Ministerstvu školství, č. inv. 454 – 456, nedatováno.

na doporučení lékaře Vladimíra Kreisingera prodloužena do 16. září na dovolenou řádnou.<sup>409</sup> Jarmila pobyt ve Falknově spíše proležela, procházky příliš unavovaly a rána po operaci stále bolela. Zároveň to byl její poslední pobyt ve Falknově. Začátkem září se Jarmila vrátila zpět do Prahy kvůli lékařské prohlídce. Díky prodloužení dovolené ještě zavítala do jižních Čech, kde navštívila Třeboň, Planou nad Lužnicí, Jindřichův Hradec a Tábor.<sup>410</sup>

I přes neblahý zdravotní stav, na který si neustále stěžovala Richardovi v dopisech, byla Jarmila stále aktivní. Například v roce 1929 Jarmila docházela do tzv. Gymnasionu, tělovýchovné školy Otakara Havla, kde byla přihlášena do oddílu zaměřeného na ping pong.<sup>411</sup> Sportovně založený byl i syn Richard, který pravidelně docházel do Sokola. Matka mu platila legitimaci na všechny měsíce mimo letní prázdniny (červen, červenec, srpen).<sup>412</sup>

Léto roku 1929 bylo velmi parné. Jarmila chodila na plovárnu, kam si ušila nové strakaté plavky, a na svou parcelu, kde pečovala o zahrádku společně s matkou Josefou a sestrou Milenou. Na léto si pořídila dvoje nové šaty, jedny tmavomodré a druhé světlemodré z umělého hedvábí, v těch si však připadala tlustá. Po operaci zřejmě opravdu přibrala, neboť ji v jednom dopise bratr Vladimír označuje jako „metrákovou nádheru“.<sup>413</sup> Na začátku června navštívila Jarmila se sestrou Milenou biograf, kde shlédly německý muzikál *Dvě srdce* v tříčtvrtečním taktu. Jarmila byla muzikálem nadšená a toužila ho vidět ještě jednou.<sup>414</sup>

2. srpna 1929 Jarmila odjela opět Slovensko. Cestu podnikla s Richardem a matkou Josefou, která si kvůli dovolené pořídila také nové šaty, župan a nechala si spravit zuby.<sup>415</sup>

I v roce 1930 byla Jarmila nucena řešit záležitosti ohledně Švejka. Naštěstí na to nebyla sama, pomáhal jí bratr Vladimír. Ozvaly se první filmové společnosti, které chtěly podle knižní předlohy zfilmovat Haškovo nejznámější dílo.<sup>416</sup>

V srpnu 1930 Jarmila se svou matkou Josefou nakrátko navštívila své milované Německo. Zavítala do Drážďan,<sup>417</sup> kam odjela pravděpodobně v rámci své dovolené, kterou trávila

---

<sup>409</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Obchodní a živnostenská komora, dopisy z 8. a 21. září 1928, č. inv. 403 – 404.

<sup>410</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Praha – Ministerstvu školství, č. inv. 454 – 456, nedatováno.

<sup>411</sup> Tamtéž, os. dokumenty: Legitimace tělovýchovné školy Gymnasion, č. inv. 13, 1929.

<sup>412</sup> Tamtéž, os. dokumenty: Hašek Richard – Legitimace Sokola, č. inv. 50, 1921.

<sup>413</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Vladimír, dopis z 8. srpna 1929, č. inv. 229 – 231.

<sup>414</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Haškovi Richardu, dopis z 2. července 1929, č. inv. 437 – 446.

<sup>415</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Haškovi Richardu, pohlednice z 27. července 1929, č. inv. 483.

<sup>416</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Mayer Vladimír, dopis z 8. srpna 1929, č. inv. 229 – 231.

<sup>417</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Hašková Jarmila Novotnému H., pohlednice z 23. srpna 1930, č. inv. 460.



v Dolním Žlebu (Dolním Gruntu nad Labem) u Děčína. Bydlely zde u řídicího učitele Ericha Halmanna.<sup>418</sup>

## 5. 2. „Jarmila Hašková zemřela“

Závěr života Jarmily Haškové byl provázen těžkou nemocí, rakovinou prsu. Jak bylo zmíněno výše, v roce 1928 sice podstoupila operaci, během níž jí měl být nádor odstraněn, zřejmě se však znovu objevil. Celý rok 1931 byl poznamenán častými pobyty v nemocnici, kde byla hospitalizována již a začátku února. Během těchto pobytů se o Richarda starala babička Josefa Mayerová s Milenou.<sup>419</sup>

Na začátku června zasáhla Jarmilu smutná zpráva. Její přítel a kolega Bedřich Kühnel se utopil při koupání během pobytu v Toušeni. Podle zprávy najednou, bez jakéhokoliv zápasu, zmizel pod hladinu. Podle jedné varianty dostal křeč, podle druhé mrtvici. O smrti Bedřicha Kühnela ji informoval kolega z Obchodní a živnostenské komory Oldřich Steklý.<sup>420</sup>

V srpnu Jarmila, společně s Milenou a Richardem ještě naposledy navštívila Německo. Při této cestě zavítala znovu do Lübecku. Opět obdivovala moře, ve kterém se všichni společně koupali.<sup>421</sup>

Po dovolené v Německu ještě Jarmila zavítala do lázní v Mšeném u Litoměřic. Musela se již cítit velice špatně, neboť odtud napsala redakci Pražského ilustrovaného zpravodaje: „*Máte připravený nekrolog a černý rámeček, nebo ani nevíte, že asi přijdeme o Jarmilu Haškovou?*“ Do Pražského ilustrovaného zpravodaje<sup>422</sup> Jarmila přispívala pravidelně.<sup>423</sup>

Nad zdravotním stavem Jarmily bedlivě bděl doktor Bohumil Líbal, který žil takt v Dejvicích. Valnou část měsíce září však Jarmila strávila již v nemocnici, kam jí docházely dopisy od kolegyně z práce Niny Svobodové. Ta Jarmile přála brzké uzdravení a těšila se na shledání.<sup>424</sup> I přes veškerou péči však Jarmila Hašková své nemoci 20. září 1931 podlehla. Bylo jí pouhých čtyřicet čtyři let. Zemřela v domě svého otce v Dejvicích, v Švecově ulici,

---

<sup>418</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Puszkar Jan Haškové Jarmile, č. inv. 264–315, 9. srpna 1930.

<sup>419</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Bedřich Kühn, dopis z 14. února 1930, č. inv. 187 – 193.

<sup>420</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: Steklý Oldřich, dopis z 1. června 1931, č. inv. 419.

<sup>421</sup> Tamtéž, korespondence odeslaná: Mayerová Josefa, dopis z 13. srpna 1931, č. inv. 232 – 234.

<sup>422</sup> Ilustrované magazíny se do popředí zájmu široké veřejnosti dostávaly během první republiky. Byly doménou především vydavatelství Melantrich. Přední místo mezi nimi zajistil mimo jiné i Pražský ilustrovaný zpravodaj, jenž začal vycházet roku 1925. Přinášel mnoho přitažlivých informací ze společnosti a kultury. – KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010, s. 54 – 55. ISBN 978-80-7367-698-8.

<sup>423</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 34.

<sup>424</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Svobodová Nina, dopis z 2. září 1931, č. inv. 331 – 332.

č. p. 291 za přítomnosti svého syna Richarda a sestry Mileny. Úmrtí potvrdil lékař MUDr. Miroslav Merhaut.<sup>425</sup> Jarmila Hašková byla zpopelněna tři dny po své smrti v pražském krematoriu na Olšanech.<sup>426</sup> Je pohřbena v rodinném hrobě na Vinohradském hřbitově

Takto vzpomínala na smrt Jarmily její dlouholetá přítelkyně Vilma Warausová: „*Smrt do třetice přišla k Mayerům za několik let po Haškovi pro Jarmilu. Ríšovi bylo šestnáct let. Jarmila mě k sobě nepozvala, nevěděla jsem ani, že stůně. Ležela v Podolském sanatoriu, jak mi pověděla Lila Bubelová při kremaci. Sešly jsme se zas, staré známé, Lila, já a mrtvá Jarmila. Ríša mne nepoznal. Byl to hezký, útlý mladíček. Neplakal. To je všechno, co vím.*“<sup>427</sup> V. Warausové se zmýlila ve věku Richarda. V době Jarmiliny smrti mu bylo již devatenáct let.

O smrti Jarmily bezprostředně informovaly i noviny a časopisy, do kterých pravidelně přispívala. Její nekrology se však objevovaly i v dalších periodikách. Mezi prvními, kdo informoval o smrti Jarmily, byly noviny Národní osvobození a to 21. září: „*Spisovatelka Jarmila Hašková, vdova po známém populárním autorovi „Švejka“ Jaroslavu Haškovi, zemřela v neděli odpoledne v Praze po delší těžké chorobě. Pro osobitý styl svých literární prací, vyznačujících se bystrým humorným postřehem, byla zesnulá oblíbenou i v širokých kruzích čtenářů...Haškové bylo 43 let, zůstal po ní syn Jaroslav.*“<sup>428</sup> Autor nekrologu se však dopustil hned dvou chyb. Jarmile v době smrti bylo již čtyřicet čtyři let a její syn se jmenoval Richard.

Ve stejný den reagovaly na úmrtí i Lidové noviny: „*Když zemře veselý člověk, je zpráva o jeho smrti tím smutnější. Zlatá pohoda a dobromyslná veselost drobných črt a feuilletonů Jarmily Haškové dá se těžko postavit vedle skutečnosti, že žena, jejíž úsměv se zrcadlil v širokém, rozmanitém smíchu jejího zemřelého manžela, už nežije. Hašková zemřela včera odpoledne v Bubenči u své staré maminky ve věku 44 let na rakovinu. Její poslední dny byly zlé a bolestné. Její úsměvná tvorba neprozradila, že byl těžký i celý její život...Lidové noviny ztrácejí v Jarmile Haškové dobou spolupracovníci...Včera tedy po těžkém životě na zemi se usmála vesele Jarmila Hašková na svatého Petra, který jí rád otvíral dveře toho nebe, které tak lidsky rozmarně a mateřsky jemně přiblížila dětem i velkým ve své dlouhé povídce Z notesu svatého Petra, která ještě nedávno v dětském koutku Lidových novin každé neděle rozdávala svým čtenářům*

---

<sup>425</sup> Národní archiv, Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, Žádost pohřebního ústavu o svolení ke kremaci, sign. H 871/5 hašek, 22. 9. 1930.

<sup>426</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Smuteční oznámení Jarmily Haškové, Praha, nečíslováno, duben, 2019.

<sup>427</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Prátele Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 84.

<sup>428</sup> Neznámý. Spisovatel Jarmila Hašková zemřela. In *Národní osvobození*, Praha, 21. září 1931, č. 259. ISSN 1804-9168.

čistou radost a veselí.“<sup>429</sup> I v článku Lidových novin se nachází chyba, Jarmila zemřela v Dejvicích, ne v Bubenci.

O den později, v již zmíněném Národním osvobození, na Jarmilu Haškovou vzpomínal Karel Nový: „Vědělo se o ní velice málo, ačkoliv jsme od ní všichni leccos četli v Českém slově, v Národním osvobození, v Lidových novinách, v zašlé Tribuně. Objevila se najednou s mnoha věcmi, s krátkými veselými povídkami, humoreskami, ironickými maličkostmi, sypala ty věci a věcičky z rukávu, mělo to život, energii, radost, především to bylo atypicky pražské...Milá, vtipná, bystrá a inteligentní spisovatelka nám odchází s paní Jarmilou Haškovou, synovi statečná a ušlechtilá matka.“<sup>430</sup>

Ráda bych zde zmínila ještě jeden nekrolog od Růženy Jelenové, který byl uveřejněn v časopisu Eva: „Nekrolog o Jarmile Haškové? Ne, to není možné. O ní nemůže psát obvyklé fráze, kterými se oceňuje život a práce vynikajících lidí. Jarmila Hašková byla výjimkou. Byla výjimkou svým talentem a byla výjimkou svým životem. Svým talentem patřila do oné vzácné – tuze vzácné kategorie žen, kterým je dán vzácný dar – dar humoru. Většina žen nemá smysl pro humor, a dokonce ho nedovede snést ve skutečném životě. V tomto ohledu jsou ženy hrozně nedůtklivé, a proto také je tak málo, maloučko spisovatelek-humoristek. Jarmila Hašková byla výjimkou. Její povídky a feuilletony byly plny teplého humoru, který nikdy nekousal, nikdy neranil, ale který byl tak lidský a pravdivý, že vždycky pobavil a rozesmál...Její život byl však rubem jejích povídek a kdo Jarmilu Haškovou neznal, nedovedl by podle její literární tvorby uvěřit, kolik tragédie uměla sama unést a v sobě utlumit...Její zdraví je však nalomeno a třeba svým neochvějným humorem drží do poslední chvíle v šachu nezhojitelnou chorobu, přeci smrt je silnější než její pevná vůle a statečnost, s kterou se snažila ne sobě, ale svému okolí ulehčit poslední zlé, velmi zlé chvíle. Jarmila Hašková zemřela. Zemřela nejen dobrá literární pracovnice, ale zemřela i žena vzácného charakteru a statečného srdce!“<sup>431</sup>

Na Jarmilu Haškovou vzpomínali i jiných v listech: Večerní české slovo, A – Zet, Národní politika, Legie, Hvězda, Domov a svět, Rozpravy Aventina, Gentleman a v mnoha dalších. Všechna periodika vyzdvihovala její literární dílo vyznačující se jemným humorem, jenž dokázal pobavit široký okruh čtenářů. Většina z nich nezapomněla zmínit Jarmilin komplikovaný vztah s Jaroslavem Haškem. Literárnímu dílu Jarmily Haškové bude věnována následující kapitola. Nejdříve ještě ve zkratce pár informací o Richardu Haškovi.

<sup>429</sup> Neznámý. Jarmila Hašková zemřela. In *Lidové noviny*, Praha, 21. září 1931, roč. 39, č. 474.

<sup>430</sup> NOVÝ, Karel. Spisovatel Jarmila Hašková zemřela. In *Národní osvobození*, Praha, 22. září 1931, č. 260.

ISSN 1804-9168.

<sup>431</sup> JELENOVÁ, Růžena. In memoriam. In *Eva: časopis moderní ženy*, Praha, 1931, roč. 3, č. 22.

### 5. 3. Richard Hašek

Jak již bylo řečeno, Richard Hašek se narodil 21. dubna roku 1912 a byl jediným synem Jarmily Haškové. Podle vzpomínek Jarmily Richard při narození vážil cca 3 kg a měřil cca 53 cm.<sup>432</sup> Vyrůstal v láskyplném prostředí rodiny Mayerovy. S prarodiči jezdil na prázdniny a velmi často trávil volný čas s bratry své matky. Skoro v každém dopise Jarmily i její rodiny je o Ríšovi zmínka. I podle Vilmy Warausové měl krásné dětství.<sup>433</sup> Richard, stejně jako jeho matka, byl v dětství často nemocný. Při jedné z návštěv Schwarzenberského ostrova u Richarda vypukly spalničky, po jiném výletě dostal černý kašel.<sup>434</sup>

Již v roce 1916, tedy v době, kdy byly Richardovi pouhé čtyři roky, nabádal v žertu Jarmilu její bratr Jaroslav Mayer k tomu, aby v pozdějších letech dala chlapce na studium architektury. Jaroslav doslovně napsal: „*Uposlechni mé rady a dej Ríšu studovat architekturu, jeho myšlenka o kulaté kuchyni, ač ne nejnovější, je báječná.*“<sup>435</sup> Richardův strýc však v té době netušil (ani nemohl), že mu určil budoucí povolání. Richard Hašek opravdu vystudoval na vysoké škole architekturu a stal se inženýrem.

Podle Richarda Haška st. Jarmila chtěla, aby byl syn také literárně činný. Opravdu psal, minimálně jedna povídka mu byla i vydána. Vyšla ještě před Jarmilinou smrtí, na což musela být jako matka náležitě pyšná, v listu Domov a svět pod názvem *Ve smokingu*.<sup>436</sup>

Byl dvakrát ženatý. Z prvního manželství vzešel několikrát zmiňovaný Richard Hašek, který byl pojmenován po svém otci. Bohužel svou babičku Jarmilu nikdy neviděl, zemřela dlouho před jeho narozením. Podle jeho slov se celá rodina Mayerova měla velice ráda. Na maminku Jarmilu její syn velmi často vzpomínal, vždy však v dobrém a s láskou vzpomínal.

---

<sup>432</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, rukopisy: Kapitoly o Ríšovi (IV.), próza, jednotlivé kapitoly, náčrty, torza, strojopis a strojop. kopije, č. inv. 648 – 689.

<sup>433</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 70.

<sup>434</sup> WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 68 – 69.

<sup>435</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, Mayer Jaroslav – pohled z 20. července 1916, č. inv. 202 – 228.

<sup>436</sup> HAŠEK, Richard. *Ve smokingu*. In. *Domov a svět*, Praha, 31. 1. 1931, roč. 5, č. 5, s. 74.

## 6. Literárně činná Jarmila Hašková

Dílo Jarmily Haškové je dnes již téměř zapomenuto. Pokud bychom pátrali v knihovnách, najdeme možná pár výtisků schovaných kdesi v depozitáři. Pokud někomu jméno této ženy není zcela cizí, spojí si ho spíše se slavným manželem. Jen málokdo však ví, že i ona byla ve své době uznávanou spisovatelkou, což dokládají i výše zmíněné nekrology. Její humoristické povídky byly s úspěchem otiskovány nejen u nás, ale i v sousedním Rakousku a Německu.

### 6. 1. Literární začátky, převážně básnické

O první literární pokusy se Jarmila pokoušela v době pobytu v Žizníkově.<sup>437</sup> Tady bydlela u Josefa Tomsy, který byl jejím učitelem a velmi oceňoval dívčiny slohové práce. Sama vzpomíná, že zde složila několik básní. První vážnější pokusy, které se dochovaly v pozůstalosti Jarmily Haškové, pocházejí až z let 1903 - 1904. Jedná se o básně ve dvou zápisnicích. Nalezneme zde například báseň *Trikoloře*. Dále tu je i několik nedokončených básní, které nejsou blíže datovány. Vzhledem k tomu, že autorka je podepisuje dívčím jménem, dá se předpokládat, že většina vznikla před květnem roku 1910. U několika básní byla později data dopsána. Pokud budeme považovat dodatečné datace za přesné, můžeme říci, že Jarmila Hašková začala s básnickou tvorbou již okolo roku 1899, tedy ve věku dvanácti let.<sup>438</sup>

Při psaní svých básní se inspirovala obyčejnými lidmi a běžnými věcmi, které jí obklopovaly. V jejím zápisníku jsou básně složené k různým, především rodinným příležitostem. Jedná se většinou o různá veršovaná blahopřání. Několik básní je věnováno jejímu dědečkovi Martinu Mayerovi. Báseň s názvem *Milý dědečku!* složila u příležitosti jeho svátku.<sup>439</sup>

Podobnou báseň složila i svému otci Josefu Mayerovi k narozeninám. Zde alespoň jedna ze čtyř slok:

„Zas rok pryč jeden,  
má vděčnost množí se.  
a z lásky zdroje,  
pramen prýští se.“<sup>440</sup>

Také sourozenci byli mladé autorce velkou inspirací. Smutná je již zmiňovaná báseň o zemřelé sestře s názvem *Píseň o sestřičce*. Jarmila se zaměřila i na lyriku, kterou lze označit

<sup>437</sup> Jarmila strávila v Žizníkově část léta roku 1901 a necelý školní rok 1901 – 1902.

<sup>438</sup> LA PNP, Jarmila Hašková, rukopisy: 2 básnické zápisníky z let 1903 – 1904, č. inv. 542–543.

<sup>439</sup> Tamtéž, rukopisy: báseň *Milý dědečku*, č. inv. 542–543.

<sup>440</sup> Tamtéž, rukopisy: 2 básnické zápisníky z let 1903 – 1904, báseň *Drahý tatínku*, č. inv. 542–543.

za vlasteneckou. Sem patří zmíněná báseň *Trikoloře, Miluj vlast!, Píseň Čechů* a některé další.<sup>441</sup>

Tvorba mladé básnířky se postupem času proměňovala. To lze vytušit zejména z druhého zápisníku. Proměnou prošly především náměty jejích básní. V době dospívání, opět nelze přesně určit časové období, se do popředí jejího zájmu dostává láska. Jedna z básní nese přímo název *Lásce*.<sup>442</sup> Už se nejedná o pouhé jednoduché dětské veršování. Básně jsou více promyšlené a vyjadřují hlubší pocity. S určitostí lze říci, že některé z básní, které jsou obsahem druhého zápisníku, napsala Jarmila během studií na Obchodní škole Ženského výrobního spolu v Praze. Dokladem je užití těsnopisu, který se naučila až na škole.<sup>443</sup>

Jarmila Hašková poezii milovala a nevzdala se jí do konce svého života. I když jí redaktor deníku *Tribuna* Josef Kodíček kritizoval, že její poezie oproti próze pokulhává a že by se měla soustředit spíše na povídkovou tvorbu.<sup>444</sup> Převážnou většinu svých básní psala pro potěšení své a svých blízkých, případně jako vyznání se z osobních citů. Po roce 1912 se její novou inspirací stal především syn Richard, o kterého se stará, ale i prostředí Obchodní a živnostenské komory, kde pracuje.<sup>445</sup> Ale plně se k literární činnosti vrací až na sklonku války.

Kdy tedy začala Jarmila Hašková publikovat vlastní tvorbu? Touto otázkou se zabýval mimo jiné Radko Pytlík ve své knize *Bibliografie Jaroslava Haška*. Podle jeho názoru začátky tvorby spadají přibližně do ledna roku 1908. Dřívější práce, které jsou podepsané jménem Jarmily Mayerové, jsou ve skutečnosti dílem Jaroslava Haška. Odpovídá tomu jak charakter časopisů, ve kterých jsou práce otištěny, tak i téma a styl příspěvků.<sup>446</sup> Určit v každém jednotlivém případě, zda jde o dílo Jaroslava Haška, či jeho ženy, je ale velmi složité, a ne vždy se to podaří. Podle Jiřího Rambouska to však není ani příliš důležité. O tom, že spolu manželé Haškovi při své tvorbě spolupracovali, svědčí i vzpomínky V. Warausové.<sup>447</sup>

Roku 1908 v dopise z 2. února Jaroslav Hašek píše, že nechal vytisknout nějaké práce Jarmily v *Mladých proudech* a *Lidu*.<sup>448</sup> Dalším důkazem je další nedatovaný dopis, napsaný také někdy v únoru stejného roku, kde Hašek píše: „*Poslyš, milouši! Ten Sláveček i to ostatní bylo pěkné. Nebylo v tom nic začátečnického. Zkrátka! Víš dobře, že bych to jinak nedal vytisknout.*

---

<sup>441</sup> LA PNP, Jarmila Hašková, rukopisy: báseň *Trikoloře, Miluj vlast!, Píseň Čechů*, č. inv. 542–543.

<sup>442</sup> Tamtéž, báseň *Lásce*, č. inv. 542–543.

<sup>443</sup> Tamtéž, 2. básnický zápisník, č. inv. 542–543.

<sup>444</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 222. Dopis Jaroslava Haška z 31. května 1921.

<sup>445</sup> LA PNP, Jarmila Hašková, rukopisy: *Klapy klap!*, č. inv. 523.

<sup>446</sup> PYTLÍK, Radko – LAISKE, Miroslav. *Bibliografie Jaroslava Haška: soupis jeho díla a literatury o něm*. Praha, 1960, s. 29 – 30.

<sup>447</sup> WARAUŠOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965, s. 54 – 55.

<sup>448</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 73 – 78.

*Máš schopnosti hezky psát, a tak piš zas něco. Já Ti to opravím po případě, kdyby se něco zdálo za vlasy přitažené, o čem ovšem pochybuji. A pak to dáme někam. Víš, u Tebe to lehčeji začne, než se mnou. Jakmile ženská píše, hned ji všude u nás tisknou, hned objevují talent. A tak proč bys to nevyužítkovala, když píšeš notabene hezky.*<sup>449</sup>

Jedna z prvních povídek, kterou lze najít v pozůstalosti, nese název *Nejlepší žena*. Byla otištěna 20. prosince 1908 v Českém slově. Příběh vypráví o muži, který příliš dlouho váhal s vyznáním lásky. Tato práce má již všechny znaky zralé autorčiny tvorby.<sup>450</sup>

Obecně můžeme říct, že literární začátky Jarmily Haškové spočívají ve zcela jiné poloze a oblasti, než kterou se později proslavila.

## 6. 2. Nejplodnější literární období

Kvůli tíživé finanční situaci se Jarmila Hašková počátkem dvacátých let 20. století rozhodla začít opět veřejně publikovat. Zprvu šlo především o příhody malého Ríši, který byl pro matku velkou inspirací. Své práce uveřejňovala v listech Právo lidu a České slovo, kde se objevovala její tvorba pod dívčím jménem již před sňatkem s Jaroslavem Haškem.<sup>451</sup>

Pravidelně začala publikovat až po návratu Jaroslava Haška z Ruska. Jak již bylo řečeno, ten ji seznámil s redaktory řady pražských deníků a časopisů (Tribuna, Čas, Gentleman, Lidové noviny a další), ve kterých sám působil. V roce 1921 tak začaly pravidelně vycházet její povídky a fejetony. Zvláště humoristické povídky získaly velkou oblibu, a tak byla dvacátá léta pro Jarmilu Haškovou obdobím opravdové prosperity, i když pouze v oblasti literární.

O popularitě svědčí i množství dopisů od čtenářů, které autorka dostávala. Z velké části se jednalo o různé pochvalné dopisy a žádosti o podpis. Ne všichni ale dílo Jarmily Haškové obdivovali. Dorazilo také několik kritických dopisů. Anonymní autor jednoho z nich napsal: „*Vaše Blahorodí! Prosím Vás nepište nic vychovatelského. Kazíte jen rodiče. Tomu naprosto-naprosto-nerozumíte. Po dlouhém uvažování napsal učitel a otec dětí.*“<sup>452</sup>

Tvorba nadějně literátky se stávala oblíbenou i za hranicemi v sousedním Německu a Rakousku. O to se nemalou měrou zasloužila Anna Auředníčková.<sup>453</sup>, která překládala

<sup>449</sup> PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979, s. 84 – 85.

<sup>450</sup> RAMBOUSEK, Jirí. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 35.

<sup>451</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 3, duben, 2019

<sup>452</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Nezjištění, dopis z 6. dubna 1923, č. inv. 241.

<sup>453</sup> Anna Auředníčková byla česká překladatelka, prozaička, propagátorka české kultury v zahraničí. Překládala z francouzštiny, angličtiny a češtiny do němčiny. Přeložila desítky knih, stovky povídek, fejetonů a kratších textů. Je také autorkou antologie české literatury *Dreißig tschechische Erzähler* a vzpomínkové knihy *Tři léta*

povídky a fejetony do němčiny. Práce vycházely např. v listech jako Prager Presse, Prager Tagblatt, Württemberger, Zeitung, Hamburger Anzeiger, Der Tag, Der Wiener Tag, Die Welt der Frau, atd.<sup>454</sup> Ovšem i sama spisovatelka překládala. Byla první překladatelkou dětských knížek německého autora Ericha Kästnera. Přeložila například jeho známou knihu *Emil a detektivové*.

Stejně jako v době jejich literárních začátků, tak i později, spisovatelku nejvíce inspirovaly různé příhody členů rodiny a když se stala matkou, byl to především malý Říša. Typickými náměty povídek Jarmily Haškové byly humorné situace, které přináší sám život. Partnerské vztahy (dobývání žen muži, zasnuby, svatby, ale i nevěry), také prostředí sportovní, školní a kancelářské. V neposlední řadě psala i o výchovných problémech s malými i dospívajícími dětmi. Vztah mezi mužem a ženou a chování ve společnosti byly nejčastějšími tématy i jejich fejetonů. Při psaní povídek ráda užívala formu dopisu nebo deníku. Její práce vycházely nejen pod vlastním jménem, ale publikovala také pod pseudonymem Háma nebo Iška.<sup>455</sup>

Manžele Haškovi si nežili nad poměry a psaní povídek a fejetonů znamenalo vítaný přivýdělek. Například roku 1921 obdržela Jarmila za své dva uveřejněné články v Lidových novinách dne 6. a 24. července, finanční obnos 147 Kč a 50 h. Jednalo se povídky Zlaté ručičky<sup>456</sup> (6. července) a Ubohá Háma<sup>457</sup> (24. července). Avšak poukázka na zmíněnou částku nebyla vypsána na adresu její, ale na jejího manžela na Žižkov, Jeronýmova 3. Z jakého důvodu se tak stalo, dnes již asi nezjistíme.<sup>458</sup> Nezapomínejme, že deník Lidové noviny nebyl jediný, do kterého Jarmila přispívala. Takovýchto článků mohla publikovat za měsíc vícero. Z ušetřených honorářů si Jarmila Hašková zakoupila parcelu v Braníku.

Některé své povídky nabídla jako náměty k zfilmování. Roku 1922 dokonce obdržela cenu Filmové ligy za námět k němému filmu Adam a Eva, který natočila společnost Wetebfilm.<sup>459</sup> Šlo o námět typický pro tvorbu Jarmily Haškové. Dvojčata, bratr a sestra, která jsou si velmi podobná, si v převleku dívky za chlapce a chlapce za dívku pohrávají se svými nápadníky.

---

v *Tereziíně*. – KLÍNKOVÁ, Hana. Anna Auředníčková - „Český konzul“ ve Vídni. In *Tvar* 9, 1998, č. 7, s. 14 – 15. ISSN 0862-657 X.

<sup>454</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 36.

<sup>455</sup> OPELÍK, Jiří – FORST, Vladimír – MERHAUT, Luboš. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce: 2. H-J*. Praha, 2008, s. 92. ISBN 80-200-0469-6.

<sup>456</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. Zlaté ručičky. In *Lidové noviny* 29, 1921, č. 332, s. 1 – 2. ISSN1802-6265.

<sup>457</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. Ubohá Háma. In *Lidové noviny* 29, 1921, č. 332, s. 1 – 2. ISSN1802-6265.

<sup>458</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: BRNO – Lidové noviny, dopisnice ze 17. září 1921, č. inv. 427.

<sup>459</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 3, duben, 2019.



Wetebfilmu a později Foxfilmu,<sup>460</sup> nabízela i své další práce, jako například *Z deníku služky Pepičky*, *Z deníku jedináčka*, *Martin Mayer*, ale s žádným již bohužel neuspěla.<sup>461</sup>

Jarmila Hašková nepsala pouze samostatné povídky a fejetony, ale vydala také několik knih. Roku 1923 jí vyšly téměř současně hned tři knihy, *Haniččino jaro*, *Martin Mayer – životopis proletáře* a *Robinson a jiné veselé povídky*. Román s autobiografickými prvky *Haniččino jaro*, který jsem několikrát zmiňovala v druhé části diplomové práce, vydalo nakladatelství Melantrich.<sup>462</sup> Podle Jiřího Rambouska se jedná o první český skutečně demokratický román s dívčí hrdinkou. Není v něm soucitné „sklánění se k bídě“, jímž se vyznačují jiné známé příběhy jako například o Svěhlavičce atd. V románovém příběhu panuje mezi dětmi ve škole opravdová rovnost. Zmíněny jsou tu také citlivé otázky dívčího dospívání, které v jiných podobných dílech najdeme jen zřídka<sup>463</sup>. Jako vedlejší motiv je dotčeno i soužití Čechů a Němců.

Hlavní hrdinkou románu je Hanička Mimrová. Příjmení si autorka vypůjčila od schovanky své sestry Mileny Marie Mimrové. Jarmila změnila i název vesnice, kde se značná část příběhu odehrává. Skutečný Žizníkov překřtila na Borovany, ale ostatní místní názvy jsou až na pár výjimek autentické. Na rozdíl od skutečných míst, je ale pravděpodobné, že příběhy jsou vesměs pouhou literární fikcí. Vynikají tu nadmíru detailní popisy přírody a její proměny v průběhu roku.<sup>464</sup>

Román *Haniččino jaro* vyvolal pozitivní ohlas u čtenářů. 4. září roku 1923 poslala děkovný dopis paní Marie Kolíbalové z Brna: „*Vaši Haničkou způsobila jste mně i mé rodině mnoho pěkných chvil, neboť pročítali jsme s opravdovým potěšením každou kapitolku. Nechci se šířiti o přednostech Vaší milé knížky ve směru výchovném, ráda bych však upozornila na okolnost, která se zdá býti přehlížena. Mám na mysli národnostní stránku Vašeho dílka a domnívám se, že přispěje toto u mladých duší, pro něž je určeno, k uhlazení mnohé ostré hrany, k objasnění mnohé záhady sporu národnostního. Vaše Hanička potvrzuje, že i v tak těžkých otázkách politických dáno jest maličkým mnohé, co skryto bylo před moudrými.*“ Pisatelka listu byla z knihy tak nadšená, že se chtěla velkou měrou zasadit o její přeložení do německého jazyka.<sup>465</sup>

<sup>460</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: FOX FILM CORPORATION, dopis z 12. února 1925, č. inv. 455.

<sup>461</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 37.

<sup>462</sup> Nakladatelství a vydavatelství s názvem Tiskařské družstvo Národně sociální strany působilo od roku 1898. V roce 1910 bylo přejmenováno na Melantrich. Po první světové válce se Melantrich stal nejvýznamnějším polygrafickým podnikem v Čechách. – FEJLEK, Vojtěch: *Melantrich 1898–1998*, Praha, 1998, s. 10 – 11. ISBN 80-7023-273-0.

<sup>463</sup> RAMBOUSEK, Jiří. Opravna. In *Tvar* 15, 2011, č. 11, s. 8 – 9. ISSN 0862-657 X.

<sup>464</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Haniččino jaro*: [Výsek ze života děvčete]. Praha, 1923.

<sup>465</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Kolíbalová Marie, dopis ze 4. září 1923, č. inv. 457.

Další z výše jmenovaných knih je *Martin Mayer – životopis proletáře*. I toto dílo jsem zmiňovala v druhé části své práce. Román byl vydán u Gustava Dubského v Praze.<sup>466</sup> Sama Jarmila i její sestra Milena tuto knihu považovaly za nejlepší dílo, které kdy napsala.<sup>467</sup> Práce v roce 1922 vycházela nejprve na pokračování v časopise *Čas* a až o necelý rok později se dočkala knižní podoby.

Martin Mayer, dědeček Jarmily Haškové, byl pro spisovatelku velkou inspirací. Slovo proletář, v podtitulu knihy, je dnes vnímáno hanlivě. Autorka ho však užila jako označení nemajetného člověka. Nejedná se o román v plném smyslu slova. Chronologicky, bez přílišných podrobností, je tu sepsáno to, co dědeček vyprávěl o svém životě a co si sama spisovatelka pamatovala. Jarmila výslovně odmítá si cokoli domýšlet. Kniha není pouhou biografií jejího dědečka, ale jsou zde zobrazeny i společenské poměry a historické události období 19. století (např. revoluční události roku 1848, pruská okupace Prahy roku 1866). Příběh není příliš dějový, dominantní jsou spíše popisné pasáže, kterých je snad až příliš.

Oba zmíněné romány byly vydány na jaře roku 1923. V stejném roce v listopadu spisovatelce vyšla u pražského nakladatele Stanislava Minaříka<sup>468</sup> kniha *Robinson a jiné veselé povídky*. Byla součástí edice *Knihy země* jako její třicátý osmý svazek. Jedná se první souborné vydání dvaceti čtyř črt a povídek. Úvodní povídka dala název celé knize. Všechny příběhy jsou komické a vesměs je spojuje téma mezilidských vztahů. Hlavními postavami jsou mladé dívky, či naopak starší neprovdané ženy, nesmělí mladíci, či postarší pánové. Právě vztahy mezi těmito postavami jsou komické.<sup>469</sup>

Nyní si dovoluji trochu odbočit a znovu se zmíním o nešvaru Jarmily Haškové a tím byla její nedochvilnost, neplnění slibů. Zda to bylo kvůli osobním či pracovním starostem nebo lenosti se dnes už asi nedovíme. Řada redakcí se prostřednictvím dopisů domáhala slíbených povídek. Mezi nimi byla například redaktorka časopisu *Lada*:<sup>470</sup> „*Psala jsem již jednou o příspěvky*

---

<sup>466</sup> Gustav Dubský v květnu 1896 získal knihkupeckou a nakladatelskou koncesi, již koncem srpna téhož roku otevřel v Českých Budějovicích vlastní podnik pod neprotokolovaným názvem *České knihkupectví*. Roku 1906 spoluzakládal a zároveň i vedl Tiskové a nakladatelské družstvo *Pokrok*, které vydávalo deník realistické strany *Čas* a další tiskoviny. Roku 1918 přesídlil do Prahy a založil zde vlastní nakladatelství s názvem *Gustav Dubský*. Avšak roku 1923, zřejmě někdy po vydání Jarmiliny knihy, ukončil nakladatelskou činnost a odešel z Prahy. – ZACH, Aleš. *Slovník českých nakladatelství 1849-1949: Gustav Dubský*, [cit. 2020-04-14].

URL: <<http://www.slovník-nakladatelství.cz>>.

<sup>467</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 3, duben, 2019.

<sup>468</sup> Stanislav Minařík byl nejen českým nakladatelem, ale i překladatel z polštiny a ruštiny. Nakladatelské činnosti se začal věnovat po první světové válce a působil na pražském Smíchově. – ZACH, Aleš. *Slovník českých nakladatelství 1849-1949: Stanislav Minařík*, [cit. 2020-04-14]. URL: <<http://www.slovník-nakladatelství.cz>>.

<sup>469</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Robinson a jiné veselé povídky*. Praha, 1923.

<sup>470</sup> *Časopis Lada*, byl vydáván od roku 1927. Místo vydavatele obsadil Karel Vačlena. Periodikum se převážně soustředilo na podávání rad ohledně vedení domácnosti mladým dívkám a ženám. – KUBÍČEK, Jaromír (ed.)

a domnívám se, že Vás můj dopis vůbec nenašel. Proto opakují dnes svou prosbu, abyste nám laskavě pokud možno brzy napsala nějakou ze svých zajímavých a veselých povídek.<sup>471</sup> Velmi vtipně se připomněla také redakce časopisu Pestré květy:<sup>472</sup> „Žádala jsem Vás již dvakrát o veselou povídku, ale dosud marně. Prosím Vás velice, abyste tentokrát mé prosby vyhověla. Nemáte-li jednu povídku, pošlete dvě.“<sup>473</sup>

Koncem března roku 1924 kontaktovala Jarmilu redakce Vídeňského deníku, zda by jim dala k dispozici některou ze svých románových nebo novelistických prací chystaných do tisku.<sup>474</sup> Ta vyhověla a od 2. července téhož roku začal ve Vídeňském deníku<sup>475</sup> vycházet na pokračování humorný románový příběh *Vinohradské děti*. Vyprávěl o životě pražské rodiny Novákových. Autorka tehdy za tuto práci dostávala honorář ve výši 25 haléřů za řádek.<sup>476</sup>

Sama spisovatelka se k dílu sebekriticky vyjádřila: „Je to dosud má největší práce. Knižně ještě nevyšla, protože je velmi zběžně napsaná a bojím se, že by mi to kritika vytkla. Ale charakterově je velmi silná. Pochybuji, že by se mi někdy chtělo tu věc přepracovat. Lituji opravdu, že jsem takový lajdák, ale má trpělivost není delší než mé fejetony. Ale za ty dám hlavu na špalek, ty dělám poctivě.“<sup>477</sup> Knižní podoby se za svého života opravdu nedočkala.

V roce 1927 vyšla další, v pořadí již čtvrtá (*Vinohradské dětičky* byly vydány až posmrtně), kniha *Povídky o slabých ženách a silných mužích a naopak*. Jak název napovídá, opět se jedná o soubor povídek. Vydalo je nakladatelství Přítel knihy<sup>478</sup> v rámci prvního ročníku edice *Nová knihovna české literatury*. Nalezneme zde celkem čtyřicet sedm povídek a črt, které byly již dříve uveřejňovány v tisku. Všechny příběhy spojuje společné téma. Vesměs se jedná o vztahy mezi muži a ženami, a to jak o vztahy milostné, přátelské, ale i rodičovské a prarodičovské, nebo vztahy mezi učitelem a jeho žáky.<sup>479</sup>

---

a kol. *Česká retrospektivní bibliografie*. Řada 2, Časopisy. Díl 2, Časopisy České republiky 1919-1945. Brno, 2006-2007, s. 117. ISBN 80-86249-26-3.

<sup>471</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Lada časopis, dopis z 21. října 1927, č. inv. 390 – 395.

<sup>472</sup> Časopis *Pestré květy* byl zábavný obrázkový týdeník vydávaný od roku 1928 jako příloha nedělního listu *Práva lidu*. – BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha, 2011, s. 169. ISBN 978-80-247-3028-8.

<sup>473</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: *Pestré květy*, dopis ze 13. listopadu 1928, č. inv. 410.

<sup>474</sup> Tamtéž, korespondence přijatá: *Vídeňský deník*, dopis z 27. března 1924, č. inv. 438–439.

<sup>475</sup> Český tisk se rozvíjel i za hranicemi, dá se říci, že všude kde se Češi usadili ve větším počtu. Takovým místem byla samozřejmě i Vídeň. Zde byl roku 1906 založen mj. *Vídeňský deník*. – BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha, 2011, s. 148. ISBN 978-80-247-3028-8.

<sup>476</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: *Vídeňský deník*, dopis ze 17. července, č. inv. 440.

<sup>477</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 39.

<sup>478</sup> Nakladatelství *Přítel knihy* založil Emil Reis roku 1927. Díky tomuto nakladatelství vyšlo cca 135 titulů a vydávalo časopis *Přítel knihy*. Činnost byla ukončena roku 1930. – ZACH, Aleš. *Slovník českých nakladatelství 1849-1949: Přítel knihy*, [cit. 2020-04-14].

URL: <<https://www.slovníknakladatelství.cz/nakladatelství/pritel-knihy.html>>.

<sup>479</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Povídky o slabých ženách a silných mužích a naopak*. Praha, 1927.

Před samotným vydáním autorka redakci napsala: „*Předkládám soubor povídek a myslím, že jsou dobré, protože je ráda píše a jdou mi lehce z pera. Prosím, abyste nehledali, co jsem do nich nedávala. Říkají mi, že jsem humorista, ale já mám oči plné slz, když píše, a musím sebrat všechnu energii, abych nerozplakala i čtenáře a Bůh uchovej i redaktora. Za takovou dojemnou historií, jako je například Život či Alibi, Poznámky profesoroxy, musím však druhý den napsat něco veselého, abych si neodradila redaktorů.*“<sup>480</sup>

Kritiky tohoto povídkového souboru nebyly přijaty příznivé. Zřejmě nejkritičtější byl Vojtěch Zelinka, který svou recenzi uveřejnil v týdeníku Zvon:<sup>481</sup> „*Črty v tomto svazku měly projít censurou autorčinou. Směle mohly být vypuštěny práce, kde se nedošlo k cíli, jež si srdečná a čestná ironická bytost autorčině ve většině próz stanovila a jehož s úspěchem dosáhla: ukázati pod omyluplným shonem lidských dvojic, stavěných v nejrozmanitější situace životní, onen základní a neměnný rytmus osudu, lidství a srdce. Látka nezmáhá svého zpracovatele s rutinou, někde poněkud lehkomyšlnou, dovede humoristka – ale vzpomeňte knihu Čapkových poznámek o tom, do jaké míry jsou ženy schopny humoru – shrnouti do svých črt hojně přesných podrobností a nelze říci, že by neměla vůbec schopností pro postřeh z vnějšího a vnitřního života mužova.*“<sup>482</sup> I přes čestné výhrady Vojtěch Zelinka doporučil knihu k četbě. Podle jeho mínění Jarmila Hašková tímto donutí čtenáře zamyslet se nad životem a dílo především pobaví. Objevily se i pochvalné recenze, těch bylo ale bohužel méně.

Poslední kniha, jež vyšla ještě za života Jarmily Haškové, byla humorná pohádka pro děti *Z notesu svatého Petra*. Je to asi její nejčastěji vydávaná a zřejmě i neznámější kniha, kterou bychom mohli nalézt ve veřejných knihovnách. Příběh je stylizovaný jako zápisky sv. Petra, kde zaznamenává, jaké nezbednosti provádějí v nebi děti, které se nemohly hned stát andělíčky, s čertíkem Tondou. Jak už je pro autorku typické, celá kniha se nese v humorném duchu.<sup>483</sup>

I tato publikace vycházela nejprve jako seriál na pokračování. Od léta do podzimu roku 1930 ji čtenáři našli v Lidových novinách v rubrice Dětský koutek. O pár měsíců později vyšel tento příběh knižně. Vydání se ujalo nakladatelství Adolfa Synka.<sup>484</sup> S ním v minulosti spisovatelka spolupracovala na vydání děl Jaroslava Haška.

---

<sup>480</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Milena Janišová – vzpomínkový článek Hašková Jarmila, Praha, s. 4, duben, 2019.

<sup>481</sup> Beletristický a literární týdeník Zvon začal vycházet roku 1900 po zániku časopisu Světozor. Nalezli bychom zde poezii, prózu (často romány na pokračování), kratší kulturní zprávy a recenze. Zodpovědným redaktorem byl Matěj Anastazia Šimáček až do roku 1913, poté ho vystřídal František Serafín Procházka. Týdeník Zvon zanikl roku 1937. – Literární archiv Památníku národního písemnictví – Zvon, Badatelna.eu, [cit. 2020-04-17]. URL: <<http://www.badatelna.eu/fond/3328/uvod/>>.

<sup>482</sup> ZELINKA, Vojtěch. Jarmila Hašková, Povídky o slabých ženách a silných mužích a naopak. In *Zvon* 29, 1929, č. 10, s. 138.

<sup>483</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Z notesu svatého Petra*. Praha, 1997. ISBN 80-85570-83-1.

<sup>484</sup> Pražské nakladatelství Adolfa Synka působilo v letech 1902-1949.

Ilustrace prvního vydání knihy *Z notesu svatého Petra* se ujal starší bratr Vratislav Mayer. Sourozenci si byli velice blízcí, možná právě proto Jarmila s bratrem spolupracovala. Avšak v Lidových novinách tento příběh doplnil svými kresbami Ondřej Sekora, který pak ilustroval i další knižní vydání. Z jaké důvodu došlo k této změně, není známo.

Ani tento literární počín nebyl ušetřen recenzí, i když kritika byla vesměs pozitivní. Spisovatelka Marie Mayerová se o knize vyjádřila takto: „*Pravý požitek budou mít z této knihy děti vychovávané katolicky, neboť jen ony poznají celou ironii autorčina vypravování o abstraktním nebeském světě, přizpůsobeném domácímu světu skutečnému. Nicméně i děti, vychovávané bez církevní obradnosti najdou zalíbení v četbě tohoto anekdotického zápisníku, neboť ústřední postava svatého Petra je celkem dost populární, aby ji znal žid i pohan.*“<sup>485</sup> Přestože byla kniha čtivá, odborná kritika jí vyčítala nižší uměleckou hodnotu. Podle Jiřího Rambouska vyprávění působí poněkud zdouhavě.<sup>486</sup> Obecně můžeme říci, že i přes některé výtky jde o nejlépe hodnocenou knihu Jarmily Haškové.

Během svého krátkého života vydala spisovatelka celkem pět knih, z nichž se ve dvou případech jednalo o soubor povídek a publikovala do více jak dvou desítek periodik. I přesto je její tvorba dnes již téměř zapomenuta.

Svou literární činností se Jarmila Hašková snažila prosadit také v rozhlase. V roce 1927 se zúčastnila soutěže na rozhlasovou aktovku, kterou vyhlásila stanice Radiojournal. Do soutěže poslala dvě jednoaktové hry *Strýc Ota* a *Okno do zahrady*. Jejich rukopisy se dodnes dochovaly v autorčině pozůstalosti. Do rozhlasové stanice dorazilo celkem 174 her. Výherce měl získat finanční honorář a jeho hra měla být zařazena do vysílání. Porota však došla k závěru, že nikdo ze zúčastněných nesplnil zcela podmínky soutěže. Přesto vybrala dle jejich názoru nejzdařilejší hry, jejichž autoři dostali nižší než původně nabízený honorář. Konkurence byla velká a Jarmila tehdy bohužel neuspěla.<sup>487</sup>

### 6. 3. Posmrtně vydané práce

Výše zmíněný příběh rodiny Novákových pod názvem *Vinohradské děti* se také dočkal knižní podoby. Toho se ale Jarmila Hašková n. Kniha nedožila. Kniha vyšla v roce 1946, patnáct let po její smrti. Vydání s upraveným názvem *Vinohradské dětičky* se zhostilo nakladatelství Karla

---

<sup>485</sup> MAJEROVÁ, Marie. Jarmila Hašková: *Z notesu svatého Petra*. In *Čin* 2, 1931, s. 175.

<sup>486</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 39.

<sup>487</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, korespondence přijatá: Praha – Radiojournal, dopis z 26. ledna 1928, č. inv. 420.

Synka.<sup>488</sup> *Vinohradské dětičky* byly čtrnáctou knihou edice Veselá četba. Na výtvarné části obálky se podílel ilustrátor a grafik Jaroslav Šváb.

V autobiografickém románu autorka vzpomíná na své dětství. Dává tak čtenáři možnost nahlédnout do života rodiny Mayerových a alespoň částečně poznat její dětství. Název díla odhaluje místo děje. Na Královských Vinohradech Jarmila prožila téměř celé své dětství. Ony vinohradské dětičky jsou ve skutečnosti sourozenci Mayerovi. I přesto, že hlavními postavami jsou děti, nejedná se o knihu určenou dětem nebo mládeži. Spisovatelka v příběhu změnila jméno rodiny. V románu je rodina Mayerova přejmenována na Novákovy. Všechna ostatní jména, sourozenců, rodičů i dědečka, jsou skutečná. Na rozdíl od jiných prací jsou charaktery postav v této knize podrobně vykreslené. Kniha je sice považována za humornou, ale je tu i řada smutných pasáží (např. těžká onemocnění dětí), což není pro tvorbu Jarmily Haškové příliš typické. Protože jde o knihu autobiografickou, částečně jsem z ní čerpala při psaní druhé kapitoly této práce.<sup>489</sup>

Román krásně dokládá, jak vypadaly Královské Vinohrady na přelomu 19. a 20. století. Což ocenil redaktor edice Veselá četba Václav Kaplický: „*Je to kniha dobré pohody a laskavého úsměvu, s jakým se zpravidla ohlížíme na své dětství. Kniha však není zajímavá jen z hlediska dětské psychologie, její stránky o slávě starých Královských Vinohrad i pohledy do staré Prahy z počátku tohoto století, té Prahy, která je nenávratně ztracena, působí jako pohled do vzácného rodinného alba.*“<sup>490</sup>

Poslední kniha s názvem *Drobné příběhy*, jež nese jméno Jarmily Haškové, byla vydána až roku 1960. O vydání tohoto souboru povídek a črt se zasloužil především syn Richard Hašek. Předmluvu k ní napsal několikrát zmiňovaný spisovatel Radko Pytlík, který se ve svých pracích zabýval především životem Jaroslava Haška. *Drobné příběhy* vydalo Krajské nakladatelství Havlíčkův Brod.<sup>491</sup>

Kniha zahrnuje celkem devatenáct povídek. Většina z nich byla součástí zmíněných povídkových souborů *Robinson a jiné veselé povídky* nebo *Povídky o slabých ženách a silných mužích a naopak*. Jedná se o příběhy „malých“ lidí, které jsou často satiricky zahroceny a jejich

---

<sup>488</sup> V roce 1935 převzal nakladatelství Adolfa Synka jeho syn Karel. Ten dal nakladatelství nový název – Karel Synek.

<sup>489</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. Praha, 1946.

<sup>490</sup> RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991, s. 38 – 39.

<sup>491</sup> Krajské nakladatelství v Havlíčkově Brodě vzniklo roku 1949, na základech původního nakladatelství Jiřího Chvojky, které působilo v Havlíčkově Brodě od roku 1945. Činnost nakladatelství byla ukončena roku 1965.

Během své existence nakladatelství vydalo téměř dvě stovky titulů. – Ústav pro českou literaturu AV ČR. Slovník české literatury po roce 1945, [cit. 2020-04-18].

URL: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1657>>.

humor má trpké až tragické zabarvení. Kniha je rozdělena na dva oddíly. První název je totožný s názvem knihy a druhá část *Hrst vzpomínek na Jaroslava Haška* prozrazuje, na koho spisovatelka vzpomíná.<sup>492</sup>

---

<sup>492</sup> HAŠKOVÁ, Jarmila. *Drobné příběhy*. Havlíčkův Brod, 1960.

## Závěr

Jarmila Hašková je zajímavá osobnost a jistě si zaslouží větší pozornost, než jí byla doposud věnována. Což platí, myslím, i o jejím literárním díle, které bylo za jejího života vysoce oceňováno. Její život nebyl snadný. Jako malá dívka často trpěla různými nemocemi, které ji provázely také v pozdějších letech. I závěr života byl stížen těžkou nemocí, a to rakovinou prsu.

O svou životní lásku Jaroslava Haška musela bojovat. Mayerovi dlouho sňatku bránili. Nelíbila se jim Haškova neklidná povaha, přílišné holdování alkoholu a díky tomu časté potyčky s policií. K sňatku nakonec došlo, ale až čtyři roky po seznámení. Po dvou letech se manželům Haškovým narodil syn Richard, kterého jeho matka velmi milovala. Záhy však přišlo zklamání, manželé Haškovi se rozešli. Jarmila se vrátila se synem zpět k rodičům a získala práci v Obchodní a živnostenské komoře v Praze, kde pracovala až do konce svého života.

Přestože manželství nebylo nikdy rozvedeno, nebránilo to Haškovi vzít si další ženu. Alexandru si dokonce přivezl do Čech z Ruska. Nově vzniklá Československá republika však neuznávala sovětské zákony, a proto jejich sňatek nebyl v Čechách platný. Pro Jarmilu to musela být nepříjemná a ponižující situace. Brzy se však začali znovu scházet. Jaroslav Hašek se stýkal také s malým Richardem, kterému zanedlouho řekl, že je jeho otce. Ovšem ani toto „znovushledání“ netrvalo dlouho. Vztah Haškových definitivně skončil po necelém roce od jeho návratu z Ruska. Jaroslav Hašek se s Alexandrou Lvovou odstěhoval do Lipnice nad Sázavou a se svým synem a Jarmilou se již nikdy nesetkal.

Další problémy nastaly po smrti Jaroslava Haška. Spisovatelka se snažila získat pro svého syna autorská práva na Haškovo dílo, což se neobešlo bez soudních řízení. Ozvali se také věřitelé, kterým spisovatel dlužil nemalé částky. Vdova se již nikdy nevdala. Naznačená náklonnost k Janu Puzkarovi zůstává pouhou domněnkou. Se všemi těžkostmi se musela a také dokázala vypořádat.

S Jaroslavem Haškem zažila i mnoho hezkých chvil. Chodívali spolu na výlety, učili se ruskému jazyku, četli atd. Po svatbě mu pomáhala psát jeho články a knihy. Dle vlastních slov se podílela i na Švejkovi. Byl to právě on, kdo přivedl Jarmilu Haškovou k publikování vlastních děl a podporoval ji v tvorbě.

Její literární začátky jsou spojeny především s básnickou tvorbou. Své verše však psala tvz. do šuplíku nebo pro svou rodinu. Otiskována byla téměř výhradně její próza.



Pravidelně začala publikovat po první světové válce kvůli stále narůstajícím výdajům. Čtenáři si oblíbili spisovatelčiny humorné povídky a črty, které uveřejňovala řada československých, ale i německých a rakouských periodik. O to, že byla Jarmila Hašková známá i za hranicemi, se zasloužila překladatelka Anna Auředníčková.

Autorce bylo vydáno také několik knih. V třiceti šesti letech jí vyšly první tři knihy: *Haniččino jaro*, *Martin Mayer – životopis proletáře* a *Robinson a jiné veselé povídky*. Do konce života spisovatelka vydala ještě další dvě knihy: *Povídky o slabých ženách a silných mužích a naopak* a pohádku *Z notesu svatého Petra*, což je autorčina nejvydávanější kniha. Ještě další dvě knihy nesou její jméno - *Drobné příběhy* a *Vinohradské dětičky*. Obě však vyšly až posmrtně. O vydání souboru povídek s názvem *Drobné příběhy* se zasloužil syn Richard Hašek.

O volných chvílích chodívala Jarmila Hašková na svou parcelu na Braník, kde si nechala postavit pergolu a starala se o zahrádku. Zvala sem své přátele i rodinu. Nejvíce času věnovala synu Richardovi. S jeho výchovou pomáhali Mayerovi i Jarmiliny sourozenci. Často také jezdívala na dovolené, hlavně se synem a přítelkyní Vilmou Warausovou. Její oblíbenou zahraniční destinací bylo Německo, které navštívila hned několikrát.

Tato práce se snaží podat zatím opomíjený životní příběh spisovatelky Jarmily Haškové. Zachycena je také její tvorba.

## Seznam použitých zdrojů

### SEZNAM PRAMENŮ

Archiv hlavního města Prahy, Sbirka matrik, sign. VIN N2, sign. VIN N1, sign. VIN N3, sign. VIN N4, sign. VIN N5, sign. VIN Z3, VIN O11, VRŠ N15.

Literární archiv Památníku národního písemnictví, Hašková Jarmila, Osobní fond.

LA PNP, Hašek Jaroslav, Osobní fond.

Národní archiv, Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, Žádost pohřebního ústavu o svolení ke kremaci, sign. H 871/5 hašek, 22. 9. 1930.

HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Praha, duben, 2019.

### LITERÁRNÍ DÍLO JARMILY HAŠKOVÉ

HAŠKOVÁ, Jarmila. *Drobné příběhy*. Havlíčkův Brod, 1960.

HAŠKOVÁ, Jarmila. *Haniččino jaro: [Výsek ze života děvčete]*. Praha, 1923.

HAŠKOVÁ, Jarmila. *Martin Mayer: životopis proletáře*. Praha, 1922.

HAŠKOVÁ, Jarmila. *Povídky o slabých ženách a silných mužích a naopak*. Praha, 1927.

HAŠKOVÁ, Jarmila. Profil mrtvého druha. In *Tribuna*, 1923, č. 7.

HAŠKOVÁ, Jarmila. *Robinson a jiné veselé povídky*. Praha, 1923.

HAŠKOVÁ, Jarmila. Ubohá Háma. In *Lidové noviny* 29, 1921, č. 366. ISSN 1802-6265.

HAŠKOVÁ, Jarmila. *Vinohradské dětičky*. V Praze, 1946.

HAŠKOVÁ, Jarmila. *Z notesu svatého Petra*. Praha, 1997. ISBN 80-85570-83-1.

HAŠKOVÁ, Jarmila. Zlaté ručičky. In *Lidové noviny* 29, 1921, č. 332. ISSN 1802-6265.

### LITERÁRNÍ DÍLO JAROSLAVA A RICHARDA HAŠKA

HAŠEK, Jaroslav. *Šťastný domov*. Praha, 2012. ISBN 978-80-7429-242-2.

HAŠEK, Richard. Ve smokingu. In *Domov a svět*, Praha, 31. 1. 1931, roč. 5, č. 5.

### DOBOVÝ TISK

JELENOVÁ, Růžena. In memoriam. In *Eva: časopis moderní ženy*, Praha, 1931, roč. 3, č. 22.

MAJEROVÁ, Marie. Jarmila Hašková: Z notesu svatého Petra. In *Čin* 2, 1931.

Neznámý. *Čas*: 20. prosince 1886. In *Čas*, 30. září 1900, s. 1.

Neznámý. Hrob autora „Dobrého vojáka Švejka.“ In *Národ: obrázkový večerník*, Praha, 17. března 1917, s. 3. ISSN 1214-1240.

Neznámý. Jarmila Hašková zemřela. In *Lidové noviny*, Praha, 21. září 1931, roč. 39, č. 474.

Neznámý. Spisovatel Jarmila Hašková zemřela. In *Národní osvobození*, Praha, 21. září 1931, č. 259. ISSN 1804-9168.

NOVÝ, Karel. Spisovatel Jarmila Hašková zemřela. In *Národní osvobození*, Praha, 22. září 1931, č. 260. ISSN 1804-9168.

ZELINKA, Vojtěch. Jarmila Hašková, Povídky o slabých ženách a silných mužích a naopak. In *Zvon* 29, 1929, č. 10.

### **EDITOVANÉ PRAMENY (PAMĚTI)**

LANGER, František – HOLÝ, Jiří (ed.). *Byli a bylo: vzpomínky*. Praha, 2003. ISBN 80-7304-032-8.

MENGER, Václav. *Jaroslav Hašek doma*. Praha, 1935.

### **DOBOVÁ ODBORNÁ LITERATURA**

KAFKA, Josef. *350 ženských povolání: příručka nezbytná pro rodiče, jejich zástupce, vychovatele, rádce mládeže dívčí, dívky i ženy všech tříd, jež připravují se k manželství a hledají povolání a výdělek*. Praha, 1916.

*Obchodní a živnostenská komora v Praze: 1850-1900-1925: vydáno k 75. výročí Komory dne 18. listopadu 1925*. Praha, 1925.

ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil, čili, O výchování*. Olomouc, 1926.

### **SEZNAM LITERATURY**

ABRAMS, Lynn – LAJKEPOVÁ, Eva. *Zrození moderní ženy: Evropa 1789-1918*. Brno, 2005. ISBN 80-7325-060-8.

BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*. Praha, 2005. ISBN 80-7277-241-4.

BAHENSKÁ, Marie – MUSILOVÁ, Dana – HECZKOVÁ, Libuše. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice, 2011. ISBN 978-80-86829-79-1.

BAHENSKÁ, Marie – HECZKOVÁ, Libuše – MUSILOVÁ, Dana. *Ženy na stráž!: české feministické myšlení 19. a 20. století*. Praha, 2010. ISBN 978-80-86495-70-5.

BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.

- BEDRNÍČEK, Pavel. *Obce vůkolní: před branami měst pražských*. Praha, 2006. ISBN 80-7207-593-4.
- BLEHOVÁ, Markéta. *Jarmila Hašková – doba, život, dílo*. Praha, Univerzita Karlova, 2019.
- BOCK, Gisela. *Ženy v evropských dějinách: od středověku do současnosti*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7106-494-7.
- BROCKETT, Oscar G. *Dějiny divadla*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7008-225-6.
- BUREŠOVÁ, Jana. *Proměny společenského postavení českých žen v první polovině 20. století*. Olomouc, 2001. ISBN 80-244-0248-3.
- ČADKOVÁ, Kateřina – LENDEROVÁ, Milena – STRÁNÍKOVÁ, Jana. *Dějiny žen, aneb, Evropská žena od středověku do poloviny 20. století v zajetí historiografie: (sborník příspěvků z IV. pardubického bienále, 27. - 28. dubna 2006)*. Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-920-5.
- Česká bibliografie za rok 1914*. Tobolka, Zdeněk Václav (ed.). Praha, 1914, s. 63. Sbírká pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku; skupina 3, č. 4, 5, 6.
- ČERVENÝ, Jiří. *Červená sedma*. Praha, 1959.
- FEJLEK, Vojtěch. *Melantrich 1898–1998*. Praha, 1998. ISBN 80-7023-273-0.
- HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko: společnou prací učitelstva*. Smíchov, 1899.
- HÁJEK, Jiří. *Jaroslav Hašek: [studie s ukázkami z díla]*. Praha, 1983.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
- HLAVÁČEK, Luboš. *Josef Lada*. Praha, 1986.
- KLÍNKOVÁ, Hana. Anna Auředníčková - „Český konzul“ ve Vídni. In *Tvar* 9, 1998, č. 7. ISSN 0862-657 X.
- KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010.
- KUBÍČEK, Jaromír (ed.) a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 1, Noviny. Díl 2, Noviny České republiky 1919-1945 (CERBI N2)*. Brno, 2004. ISBN 80-86249-27-1.
- KUBÍČEK, Jaromír (ed.) a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2, Časopisy. Díl 2, Časopisy České republiky 1919-1945*. Brno, 2006-2007. ISBN 80-86249-26-3.
- KŘÍŽKOVÁ, Lucie. *Revue Gentleman 1924 - 1927: Literární a výtvarná tematika, reflexe proměn životního stylu*. Brno, 2011.
- LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7260-171-4.

- LENDEROVÁ, Milena. *Dcera národa?: tři životy Zdeňky Havlíčkové*. Praha, 2013. ISBN 978-80-7432-349-2.
- LENDEROVÁ, Milena. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století*. 2. díl, Život všední i sváteční. Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-756-3.
- LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena devatenáctého století*. Vydání druhé. Praha, 2016. ISBN 978-80-246-3540-8.
- LENDEROVÁ, Milena (et.) al. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7106-988-1.
- LENDEROVÁ, Milena – HALÍŘOVÁ, Martina – JIRÁNEK, Tomáš. *Vše pro dítě: válečné dětství 1914-1918*. Praha, 2015. ISBN 978-80-7432-499-4.
- LENDEROVÁ, Milena – RÝDL, Karel. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. Praha, 2006. ISBN 80-7185-647-9.
- LENDEROVÁ, Milena – HANULÍK, Vladan - TINKOVÁ, Daniela (ed.). *Dějiny těla: prameny, koncepty, historiografie*. Červený Kostelec, 2013. ISBN 978-80-7465-068-0.
- LENDEROVÁ, Milena – TINKOVÁ, Daniela – HANULÍK, Vladan. *Tělo mezi medicínou a disciplínou: proměny lékařského obrazu a ideálu lidského těla a tělesnosti v dlouhém 19. století*. Praha, 2014. ISBN 978-80-7422-313-6.
- LOSOS, Ludvík – GAVENDA, Miloš. *Štukatérství*. Praha, 2010. ISBN 978-80-247-2175-0.
- MALÍNSKÁ, Jana. *My byly, jsme a budeme: české ženské hnutí 1860-1914 a idea českého národa*. Praha, 2013. ISBN 978-80-7422-219-1.
- MELKESOVÁ Miroslava. ADHIBERI SOLENT, QUI COMPATRES VOCANTUR. Kmotrovství ve venkovském prostředí raného novověku na základě výzkumu chýnovské farnosti. In *Historická demografie* 27, 2003. ISSN 0323-0937.
- MUSILOVÁ, Dana. *Z ženského pohledu: poslankyně a senátorky Národního shromáždění Československé republiky 1918-1939*. České Budějovice, 2007. ISBN 978-80-86829-31-9.
- NOSKOVÁ, Jana. *Biografická metoda a metoda orální historie: na příkladu výzkumu každodenního života v socialismu*. Brno, 2014. ISBN 978-80-87112-84-7.
- OPELÍK, Jiří – FORST, Vladimír – MERHAUT, Luboš. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce: 2. H-J*. Praha, 2008. ISBN 80-200-0469-6.
- Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 14. díl, Kartel – Kraj. Praha, 1899.
- Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 26. díl, U - Vusín. Praha, 1907.

- PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek: data, fakta, dokumenty*. Praha, 2013. ISBN 978-80-86346-18-2.
- PYTLÍK, Radko (ed.). *Lidský profil Jaroslava Haška: korespondence a dokumenty*. Praha, 1979.
- PYTLÍK, Radko. *Toulavé house: život Jaroslava Haška, autora osudů dobrého vojáka Švejka*. Praha, 2012. ISBN 978-80-7388-688-2.
- RAMBOUSEK, Jiří. O Jarmile Haškové a jejím „českolipském“ románu pro dívky. In *Českolipsko literární* 10, 1991.
- SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní kodexy: 1811-1950-1964*. Brno, 1993. ISBN 80-210-0597-1.
- STOKLASOVÁ, Hana. Proměny katolických přechodových rituálů v sekularizující se městské společnosti ve 2. polovině 19. století. In *Studia historica Brunensia* 61, 2014, č. 2. ISSN 1803-7429.
- SVOREŇOVÁ-KIRÁLYOVÁ, Blanka. *Žena 20. století ve světě práce: pohled na zaměstnanou ženu v moderním světě*. Praha, 1968.
- ŠTĚPÁN, Luděk – KŘIVANOVÁ, Magda. *Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách*. Praha, 2000. ISBN 80-7203-254-2.
- ŠUBRTOVÁ, Alena. Kojenecká úmrtnost v Praze v letech 1785 – 1815 na základě matrik. In *Historická demografie* 2, 1968. ISSN 0323-0937.
- TOMEK, Václav - SLAČÁLEK, Ondřej. *Anarchismus: svoboda proti moci*. Praha, 2006. ISBN 80-7021-781-2.
- VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha, 1988.
- WARAUSOVÁ, Vilma. *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, 1965.

## SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- Citáty slavných osobností [cit. 09-19-2019]. URL: < <https://citaty.net/citaty/274092-jane-austen-vskutku-padnym-argumentem-ve-prospech-manzelstvi-j/>>.
- Ministerstvo životního prostředí. Integrovaný registr znečišťování: Arsen a jeho sloučeniny (jakoAs), [cit. 2020-03-26]. URL:<[https://www.irz.cz/sites/default/files/latky/Arsen\\_a\\_jeho\\_slouceniny\\_Karta\\_latky\\_11012018.pdf](https://www.irz.cz/sites/default/files/latky/Arsen_a_jeho_slouceniny_Karta_latky_11012018.pdf)>.
- ZACH, Aleš. Slovník českých nakladatelství 1849-1949: Gustav Dubský, [cit. 2020-04-14]. URL: <<http://www.slovník-nakladatelství.cz>>.

Literární archiv Památníku národního písemnictví – Zvon, Badatelna.eu, [cit. 2020-04-17].

URL: <<http://www.badatelna.eu/fond/3328/uvod/>>.

Ústav pro českou literaturu AV ČR. Slovník české literatury po roce 1945, [cit. 2020-04-18].

URL: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1657>>.

Antikvariát PRAHA DEJVICE, [cit. 2020-05-03].

URL:< <http://www.antikvariát-praha.cz/detail.asp?ID=104013>>.

Antikvariátik.sk,[cit.2020-05-03].

URL:< [https://www.antikvariátik.sk/?id\\_knihy=65922&podstranka=kniha#index\\_obsah\\_vnutri\\_kniha\\_obrazky](https://www.antikvariátik.sk/?id_knihy=65922&podstranka=kniha#index_obsah_vnutri_kniha_obrazky)>.

## Resumé

This thesis focuses on life destinies and work of writer and journalist Jarmila Hašková, born on June 28<sup>th</sup>, 1887 in Královské Vinohrady. She spent whole childhood and schooltime there. Since she was little, she suffered from various illnesses so she was sent to Žizník to her relative Josef Toms so she could attend the country school there. She received a good education and in 1906 she finished her studies after three years on business school of women's production association. After finishing this school, she started to learn sewing craft with tailor Josefa Burešová. During studies she met Jaroslav Hašek. They got married on May 23<sup>rd</sup>, 1910 even though their parents disagreed. Their lucky marriage did not last for a long time, right after their son Richard was born in April 1912, they broke up and Jarmila Hašková returned back to her parents. Mayer family moved to a house, built by Josef Mayer, in Dejvice. This was the house where Jarmila lived with her son till the end of her times. She found a job in the Chamber of Commerce and Trade. She worked there for her whole life.

Because of her hard financial situation, at the beginning of 1920's Jarmila Hašková decided to start publishing her work again. At first, she was inspired by her little son Richard, so she was writing about him. She published her work in papers "Právo lidu" and "České slovo". She was publishing regularly after Jaroslav Hašek returned from Russia in 1921. He introduced her to the editors of Prague diaries and magazines (Tribuna, Čas, Gentleman, Lidové noviny and so on), where he also operated. So from 1921 her stories were published regularly. Especially, her humorous stories had gained great popularity, so 20's were very good for Jarmila Hašková, but the prosperity was only in her literal field.

Hašek brought new woman Alexandra Lvova from Russia and he also married her. After coming back to Czechoslovak Republic, he was accused from bigamy. Newly established Czechoslovak Republic did not accept Soviet laws, so their marriage was not valid in Czechoslovakia. Even though husband and wife Haškovi started to see each other again. Jaroslav Hašek also met his son, but soon he told him that he was his father's son. But this "reunion" didn't last for long time. Their relationship ended after almost a year after his return from Russia. Hašek and Alexandra Lvova moved to Lipnice nad Sázavou and he never saw his son and Jarmila ever again.

This thesis is divided into 6 chapters. In the first chapter, there is introduction of the position of women in society in public and private sphere from the turn of 19<sup>th</sup> and 20<sup>th</sup> century to 1930's. Second part belongs to Jarmila Hašková herself, especially her childhood, family she was



growing up and her schooltime. Next part is about marriage with Jaroslav Hašek, how they first met, their wedding and problems after their son Richard was born. Fourth part describes her life since break up with Jaroslav Hašek till his death and subsequent inheritance litigation. Last part summarizes her writer career briefly, from novels and humorous stories to children's books. The main emphasis is on books.

## Seznam příloh

- Příloha č. 1 - Zřejmě nejznámější fotografie Jarmily Haškové (nedatováno)<sup>493</sup>
- Příloha č. 2 - Martin Mayer (březen 1893, dědeček Jarmily Haškové)<sup>494</sup>
- Příloha č. 3 - Sourozenci Mayerovi<sup>495</sup>
- Příloha č. 4 - Rodina Mayerova<sup>496</sup>
- Příloha č. 5 - Jarmila Hašková (nedatováno)<sup>497</sup>
- Příloha č. 6 - Jarmila Hašková (nedatováno)<sup>498</sup>
- Příloha č. 7 - Jarmila Hašková (nedatováno)<sup>499</sup>
- Příloha č. 8 - Fotografie Jarmily Haškové z pasu (okolo roku 1922)<sup>500</sup>
- Příloha č. 9 - Jarmila Hašková (vpravo) se sestrou Milenou Janišovou<sup>501</sup>
- Příloha č. 10 - Medailon s fotografií malého Ríši, kterou při sobě nosil Jaroslav Hašek<sup>502</sup>
- Příloha č. 11 - Malý Ríša, Jarmila a Jaroslav Haškovi (po návratu J. Haška z Ruska, datováno roku 1921)<sup>503</sup>
- Příloha č. 12 - Josefa Mayerová s Ríšou (nedatováno)<sup>504</sup>
- Příloha č. 13 - Jarmila Hašková se synem Richardem<sup>505</sup>
- Příloha č. 14 - Kolorovaná fotografie Richarda Haška (nedatováno)<sup>506</sup>
- Příloha č. 15 - Richard Hašek (nedatováno)<sup>507</sup>
- Příloha č. 16 - Richard Hašek s první manželkou (nedatováno)<sup>508</sup>
- Příloha č. 17 - Úmrtní oznámení Jarmily Haškové<sup>509</sup>
- Příloha č. 18 – Srovnání dvou přebalů knihy Z notesu svatého Petra od Vratislava Mayera a Ondřeje Sekory<sup>510</sup>

---

<sup>493</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, fotografie z různých období autorčina života, č. inv. 858–866.

<sup>494</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Rodinné fotografie, Praha, duben, 2019.

<sup>495</sup> Tamtéž.

<sup>496</sup> Tamtéž.

<sup>497</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, fotografie z různých období autorčina života, č. inv. 858–866.

<sup>498</sup> Tamtéž.

<sup>499</sup> Tamtéž.

<sup>500</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Rodinné fotografie, Praha, duben, 2019.

<sup>501</sup> Tamtéž.

<sup>502</sup> Tamtéž.

<sup>503</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, fotografie z různých období autorčina života, č. inv. 858–866.

<sup>504</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Rodinné fotografie, Praha, duben, 2019.

<sup>505</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, fotografie z různých období autorčina života, č. inv. 858–866.

<sup>506</sup> Tamtéž.

<sup>507</sup> HAŠEK, Richard, soukromý archiv, Rodinné fotografie, Praha, duben, 2019.

<sup>508</sup> Tamtéž.

<sup>509</sup> LA PNP, Hašková Jarmila, fotografie z různých období autorčina života, č. inv. 858–866.

<sup>510</sup> Antikvariatik.sk, [cit. 2020-05-03].

URL:<[https://www.antikvariatik.sk/?id\\_knihy=65922&podstranka=kniha#index\\_obsah\\_vnutri\\_kniha\\_obrazky](https://www.antikvariatik.sk/?id_knihy=65922&podstranka=kniha#index_obsah_vnutri_kniha_obrazky)>.

## Přílohy

### Příloha č. 1:



Zřejmě nejznámější fotografie Jarmily Haškové (nedatováno)

---

Antikvariát PRAHA DEJVICE, [cit. 2020-05-03].  
URL:< <http://www.antikvariát-praha.cz/detail.asp?ID=104013>>.

**Příloha č. 2:**



Martin Mayer (březen 1893, dědeček Jarmily Haškové)



**Příloha č. 3:**



Sourozenci Mayerovi – nahoře zleva: Vladimír, Jaroslav, Vratislav, dole zleva: Josef, Jarmila (Jarmila - provdaná Hašková, Milena - provdaná Janišová)

**Příloha č. 4:**



Rodina Mayerova – zleva: Milena (provdaná Janišová, Richard Hašek, Josef st., Josef ml., Josefa, Jarmila Hašková)

**Příloha č. 5:**



Jarmila Hašková (nedatováno)

**Příloha č. 6:**



Jarmila Hašková (nedatováno)



**Příloha č. 7:**



Jarmila Hašková (nedatováno)

**Příloha č. 8:**



Fotografie Jarmily Haškové z pasu (okolo roku 1922)



**Příloha č. 9:**



Jarmila Hašková (vpravo) se sestrou Milenou Janišovou

**Příloha č. 10:**



Medailon s fotografií malého Ríši, kterou při sobě nosil Jaroslav Hašek

**Příloha č. 11:**



Malý Ríša, Jarmila a Jaroslav Haškovi (po návratu J. Haška z Ruska, datováno roku 1921)



**Příloha č. 12:**



Josefa Mayerová s Ríšou (nedatováno)

**Příloha č. 13:**



Jarmila Hašková se synem Richardem (jediná dochovaná fotografie, na které je Jarmila sama s Richardem, nedatováno)



**Příloha č. 14:**



Kolorovaná fotografie Richarda Haška (nedatováno)



**Příloha č. 15:**



Richard Hašek (nedatováno)

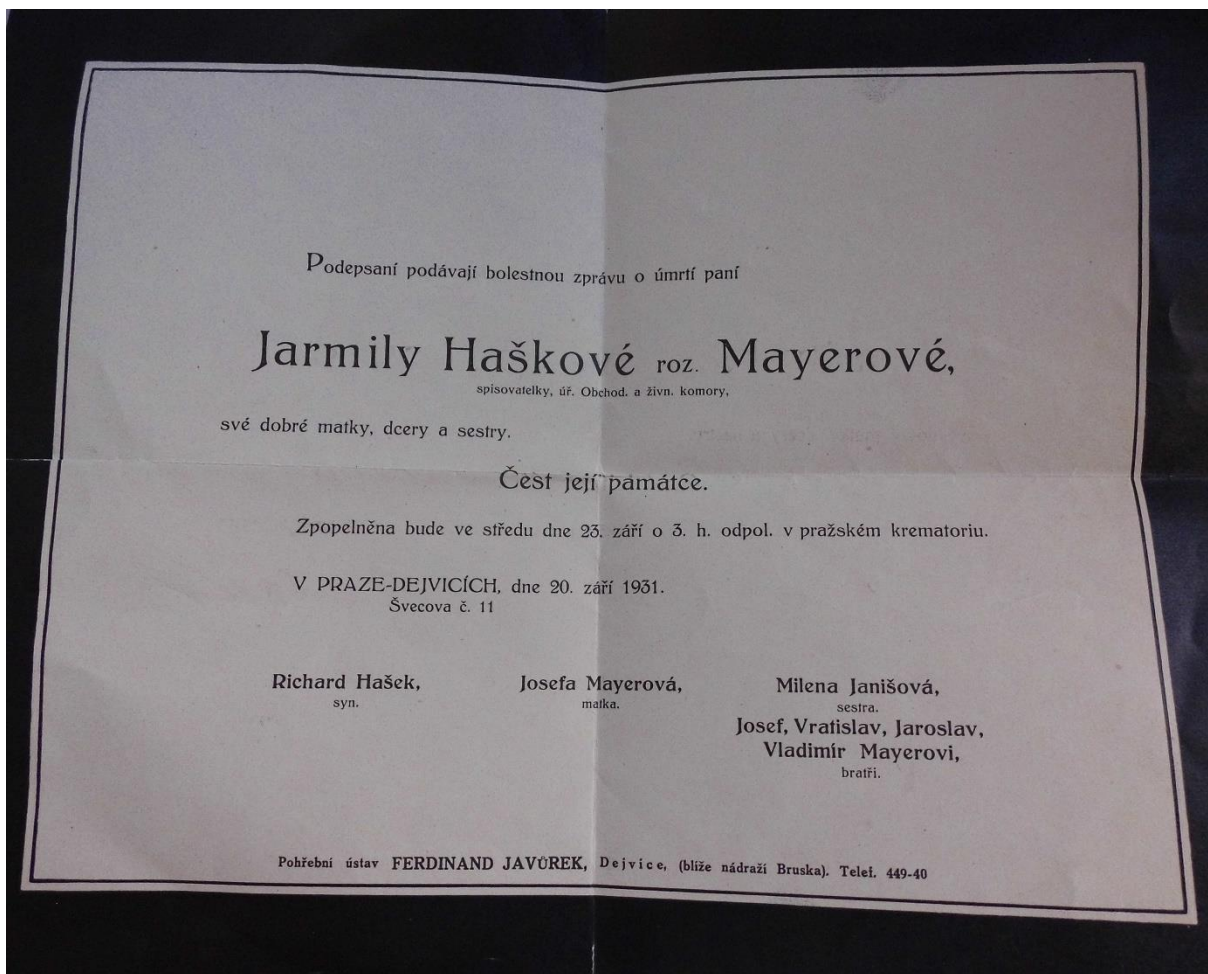
**Příloha č. 16:**



Richard Hašek s první manželkou (nedatováno)



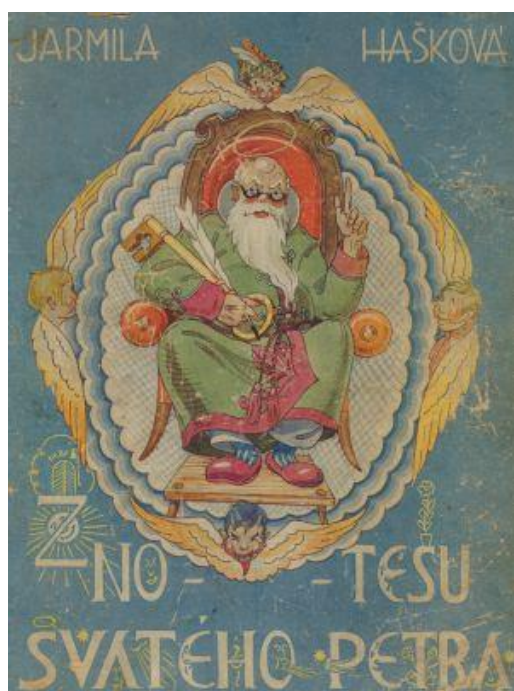
**Příloha č. 17:**



Úmrtní oznámení Jarmily Haškové



**Příloha č. 18:**



Přebal knihy Z notesu svatého Petra s ilustracemi Vratislava Mayera



Přebal knihy Z notesu svatého Petra s ilustracemi Ondřeje Sekory